

Evaluatie van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking in Zuid-Afrika met het oog op een vernieuwde bilaterale samenwerking
Eindrapport

Auteurs:

Hidde van der Veer

Gerda Piprek

Caroline Henderson

Nadine Bergmann

INHOUDSOPGAVE

Lijst van afkortingen	III
Samenvatting	VI
Overzicht van de LSN III en evaluatie	VI
Samenvatting van het advies voor een geheroriënteerde bilaterale relatie	XI
I RAPPORT	XIV
1 Inleiding en achtergrond	1
1.1 Doelstelling en omvang van de opdracht	1
1.2 Opbouw van dit rapport	1
2 Methodologie en aanpak	2
2.1 Algemene aanpak	2
2.2 Methodologie	3
3 Context analyse	4
3.1 Politieke en economische context met oog op ODA	4
3.2 Klimaatbeleid	7
3.3 Implicaties van de Covid-19 pandemie	10
4 Overzicht en geleerde lessen van LSN II	11
4.1 Overzicht van LSN II	11
4.2 LSN II tussentijdse evaluatie en geleerde lessen	12
5 Overzicht en evaluatie van LSN III	13
5.1 Overzicht van LSN III	13
5.2 Evaluatie raamwerk	19
5.3 Bevindingen van de evaluatie	20
5.4 Conclusies en aanbevelingen van de tussentijdse evaluatie	33
6 Advies met het oog op een geheroriënteerde bilaterale samenwerking	36
6.1 Aanpak	36
6.2 Thema's	37
6.3 Partnerschappen en instrumenten	43
6.4 Samenwerkingsvormen en -kaders	52
6.5 Conclusie en aanbevelingen	55
II BIJLAGEN	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
Bijlage A List of documents consulted	59
Bijlage B Description of projects and programmes funded under CSP III	61

Bijlage C	Stakeholders interviewed	68
Bijlage D	E-mail survey questions	70
Bijlage E	Key features of NCCAS	71
Bijlage F	CSP III Theory of Change (ToC)	73
Bijlage G	High-level evaluation of CSP III projects and programmes according to OECD DAC criteria ⁷⁵	
Bijlage H	Scenarios for engagement	102

FIGUREN EN TABELLEN

Figuur 1	Overzicht van de aanpak van deze opdracht.	2
Figuur 2	Verdeling van Vlaamse ODA aan Zuid Afrika.	7
Figuur 3	Toewijzing van budget in % per doelstelling.	29
Figuur 4	Toewijzing van budget in % per partnertype.	30
Tabel 1	Samenvatting van de evaluatie.	VIII
Tabel 2	LSN II prioriteiten gelinkt aan de Government Outcomes in het NDP en de MDG's.	11
Tabel 3	Rollen en verantwoordelijkheden van de leden van het PSC. Bron: Bestek voor het PSC.	15
Tabel 4	Overzicht van de benadering onder elk DAC-criterium.	19
Tabel 5	Mate waarin de projecten zullen bijdragen aan het behalen van de specifieke doelstellingen en outputs van de LSN III.	23
Tabel 6	Mate waarin de projecten zullen bijdragen aan het behalen van de outcomes van de LSN III.	24
Tabel 7	Toewijzing van financiering per doelstelling van de LSN III (November 2020).	28
Tabel 8	Overzicht van toewijzing van budget per partnertype (aan het eind van 2020).	30
Tabel 9	Samenvatting van de evaluatie van de LSN III op basis van de DAC-criteria.	33

Lijst van afkortingen

ACF	Adaptive Capacity Facility
ACDI	African Climate & Development Initiative
AsgiSA	Accelerated and Shared Growth Initiative (Initiatief voor Versnelde en Gedeelde Groei)
AU	African Union (Afrikaanse Unie)
BNI	Bruto nationaal inkomen
BUZA	Departement Buitenlandse Zaken
CfP	Call for Proposals (oproep tot het indienen van voorstellen)
CHR	Centre for Human Rights (Centrum voor Mensenrechten)
COP	Conference of the Parties (Conferentie van Partijen)
CSIR	Council for Scientific and Industrial Research (Raad voor Wetenschappelijk en Industrieel Onderzoek)
CSO	Civil society organisation (maatschappelijke organisatie)
DAC	(OESO) Development Assistance Committee
DEFF	Department of Environment, Forestry and Fisheries (Departement Leefmilieu, Visserij en Bosbouw)
DIRCO	Department of International Relations and Cooperation (Departement van Internationale Betrekkingen en Samenwerking)
DSI	Department of Science and Innovation (Department van Wetenschap en Innovatie)
DTIC	Department of Trade, Industry and Competition (Departement Handel en Investerings en Concurrentie)
EBA	Ecosystem-based adaptation
ETS	(EU) Emission Trading System (EU-emissiehandelssysteem)
EU	Europese Unie
FIT	Flanders Investment and Trade
FMO	Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden
FWO	Research Foundation - Flanders (Fonds Wetenschappelijk Onderzoek)
GEAR	Macro-Economic Strategy for Growth, Employment, and Redistribution (Macro-Economische Strategie voor Groei, Werkgelegenheid en Herverdeling)
IDC	Industrial Development Corporation (Industriële Ontwikkelingscorporatie)
IGE	Inclusive Green Economy (inclusieve groene economie)
ISDRP	Integrated Sustainable Rural Development Programme (Geïntegreerde Programma voor Duurzame Plattelandsontwikkeling)
JSE	Johannesburg Stock Exchange
K2C	Kruger to Canyons (Biosphere)
KMO	Kleine en middelgrote ondernemingen
LSN	Landenstrategienota
LSN I	Landenstrategienota 2005-2009
LSN II	Landenstrategienota 2012-2016
LSN III	Landenstrategienota 2017-2021
LTAS	Long Term Adaptation Scenarios (Adaptatie Scenario's voor de Lange Termijn)
MDGs	Millennium Development Goals (millenniumdoelstellingen)
MoU	Memorandum of Understanding (Memorandum van Overeenstemming)

MSME	Micro and Small and Medium Enterprises (micro-, klein- en middelgrote-ondernemingen)
MTSF	Medium Term Strategic Framework (Strategisch Raamwerk voor de Middellange Termijn)
NCCAS	National Climate Change Adaptation Strategy (Nationale Klimaatadaptatie Strategie)
NCCIS	National Climate Change Information System (Nationale Klimaatinformatiesysteem)
NCCRP	National Climate Change Response Strategy White Paper (Nationaal Witboek Adaptatie Klimaatverandering)
NCCR	National Climate Change Response (Nationale Klimaatverandering Respons)
NDC	Nationally determined contribution
NDP	National Development Plan (Nationale Ontwikkelingsplan)
NRF	South African National Research Foundation (Nationale Onderzoeksstichting)
NT	National Treasury (Nationale Thesaurie)
O&O	Onderzoek & Ontwikkeling
ODA	Official Development Assistance (officiële ontwikkelingshulp)
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PAF	Performance Assessment Framework (prestatiebeoordelingskader)
PSC	Programme Steering Committee (programmastuurcomité)
RDP	Reconstruction and Development Programme (Programma voor Wederopbouw en Ontwikkeling)
SAF-ADAPT	South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership
SANBI	South African National Biodiversity Institute
SAWS	South African Weather Service
SDG	Sustainable Development Goals (Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen)
SMME	Small, Medium and Micro Enterprise
SSC	Strategic Sector Cooperation (Strategische Sectorale Samenwerking)
TF	Transition Facility (transitiefaciliteit)
TIPS	Trade & Industrial Policy Strategies
ToC	Theory of Change (veranderingstheorie)
UCT	University of Cape Town
UN	United Nations
UNEP	United Nations Environmental Programme
UNFCCC	United Nations Convention on Climate Change (Klimaatverdrag)
URP	Urban Renewal Programme (Programma voor Stadsvernieuwing)
VAP	Vlaams Adaptatieplan
VKP	Vlaamse Klimaatbeleidsplan
VLIR-UOS	Vlaamse Interuniversitaire Raad – Universitaire Ontwikkelingssamenwerking
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VMP	Vlaams Mitigatieplan
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVOB	Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand
WRC	Water Research Commission
WWF	World Wildlife Fund (Wereld Natuur Fonds)

Samenvatting

Het doel van deze evaluatie is tweeledig. Ten eerste is het doel een brede tussentijdse evaluatie van de Landenstrategienota 2017-2021 (LSN III) uit te voeren. Ten tweede, heeft deze evaluatie tot doel om aanbevelingen te formuleren voor de toekomstige geheroriënteerde bilaterale relatie tussen de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid. Dat laatste wordt, onder andere, gedaan op basis van de bevindingen van de tussentijdse evaluatie van de LSN III en de lessen die zijn getrokken uit de tussentijdse evaluatie van de LSN II.

Dataverzameling bestond uit een combinatie van secundair onderzoek en expert interviews. In het kader van deze tussentijdse evaluatie hebben we negen “case studies” uitgevoerd, aangevuld met vier veldbezoeken.

Overzicht van de LSN III en evaluatie

De LSN III is in overeenstemming met de Vlaamse strategienota voor zuidelijk Afrika en omvat: (i) ontwikkelingssamenwerking; (ii) uitwisseling van kennis en expertise; en (iii) Vlaamse belangenbehartiging in de regio. De focus van de LSN III ligt op klimaatadaptatie. Daarnaast heeft de Vlaamse overheid aangegeven dat alle projecten binnen de LSN III ook moeten kunnen worden aangemerkt als Vlaamse internationale klimaatfinanciering. Net zoals bij de LSN II zijn inclusiviteit, gendergelijkheid en goed bestuur basisvoorwaarden voor alle projecten.

Het ontwerp van de LSN III volgde een gestructureerd, gemeenschappelijk overlegproces tussen de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse regeringen, waarbij rekening werd gehouden met:

- de visie van de Vlaamse overheid zoals geschetst in haar beleid voor ontwikkelingssamenwerking (2016) om (i) innovatie te stimuleren; (ii) een systeembenadering te gebruiken; en (iii) partnerschappen in het middelpunt van haar activiteiten te plaatsen;
- de Zuid-Afrikaanse ontwikkelingsdoelstellingen zoals beschreven in het NDP (2013); de MTSF 2014-2019; de “Nationally Determined Contributions” van Zuid-Afrika onder het Klimaatverdrag (2015); en het NCCRP (2011); en
- de geleerde lessen van de uitvoering van de LSN II.

Het strategisch management van de LSN III wordt verzorgd door een speciaal opgericht programmastuurcomité (PSC), bestaande uit vertegenwoordigers van de Nationale Thesaurie (NT), het Vlaamse Departement van Buitenlandse Zaken Vlaanderen (BUZA), en het Zuid-Afrikaanse Departement van Leefmilieu, Bosbouw en Visserij (DEFF). Het DEFF is de belangrijkste uitvoerende partner namens de Zuid-Afrikaanse overheid, maar de prestaties van de LSN III zijn de gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle drie de partijen.

Voor de LSN III is een veranderingstheorie (ToC) ontwikkeld. Het **overkoepelende doel** (gewenste impact) van de LSN III om bij te dragen aan de transitie van Zuid-Afrika naar een meer klimaatbestendige samenleving en inclusieve economie. De **algemene doelstelling** is bij te dragen aan de empirische basis van klimaatadaptatie om de transitie van Zuid-Afrika naar een klimaatbestendige samenleving en een inclusieve groene economie te bevorderen om op deze manier bij te dragen aan het overwinnen van Zuid-Afrika's "drievoudige uitdaging" van armoede, ongelijkheid en werkloosheid. Aan deze overkoepelende doelstelling liggen twee **specifieke doelstellingen** ten grondslag, elk met een set aan **outputs** en **outcomes**. De twee specifieke doelstellingen zijn:

- Specifieke doelstelling 1: Versterken en uitbreiden het kennisbestand voor klimaatadaptatie
- Specifieke doelstelling 2: Bevorderen van van actieve participatie van meerdere actoren binnen de overheid, het maatschappelijk middenveld, de privé sector, de academische wereld, multilaterale organisaties en lokale gemeenschappen aan klimaatadaptatie

Het LSN omvat verschillende projecten die door verschillende partners worden uitgevoerd (in overeenstemming met specifieke doelstelling 2). Twee projecten worden gefinancierd in het kader van internationale klimaatfinanciering, maar worden uitgevoerd en beheerd als onderdeel van de algehele LSN III. Elk van de projecten die in het kader van de LSN III worden uitgevoerd, heeft betrekking op één of beide van deze specifieke doelstellingen en de verdeling van de projectbudgetten (met uitzondering van de twee projecten die in het kader van internationale klimaatfinanciering worden gefinancierd) is gebaseerd op de bijdrage aan deze doelstellingen. Daarnaast zijn de projecten gericht op een of meer van de bijbehorende outputs/outcomes van de relevante doelstelling(en). Naast de rol in het PSC, is het DEFF ook verantwoordelijk voor de uitvoering van het ankerproject de Adaptive Capacity Facility (ACF).

Op het moment dat dit rapport werd afgerond, werd een groot project van de South African Weather Service (SAWS) geëvalueerd voor definitieve goedkeuring en werden twee andere projecten (met de South African National Biodiversity Institute (SANBI) en UNESCO als partners) goedgekeurd. Deze projecten werden tijdens deze tussentijdse evaluatie niet in overweging genomen, aangezien de projecten nog niet waren goedgekeurd/uitgevoerd waren op het moment dat het veldwerk voor deze evaluatie werd uitgevoerd.

De tussentijdse evaluatie werd uitgevoerd volgens de OESO DAC-criteria: relevantie, coherentie, effectiviteit, efficiëntie, impact, duurzaamheid en additionaliteit. De prestaties van de LSN werden (zowel op project- als op programmaniveau) aan de hand van deze DAC-criteria beoordeeld.

De bevindingen van de tussentijdse evaluatie zijn samengevat in Tabel 1. De LSN III heeft een niche ingevuld als zijnde het enige ontwikkelingshulpprogramma dat uitsluitend

gericht is op klimaatadaptatie. Het ontwerp van de LSN III is goed doordacht en de LSN heeft een belangrijke rol gespeeld bij het agenderen van klimaatadaptatie en het ondersteunen van de Zuid-Afrikaanse overheid bij het institutionaliseren van klimaatadaptatie via de ACF.

Helaas is er enige vertraging opgetreden in de implementatie – met name wat betreft het ankerproject ACF en het strategische project dat in samenwerking met UNEP wordt uitgevoerd. Daarnaast is het prestatiebeoordelingskader (PAF) van de LSN nog niet ontwikkeld en bleken sommige evaluatiekaders van projecten zwak te zijn. Dit wordt momenteel aangepakt. Bovendien moet kennismanagement en -verspreiding op het niveau van de LSN III worden versterkt. Idealiter zou het moeten worden geïnstitutionaliseerd op het niveau van het DEFF om de duurzaamheid na afloop van de LSN III te waarborgen.

Tabel 1 Samenvatting van de evaluatie.

PROJECTNIVEAU	LSN III-NIVEAU
Strategische relevantie	
<p>Volledig behaald – De projecten zijn afgestemd op de algemene doelstelling van de LSN III en strategisch relevant voor de behoeften van de begunstigden.</p>	<p>Volledig behaald – De LSN III is afgestemd op het beleid van de Zuid-Afrikaanse overheid (inclusief het NDP, het MTSF en de NCCAS), de SDG's en de ODA-doelstellingen en -prioriteiten van de Vlaamse overheid, als ook de internationale (klimaat)agenda.</p>
Coherentie	
<p>Volledig behaald – Er is een sterke samenhang, synergie en complementariteit tussen de projecten, zowel wat betreft de focusgebieden als de uitvoerende partners, aangezien een breed scala aan overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties betrokken is. Verschillende projecten werken samen; uitvoerende partners hebben elkaars projecten bezocht als studiebezoek; en er is een gezamenlijk platform voor het delen van informatie dat door het BUZA is opgezet.</p>	<p>Volledig behaald – De LSN III is volledig afgestemd op andere activiteiten van de Zuid-Afrikaanse overheid, aangezien het DEFF de uitvoerende partner van de LSN III is. Het LSN III bouwt daarnaast voort op verschillende elementen van de LSN II.</p>
Effectiviteit	
<p>Grotendeels behaald – Het ontwerp van de projecten is grotendeels afgestemd op de specifieke doelstellingen, outputs en outcomes van de LSN III. In dit stadium is het echter nog niet bekend in hoeverre deze projecten erin zullen slagen deze outputs en outcomes te behalen.</p>	<p>Gedeeltelijk behaald –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specifieke doelstelling 1: De projecten zijn bedoeld om de kennisbasis voor klimaatadaptatie te versterken, maar de dataverzameling en het kennismanagement blijven achter op programmaniveau. • Specifieke doelstelling 2: Net als bij specifieke doelstelling 1 is het programma ontworpen om via en met meerdere actoren

	te werken, maar de outreach op het niveau van de begunstigen lijkt beperkt.
Efficiëntie	
<p>Niet voldoende behaald – Terwijl de meeste projecten van maatschappelijke organisaties op schema liggen met slechts beperkte vertraging, loopt de implementatie van het ACF-ankerproject en het UNEP-project achter op schema.</p>	<p>Niet voldoende behaald – Afgezien van het feit dat de uitvoering van de afzonderlijke projecten vertraging heeft opgelopen, loopt de algehele selectie van projecten en toewijzing van financiering ook achter op schema. Het is echter nog steeds de bedoeling dat alle middelen vóór (de geplande einddatum van) 2021 worden toegewezen. De vertraging bij de financiering en de start van de ACF heeft ook gevolgen gehad voor de efficiëntie en, tot op zekere hoogte, voor de effectiviteit (voortgang in het behalen van de doelstellingen) van het algehele programma – met name wat betreft monitoring en evaluatie en kennisbeheer.</p>
Impact	
<p>Niet bepaald – De werkelijke impact van de projecten zijn niet vastgesteld. Er zijn echter tekenen die erop wijzen dat de impact op verschillende manieren wordt ingebed, bijvoorbeeld door het creëren van een groter bewustzijn inzake klimaatadaptatie onder stakeholders (waaronder beleidsmakers), door de aanpassing van klimaatadaptatie-activiteiten door gemeenschappen, door de institutionalisering van verschillende initiatieven (bijvoorbeeld Indalo) en door de potentiële duurzaamheid van KMO's die steun hebben ontvangen via het LSN III-programma.</p>	<p>Niet bepaald – Hoewel de werkelijke impact van het programma op klimaatadaptatie op dit moment nog niet kan worden vastgesteld, kan er worden geconcludeerd dat de LSN III reeds heeft bijgedragen tot het verder versnellen van de implementatie van klimaatadaptatie-activiteiten in Zuid-Afrika; de institutionalisering van klimaatadaptatie bij het DEFF heeft mogelijk gemaakt; het bewustzijn inzake klimaatadaptatie heeft vergroot en het kennisbestand over benaderingen van klimaatadaptatie heeft vergroot. De werkzaamheden op het gebied van klimaatadaptatie staan in Zuid-Afrika nog in de kinderschoenen. Om in de loop van de tijd een duidelijke impact op dit gebied te realiseren is het daarom nodig om klimaatadaptatie-activiteiten voort te zetten en op te schalen.</p>
Duurzaamheid	
<p>Beperkt – Verschillende projecten zoeken momenteel naar mogelijkheden om de financiële duurzaamheid in de toekomst te waarborgen, variërend van innovatieve financieringsmodellen tot aanvullende inkomstenbronnen. Echter, zijn er nog geen tekenen van succes en bestaat er een kans dat deze inspanningen niet allemaal slagen in de praktijk – vooral niet in de beperkte looptijd van de LSN III. Sommige projecten hebben</p>	<p>Niet bepaald – Om op de lange termijn en op nationaal niveau een impact te bereiken inzake klimaatadaptatie in Zuid-Afrika, zijn voor onbepaalde tijd een grote hoeveelheid aan middelen nodig. Tot nu toe heeft de LSN III slechts vaart gezet achter de uitvoering van benaderingen voor klimaatadaptatie in een aantal specifieke sectoren. Het toekomstige succes van de LSN III zal daarom grotendeels afhangen van het vermogen van het DEFF om klimaatadaptatie op</p>

<p>additionele financiering aangetrokken, maar er zijn momenteel maar weinig projecten die een duidelijke exit strategie hebben.</p> <p>Zie hierboven voor wat betreft de duurzaamheid van de impacts.</p>	<p>te schalen, te coördineren en samenwerken met andere overheidsdepartementen, klimaatadaptatie te integreren in de economie in bredere zin/alle sectoren, toekomstige financiering veilig te stellen en mogelijke toekomstige donorfinanciering te coördineren. Zoals hierboven onder "Impact" is beschreven, is de LSN III al van onschatbare waarde geweest – en zal het dat ook in de toekomst blijven – door de rol in belangenbehartiging, het creëren van bewustzijn en het bijdragen aan de empirische onderbouwing van klimaatadaptatie-activiteiten.</p>
Additionaliteit	
<p>Behaald – Het is onwaarschijnlijk dat een van de LSN III-projecten zou zijn uitgevoerd zonder de financiële en technische steun van de LSN III.</p>	<p>Behaald – Terwijl andere overheden de Zuid-Afrikaanse overheid hebben ondersteund bij de uitvoering van de klimaat(adaptatie)agenda, is de LSN III het enige programma dat klimaatfinanciering heeft gekoppeld aan ODA. Zodoende opereert de LSN III in een niche die zonder deze financiering en technische ondersteuning wellicht niet was ondersteund.</p>

Aanbevelingen betreffende de resterende looptijd van LSN III

Het PSC kan de volgende aanbevelingen overwegen voor wat betreft de resterende looptijd van de LSN III:

- Voer een review uit van bestaande projecten (voornamelijk van projecten van maatschappelijke organisaties) om te bepalen welke projecten de beste kansen bieden om resultaten en duurzaamheid te behalen. Sommige projecten hebben grote potentie wat betreft de toekomstige impact en duurzaamheid, maar vereisen wellicht meer tijd/ondersteuning aangezien het tijd kost om een gemeenschap te betrekken en uiteindelijk de voordelen van het toepassen van klimaatadaptatieprojecten te demonstreren.
- Sommige projecten hebben de potentie om te worden opgeschaald (bijvoorbeeld van regionaal naar nationaal niveau) en elders te worden gerepliceerd. Dit vereist echter financiering en technische ondersteuning in de toekomst. Het DEFF zou hier een belangrijke rol bij kunnen spelen door het ACF te institutionaliseren, klimaatadaptatie in de bredere economie te integreren door belangen te behartigen, te coördineren met andere overheidsdepartementen, ministeries en agentschappen en de private sector, (potentiële) donorfinanciering te coördineren, en in de functie van kennismanagement en -verspreiding binnen de LSN III en daarbuiten te voorzien.
- Ondersteun projecten bij het ontwikkelen van exit strategieën. Daarnaast is het nodig om projecten te ondersteunen op het gebied van toegang tot alternatieve inkomstenbronnen – bij voorkeur op een duurzame wijze – en de mogelijkheden op dit gebied verder te onderzoeken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan (commercieel) startkapitaal voor bepaalde activiteiten.

- Versterk monitoring en evaluatie op project- en programmaniveau door projectresultaten op verschillende niveaus (output, outcome en impact) te meten en niet alleen op outputniveau. De werkelijke outcomes en impact van projecten moeten worden gemeten om het succes van projecten te peilen en ervoor te zorgen dat de doelstelling van de LSN III – het ontwikkelen van geleerde lessen en bewijsmateriaal op het gebied van klimaatadaptatie – wordt bereikt.
- Versterken kennismanagement en -verspreiding op programmaniveau. Hiervoor zijn mogelijk extra middelen nodig bij het DEFF/de ACF om een kennisbank op te zetten en een verspreidingsstrategie te ontwikkelen en te implementeren. Het DEFF ontwikkelt momenteel een Nationaal Klimaatinformatiesysteem (NCCIS) dat onafhankelijk is van de LSN III. De LSN III kan mogelijk worden gekoppeld aan dit initiatief voor toekomstig kennismanagement en -verspreiding.

Samenvatting van het advies voor een geheroriënteerde bilaterale relatie

In het Vlaamse regeerakkoord staat dat middelen voor ontwikkelingssamenwerking geen deel meer uit zullen maken van de samenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika na afloop van de LSN III. De Vlaamse overheid ziet daarbij af van een programmatische, LSN-achtige aanpak en overweegt de relatie met de Zuid-Afrikaanse overheid te heroriënteren tot een politieke, economische en diplomatieke samenwerking in bredere zin.

Dit rapport presenteert ideeën over thema's, partnerschappen en samenwerkingsvormen die leiden tot aanbevelingen die de basis kunnen vormen voor een discussie over beleidsopties voor een brede politieke, economische en diplomatieke bilaterale samenwerking. De analyse en aanbevelingen houden rekening met het feit dat activiteiten moeten zijn gebaseerd op wederzijds belang, de inzet en bereidheid van beide regeringen om een nieuw soort relatie na te streven die verder gaat dan de ODA-financiering van de LSN III. Daarnaast is er bij de formulering van de aanbevelingen rekening gehouden met de geleerde lessen van de LSN II en III.

We hebben verschillende thema's bestudeerd (d.w.z. justitie en mensenrechten, klimaatadaptatie, handel en ontwikkeling, alsook wetenschap en onderwijs), die geschikte aanknopingspunten boden voor vervolgvactiteiten binnen een toekomstige relatie. Voor de geheroriënteerde bilaterale relatie kan een breed scala aan partnerschappen in overweging worden genomen. Dit omvat partnerschappen met Zuid-Afrikaanse overheidsinstellingen, onderzoeksinstituten en universiteiten – zowel via relaties met bestaande LSN II- en LSN III-partners (bijvoorbeeld KLIMOS en African Climate & Development Initiative (ACDI), en Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB)) als met andere partnerschappen, zoals het partnerschap tussen het Vlaams technologie instituut VITO en de Raad voor Wetenschappelijk en Industrieel Onderzoek (CSIR) – partnerschappen met investeringsfondsen (bijvoorbeeld Alterfin en Incofin), organisaties uit de private sector (bijvoorbeeld Ondernemers voor Ondernemers en Exchange), alsook netwerken die door de EU worden gesteund. Bovendien kunnen wederzijdse voordelen worden verkregen uit

het EU-partnerschap met Zuid-Afrika. Zo bevat het EU-partnerschap verschillende aantrekkelijke financieringsregelingen die financiering zouden kunnen bieden voor een vervolg op de huidige LSN III-activiteiten. Sommige donoren hebben een meer geleidelijke overgang gemaakt door gebruik te maken van op maat gemaakte instrumenten die overheidsinstellingen, de private sector en onderzoek- en onderwijsinstellingen betrekken. Deze instrumenten zouden veelbelovende mogelijkheden kunnen bieden voor de Vlaamse overheid indien de overheid in staat is om extra budget vrij te maken voor de financiering van deze instrumenten. De huidige instrumenten waarin het bieden van managementadvies (via missies) centraal staat, kunnen een rol spelen in een nieuwe relatie met een sterkere focus op de bevordering van handels- en investeringsrelaties.

Conclusies in het kader van een geheroriënteerde samenwerking

Binnen de thema's justitie, mensenrechten en migratie, klimaatadaptatie, handel en investeringen, en onderzoek en onderwijs is er een breed scala aan mogelijkheden en ideeën voor een samenwerking die verder gaat dan ODA. Met name het laatste thema biedt meerdere veelbelovende mogelijkheden. Toch zal het succes van een bredere samenwerking afhangen van de politieke bereidheid van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid om zich ook na de voltooiing van de LSN III betrokken te blijven. Daarnaast is het bepalend hoe de betrokkenheid van beide overheden zich zal vertalen binnen bepaalde thema's en desbetreffende activiteiten. De ambassades van landen in een vergelijkbare positie als Vlaanderen, alsook de EU-delegatie hebben gepleit voor een geleidelijke overgang. Een overgang van een ODA-relatie naar een nieuw type samenwerking vergt tijd en moet daarom bij voorkeur niet abrupt gebeuren.

Aanbevelingen voor een geheroriënteerde bilaterale samenwerking

Op basis van deze evaluatie komen we tot de volgende aanbevelingen:

1. Er zijn mogelijkheden voor economische samenwerking binnen bestaande partnerschappen, met name op het gebied van wetenschap en technologie. Het zou voor beide partijen voordelig zijn om de resultaten te laten zien die zijn bereikt door deze partnerschappen, omdat ze kunnen leiden tot het opbouwen van een momentum voor vervolgstappen.
2. Gezien de prominente rol van wetenschap en technologie, zou een gespecialiseerde wetenschaps- en onderwijsattaché een toegevoegde waarde kunnen hebben.
3. De regeringen van Vlaanderen en Zuid-Afrika zouden de betrekkingen met de EU kunnen versterken. Beide regeringen kunnen hun contacten bij de EU gebruiken om informatie over mogelijkheden te verstrekken aan geïnteresseerde partijen, en stappen te ondernemen om problemen met de EU te verhelpen in geval van vermeende of reële belemmeringen bij het verkrijgen van EU-financiering.
4. De samenwerking tussen het DEFF en de Vlaamse overheid kan gericht zijn op het inbedden van resultaten van de LSN III-activiteiten en het gezamenlijk verkennen van nieuwe of vervolgvactiteiten (op de LSN III) op het gebied van klimaatadaptatie.
5. Handel en investeringen kunnen baat hebben bij steun aan overheidsentiteiten die een gunstig regelgevingsklimaat ondersteunen. Indien er extra budget beschikbaar kan worden gesteld door de Vlaamse overheid, is het aan te raden om te onderzoeken of er een geschikt instrument ontworpen kan worden (op basis van het Deense en Nederlandse voorbeeld) dat zich richt op het creëren van een gunstig klimaat.

Daarnaast kan de Vlaamse overheid het managementadvies aan KMO's via Exchange en Ondernemers voor Ondernemers voortzetten, op voorwaarde dat er meer nadruk wordt gelegd op matchmaking, aangezien dit ook kan resulteren in meer handel tussen en investeringen in bedrijven in Vlaanderen en Zuid-Afrika.

6. De Vlaamse overheid moet verder bouwen op het thema van klimaatadaptatie en, in het bijzonder, nieuwe initiatieven op het vlak van watermanagement bestuderen. De huidige partnerschappen tussen het VITO en de Raad voor Wetenschappelijk en Industrieel Onderzoek (CSIR), de universiteiten die in het kader van ACDI samenwerken, en het mogelijke project met de Water Research Commission, kunnen ervoor zorgen dat deze sector als prioriteit wordt gekozen en kan helpen om de bilaterale dialoog over klimaatverandering nieuw momentum te geven.
7. De Vlaamse regering kan de haalbaarheid bestuderen van een KMO-investeringsfonds dat zich richt op projecten op het gebied van plattelandontwikkeling, inclusief de voedselverwerkingssector aangezien dit synergiën zou opleveren met de resultaten van LSN III-projecten. Dit kan gedaan worden door het werk van de Industrial Development Corporation (IDC) van Zuid-Afrika mee te nemen in overeenstemming met de investeringsdrang die door het Zuid-Afrikaanse Presidentschap wordt aangestuurd. Dit kan leiden tot mogelijkheden voor Vlaamse KMO's en financiële investeerders om zaken te doen in Zuid-Afrika.
8. Wat de samenwerkingsvormen of -kaders betreft, is de Joint Committee een geschikte vorm voor het voortzetten van de dialoog, aangezien het alle voorgestelde prioritaire thema's kan bestrijken.

I Rapport

1 Inleiding en achtergrond

In augustus 2020 heeft het Vlaamse Departement Buitenlandse Zaken (BUZA) MDF aangesteld om een "Evaluatie van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking in Zuid-Afrika met het oog op een vernieuwde bilaterale samenwerking" uit te voeren. Het BUZA, de Nationale Thesaurie (NT) en het Departement Leefmilieu, Visserij en Bosbouw (DEFF) zijn de belangrijkste stakeholders in deze evaluatie.

De Vlaamse overheid onderhoudt al meer dan 25 jaar een sterke bilaterale relatie met de Zuid-Afrikaanse overheid. In de loop der jaren is de samenwerking geleidelijk aan geëvolueerd van een variatie aan kleinere projecten met meerdere partners tot een meer gefocuste aanpak. Programma's van één jaar zijn vervangen door vijfjaarlijkse Landenstrategienota's (LSN) waarin de officiële ontwikkelingshulp (ODA) die de Vlaamse overheid aan de Zuid-Afrikaanse overheid verleent gedurende de gespecificeerde periodes, in detail wordt beschreven.

De huidige LSN 2017-2021 (LSN III) is in overeenstemming met de Vlaamse strategienota voor zuidelijk Afrika en omvat: (i) ontwikkelingssamenwerking; (ii) uitwisseling van kennis en expertise; en (iii) Vlaamse belangenbehartiging in de regio. De focus van de LSN III ligt op klimaatadaptatie. Daarnaast heeft de Vlaamse overheid aangegeven dat alle projecten binnen de LSN III ook moeten kunnen worden aangemerkt als Vlaamse internationale klimaatfinanciering. Net zoals bij de LSN II is gender een transversaal thema.

Na afloop van de LSN III zal de Vlaamse overheid afzien van het verstrekken van ODA aan Zuid-Afrika. De Vlaamse overheid overweegt zodoende de relatie met de Zuid-Afrikaanse overheid te herdefiniëren als een brede politieke, economische en wetenschappelijke samenwerking.

1.1 Doelstelling en omvang van de opdracht

Het doel van deze evaluatie is tweeledig:

- **Doelstelling 1:** Een brede tussentijdse evaluatie van de LSN III uitvoeren, inclusief een beoordeling van de potentiële duurzaamheid en verankering van de resultaten van de huidige projecten.
- **Doelstelling 2:** aanbevelingen en ideeën ontwikkelen voor de toekomstige geheroriënteerde bilaterale relatie op basis van de bevindingen van de tussentijdse evaluatie van de LSN III en de lessen die zijn getrokken uit de tussentijdse evaluatie van de LSN II.

1.2 Opbouw van dit rapport

In hoofdstuk 2 geven we een korte samenvatting van onze methodologie en aanpak. Daarna beschrijven we de relevante context voor deze evaluatie (hoofdstuk 3), gevolgd

door een kort overzicht van de LSN II en de geleerde lessen hieruit (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 presenteren we een kort overzicht van de LSN III, de bevindingen van de tussentijdse evaluatie en de aanbevelingen voor de resterende uitvoeringsperiode van de LSN III. In hoofdstuk 6 presenteren we de bevindingen en aanbevelingen voor een geheroriënteerde bilaterale relatie.

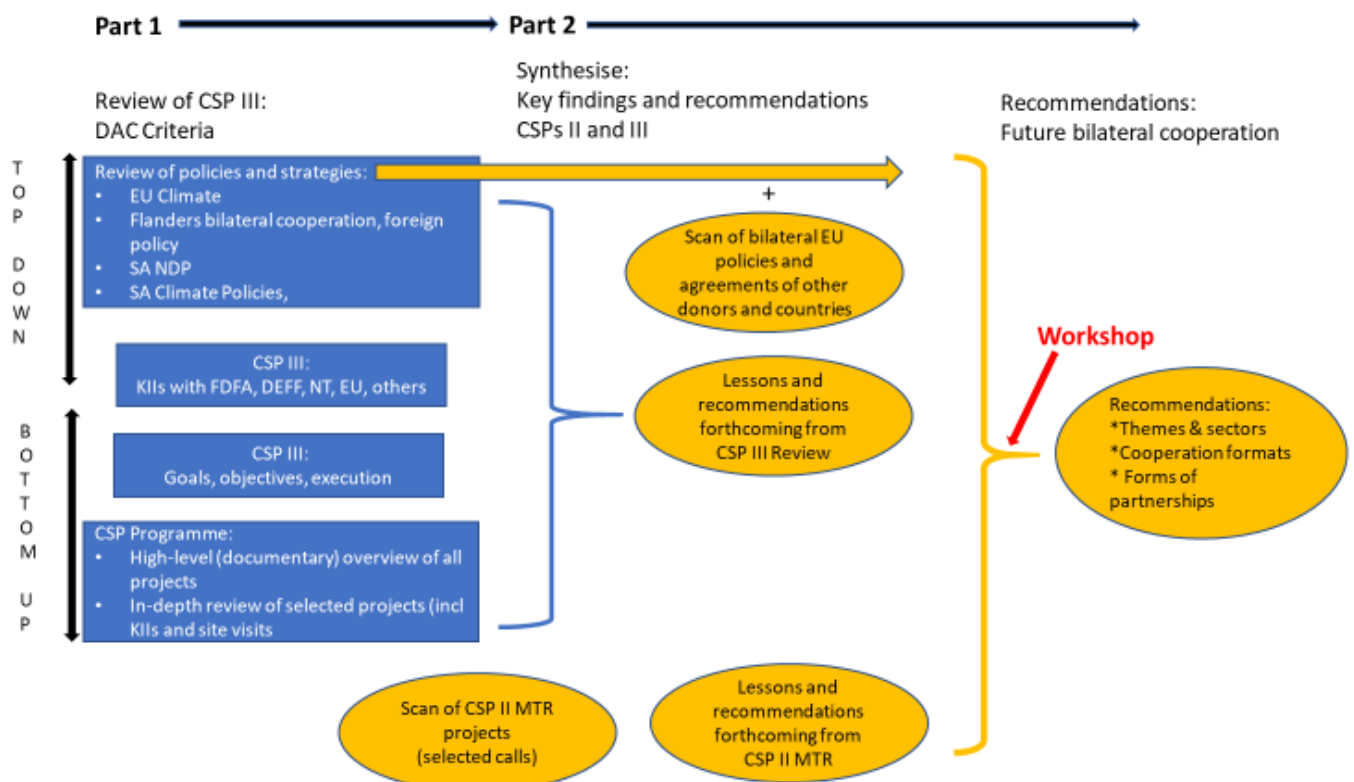
2 Methodologie en aanpak

2.1 Algemene aanpak

Figuur 1 geeft een overzicht van de aanpak die we hebben gevolgd bij de uitvoering van deze opdracht:

- Doelstelling 1: De tussentijdse evaluatie van LSN III bestond uit een evaluatie van de LSN III op basis van de OESO DAC-criteria, met inbegrip van “high-level” evaluatie van geselecteerde projecten die momenteel in het kader van de LSN III worden uitgevoerd.
- Doelstelling 2: Aanbevelingen voor een geheroriënteerde bilaterale samenwerking - deze werden ontwikkeld op basis van de bevindingen van de tussentijdse evaluatie van de (huidige) LSN III en LSN II (2015), aangevuld met een evaluatie van het nationale beleid van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid en de activiteiten, instrumenten en overeenkomsten op het gebied van internationale samenwerking.

Figuur 1 Overzicht van de aanpak van deze opdracht.

2.2 Methodologie

De voorgestelde methodologie voor de uitvoering van de opdracht is gedetailleerd beschreven in het inceptierapport van 6 oktober 2020, dat door de drie partijen betrokken bij deze opdracht, is goedgekeurd. De methodologie wordt hieronder samengevat.

2.2.1 Doelstelling 1: Tussentijdse evaluatie – evaluatieraamwerk en dataverzameling

De resultaten van het LSN III werden getoetst met de veranderingstheorie (ToC) van de LSN III, waarbij de OESO DAC-evaluatiecriteria als evaluatiekader werden gebruikt. De ToC is samengevat in bijlage F en het evaluatiekader wordt in paragraaf 5.1.2 nader besproken.

Bij deze “high-level” evaluatie lag de nadruk op de algehele portefeuille van de LSN III-projecten die momenteel worden uitgevoerd, en de mate waarin de implementatie van deze projecten het mogelijk maakt de algemene doelstellingen van de LSN III te behalen. Er moet gewezen worden op het feit dat verschillende grote projecten in aanmerking kwamen voor financiering door het programmastuurcomité (PSC) van de LSN III op het moment dat deze de tussentijdse evaluatie werd uitgevoerd en de dit rapport werd afgerond. Als gevolg werden deze projecten niet in het kader van deze tussentijdse evaluatie overwogen/geëvalueerd – alleen projecten die reeds waren goedgekeurd en in uitvoering waren, werden in aanmerking genomen voor deze tussentijdse evaluatie.

Ten tijde van de uitvoering van de tussentijdse evaluatie werden er in het kader van de LSN III 10 projecten uitgevoerd. Tijdens de aanvangsfase van deze evaluatie werd overeengekomen dat zes projecten zouden worden geselecteerd voor een diepgaandere evaluatie (“case studies”), waarvan vier veldbezoeken. Uiteindelijk hebben we echter negen projecten diepgaander geëvalueerd om een diepgaand begrip van de LSN III te kunnen ontwikkelen. Deze case studies waren gebaseerd op een beoordeling van projectvoorstellen, voortgangsverslagen en begrotingen, en expert interviews met geselecteerde stakeholders. Daarnaast vonden er veldbezoeken van de volgende projecten plaats: GenderCC Southern Africa (Hebron), Kruger to Canyons NPC (Limpopo), Indalo Inclusive South Africa (Mpumalanga), en World Wildlife Fund (WWF) South Africa (Kleinmond, Western Cape).

Daarnaast werd literatuuronderzoek gedaan op basis van de LSN III, de notulen van de PSC-vergaderingen en het relevante beleid van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid. Expert interviews werden ook gehouden met BUZA, NT en DEFF, projectpartners en andere geselecteerde “high-level” stakeholders.

De geraadpleegde documenten, een overzicht van de projecten, de geïnterviewde stakeholders en een samenvatting van de bevindingen van de negen casestudies zijn opgenomen in de bijlagen A, B, C en F.

2.2.2 Doelstelling 2: Aanbevelingen voor een geheroriënteerde bilaterale samenwerking – analytisch raamwerk en dataverzameling

Voor de ontwikkeling van aanbevelingen voor een geheroriënteerde bilaterale relatie werd de volgende methodologie gevolgd:

- Een evaluatie van de bevindingen van de tussentijdse evaluaties van de LSN II en III, met in het bijzonder een evaluatie van de bevindingen met betrekking tot de strategische relevantie, duurzaamheid en (potentiële) impact van de LSN II- en III-projecten – een onderdeel van deze evaluatie betrof een online enquête die de perceptie van LSN II-partners onderzocht op het gebied van duurzaamheid van hun LSN II-projecten en hun visie op een geheroriënteerde bilaterale samenwerking (bijlage D);
- Expert interviews met belangrijke stakeholders zoals de BUZA, NT, DEFF en geselecteerde donoren die zijn overgegaan van een traditionele vorm van ontwikkelingssamenwerking naar een nieuw soort relatie met de Zuid-Afrikaanse overheid; en
- Een evaluatie van andere bilaterale projecten en activiteiten die door de Vlaamse overheid via andere geldstromen (buiten ontwikkelingssamenwerking om) worden gefinancierd.

3 Context analyse

3.1 Politieke en economische context met oog op ODA

3.1.1 Algemene context in Zuid-Afrika

Sinds de eerste multiraciale verkiezingen van 1994 is de belangrijkste prioriteit van de Zuid-Afrikaanse (post-Apartheid) overheid het ondersteunen van de armen door betere toegang tot sociale diensten, infrastructuur en werkgelegenheid te verschaffen. In de loop der jaren heeft de Zuid-Afrikaanse overheid verschillende beleidslijnen en strategieën uitgevoerd om een inclusieve samenleving te bevorderen en de levensstandaard van de armen te verbeteren.¹ In 2000 heeft de regering onder meer de millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties (MDG's) aangenomen. De millenniumdoelstellingen vormden de basis van het in 2012 goedgekeurde Nationale Ontwikkelingsplan (NDP). Het NDP stelt als visie het terugdringen van ongelijkheid en het uitbannen van armoede tegen 2030 voorop. Deze uitdaging wordt samengevat als de noodzaak van snellere en inclusievere

¹ Het eerste belangrijkste initiatief was het Reconstruction and Development Programme (RDP) (1994), dat werd versterkt door de Macro-Economic Strategy for Growth, Employment and Redistribution (GEAR) (1996). Deze initiatieven hebben niet de gewenste resultaten opgeleverd en vervolgens zijn verschillende andere beleidsmaatregelen en plannen ingevoerd om specifieke uitdagingen aan te pakken. De meest bekende programma's die hieruit vloeiden waren het Integrated Sustainable Rural Development Programme (ISDRP), het Urban Renewal Programme (URP), het Accelerated and Shared Growth Initiative (AsgiSA), een nieuw industriebeleid, en nationale strategie voor ontwikkeling van vaardigheden (2005-2010).

groei. De belangrijkste elementen van deze strategie zijn onder meer het verhogen van de export, het verbeteren van de ontwikkeling van vaardigheden, het verlagen van de kosten voor levensonderhoud van armen, het investeren in een competitieve infrastructuur, het versoepelen van de regelgeving voor kleine bedrijven, het faciliteren van private investeringen en het verbeteren van de prestaties van de arbeidsmarkt om de druk te verlagen en de toegang van jonge, ongeschoolde werkzoekenden tot de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. Het Strategisch Raamwerk voor de Middellange Termijn (MTSF) is het vijfjarenplan voor de uitvoering van het NDP. Het beschrijft de activiteiten die de regering zal uitvoeren om het NDP te realiseren en de doelstellingen te bereiken. Ondanks de aanzienlijke vooruitgang die Zuid-Afrika sinds de komst van de democratie in 1994 heeft geboekt, blijft het land een van de meest ongelijke samenlevingen ter wereld. De belangrijkste sociaaleconomische uitdagingen zijn onder meer de hoge armoedecijfers, de sociale ongelijkheid, de werkloosheid en de verschillen in toegang tot publieke diensten. Bovendien kan de impact van Covid-19 op de globale economie deze uitdagingen verergeren, aangezien Zuid-Afrika de hoogste Covid-19-besmettingscijfers in Afrika heeft.

Ondanks deze binnenlandse uitdagingen blijft Zuid-Afrika de economische grootmacht in Sub-Sahara-Afrika met het hoogste BBP in de regio. Het land speelt een belangrijke rol in de regio door zijn investeringen, handelsbetrekkingen en politiek engagement – met name door zijn actieve rol in de intergouvernementele Afrikaanse Unie (AU). Daarnaast is Zuid-Afrika sinds lange tijd een bestemming voor politieke en economische vluchtelingen en migranten. Volgens officiële cijfers heeft Zuid-Afrika in 2018 ongeveer 273.000 vluchtelingen, asielzoekers, staatlozen, andere humanitair-gerelateerde groepen, alsook veel economische migranten, voornamelijk uit andere Afrikaanse landen, opgevangen.² Volgens niet-bevestigde schattingen die variëren van 500.000 tot 5 miljoen, ligt dit aantal waarschijnlijk echter veel hoger.³

Aangezien Zuid-Afrika een middeninkomensland en de economische motor van Sub-Sahara-Afrika is, is het een van de minst afhankelijke Afrikaanse landen wat betreft ontwikkelingshulp. De ODA aan Zuid-Afrika bedraagt slechts ongeveer 0,3% van het bruto nationaal inkomen (BNI).⁴ In de loop der jaren hebben verschillende donoren hun bilaterale ODA verminderd of stopgezet.⁵ Om strategische redenen geeft de overheid van Zuid-Afrika er daarom de voorkeur aan de ODA te gebruiken voor proefprogramma's, innovatie, het nemen van risico's, de ontwikkeling van vaardigheden en kennis, capaciteitsopbouw en systeemontwikkeling, met als doel veelbelovende proefprogramma's op te schalen en de capaciteit en bestaande structuren van het land op te bouwen.

² <https://www.unhcr.org/news/stories/2020/10/5f7ec0574/refugees-south-africa-share-acts-kindness-hosts.html>

³ <https://www.dw.com/en/refugee-anger-boiling-over-in-south-africa/a-51107678>

⁴ <https://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.GN.ZS?locations=ZA>

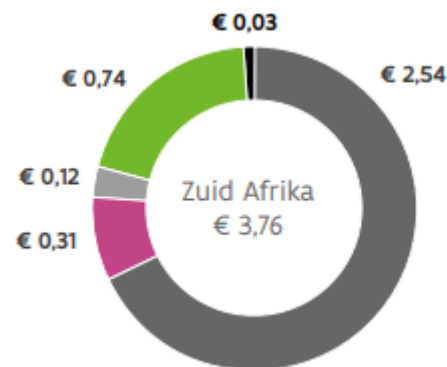
⁵ <https://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ODAT.CD?locations=ZA>

3.1.2 Ondersteuning van de Vlaamse overheid

De Vlaamse overheid onderhoudt al meer dan 25 jaar een sterke bilaterale relatie met de Zuid-Afrikaanse overheid. Vlaanderen en Zuid-Afrika hebben een samenwerkingsovereenkomst die is vastgelegd in een Memorandum van Overeenstemming (MoU) dat in 2001 werd ondertekend. In de loop der jaren is de samenwerking geleidelijk aan geëvolueerd van een variatie aan kleinere projecten met meerdere partners tot een meer gefocuste aanpak. Programma's van één jaar zijn vervangen door vijfjaarlijkse LSN.

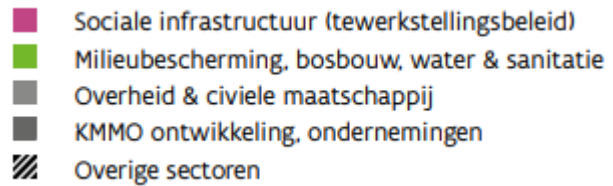
De eerste vijfjaarlijkse LSN 2005-2009 (CSP I) werd in 2005 ontwikkeld. De belangrijkste partners voor de uitvoering van deze LSN waren de provinciale overheden. Zij bepaalden ook de sectoren waarin samenwerking plaatsvond. Ten grondslag aan de LSN II (2012 - 2016) lag het doel om Zuid-Afrika te helpen bij de aanpak van de "drievoudige uitdaging" van armoede, werkloosheid en ongelijkheid (zie hoofdstuk 4). Enkele van de LSN II-projecten zijn nog steeds actief door middel van verlengingen zonder extra kosten. Zowel de LSN I als II waren geografisch gezien gericht op de provincies Vrijstaat, KwaZulu-Natal en Limpopo. Bij de ontwikkeling van de LSN III is rekening gehouden met de vorige MTSF (2014-2019) van Zuid-Afrika.⁶ In overeenstemming met de Vlaamse strategienota voor zuidelijk Afrika focust deze LSN op: (i) ontwikkelingssamenwerking; (ii) uitwisseling van kennis en expertise; en (iii) Vlaamse belangenbehartiging in de regio. Voor de LSN III hebben de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid zich gefocust op het thema klimaatadaptatie in overeenstemming met de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling (SDG) 13: "Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden". Een van de redenen van deze focus is het feit dat, tegen de tijd dat de LSN III werd ontwikkeld, Zuid-Afrika al goede vooruitgang had geboekt op het gebied van mitigatie van klimaatverandering. Bovendien zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor de financiering van twee LSN III-projecten als onderdeel van de internationale klimaatfinanciering. Recente ontwikkelingen in Zuid-Afrika laten zien dat een toenemend aantal donoren zijn focus verlegd van mitigatie van klimaatverandering naar klimaatadaptatie. Dit zou voor de Vlaamse overheid kansen kunnen bieden om een aantal van de LSN III-projecten (LSN-CSP III) op te schalen met de steun van andere donoren.

De Vlaamse overheid werkt al vele jaren samen met Zuid-Afrika op andere domeinen buiten de LSN, zoals de jeugdsector, kunst- en cultuursector, wetenschap en technologie, mensenrechten en onderwijs, waaronder projecten gericht op goed bestuur en mensenrechten.

⁶ Het huidige MTSF overbrugt de periode van 2019-2024.

In 2018 werd 17,3 miljoen euro van de Vlaamse ODA toegewezen aan zuidelijk Afrika, waarvan 3,76 miljoen euro aan Zuid-Afrika. Het grootste deel hiervan wordt besteed aan de ontwikkeling van micro, kleine en middelgrote ondernemingen (KMO) en ondernemingen, gevolgd door milieubescherming, bosbouw en water en sanitatie (Figuur 2)⁷.

Figuur 2 Verdeling van Vlaamse ODA aan Zuid Afrika.

3.1.3 Richting een vernieuwde bilaterale samenwerking

In het regeerakkoord van 30 september 2019 kondigde de Vlaamse overheid aan dat er na afloop van de LSN III geen vervolgnota voor ontwikkelingssamenwerking zal komen. De samenwerking met Zuid-Afrika wordt daarmee geheroriënteerd van een ontwikkelings- naar een sterke politiek-economische diplomatieke samenwerking in de brede zin, zodat deze samenwerking geen beroep meer doet op middelen van ontwikkelingssamenwerking. In dit akkoord werd ook verklaard dat de Vlaamse overheid andere wegen zou verkennen om haar nauwe relatie met Zuid-Afrika voort te zetten buiten een overeenkomst op het gebied van ontwikkelingssamenwerking om.

Op basis van dit regeerakkoord heeft de Vlaamse Regering op 8 november 2019 een meer gedetailleerde buitenlandse beleidsnota aan het Vlaams Parlement gepresenteerd.⁸ In deze nota kondigde de nieuwe regering een beleidswijziging aan die de relatie met Zuid-Afrika heroriënteert naar een sterke politiek-economische diplomatieke samenwerking in de brede zin. Deze bredere aanpak impliceert dat geen middelen meer zullen ingezet worden vanuit de begroting ontwikkelingssamenwerking. In de nota wordt ook gesteld dat de toezeggingen met betrekking tot de huidige portefeuille van LSN III-projecten zullen worden nagekomen en dat de aanpak van klimaatverandering een belangrijk thema blijft voor het Vlaamse buitenlandse beleid. Daarnaast onderstreept de nota het belang van coördinatie met de Vlaamse Minister van Omgeving om de toepassing van de door de Vlaamse kennisinstituten ontwikkelde innovaties te faciliteren.

3.2 Klimaatbeleid

3.2.1 Internationaal klimaatbeleid

Het Klimaatverdrag (UNFCCC) van 1994, dat in 1997 door Zuid-Afrika geratificeerd werd, geeft alle ondertekenende landen (de zogenaamde "partijen") het mandaat om jaarlijks op de Conferentie van Partijen (COP) bijeen te komen om te overleggen over de wijze waarop de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen kan worden verminderd (de zogenaamde "mitigatie"-acties), en om de gevolgen van de klimaatverandering te voorzien, zich daarop voor te bereiden en er adequaat actie op te ondernemen (de zogenaamde "adaptatie"-activiteiten).

⁷ <https://www.fdfa.be/en/oda>

⁸ Beleidsnota 2019-2024 Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking, Kamerstuk 122 (2019-2020) – Nr. 18 November 2019 (2019-2020)

Van de latere COP-akkoorden die zijn aangenomen, is de belangrijkste het Akkoord van Parijs van 2015 dat op de vijftiende COP (COP15) is aangenomen en in 2016 door Zuid-Afrika is geratificeerd. Het Akkoord van Parijs heeft twee belangrijke veranderingen teweeggebracht in de internationale klimaataanpak. Ten eerste is het Akkoord van Parijs wettelijk bindend voor zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden (voorheen hadden alleen de ontwikkelde landen bindende verplichtingen). Ten tweede werd door alle landen een gemeenschappelijk doel gesteld om de klimaatopwarming te beperken tot niet meer dan 2°C boven het pre-industriële niveau om hiermee zijn de ergste gevolgen van de klimaatverandering te voorkomen. Om de 2°C-doelstelling te bereiken, zijn de ondertekenende landen (waaronder Zuid-Afrika) verplicht om doelstellingen voor de uitstoot van broeikasgassen vast te stellen en daarop te rapporteren (“Nationally Determined Contributions” (NDC) genoemd). Zuid-Afrika heeft zijn eerste NDC in 2015 ingediend. De evaluatie in 2020 van deze NDC is uitgesteld tot eind 2021 in overeenstemming met het uitstel van de COP26.

3.2.2 Vlaams klimaatbeleid

Het huidige Vlaamse klimaatbeleid is vastgelegd in het derde Vlaamse Klimaatbeleidsplan (VKP), dat een algemeen raamwerk en twee afzonderlijke maar nauw verwante delen omvat: het Vlaams Mitigatieplan (VMP) en het Vlaams Adaptatieplan (VAP). Waar het doel van het VMP is om de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen tussen 2013 en 2020 te verminderen en hiermee klimaatverandering te bestrijden, is het doel van het VAP om de Vlaamse kwetsbaarheid voor klimaatverandering te onderzoeken en zodoende het vermogen om zich te verdedigen tegen de gevolgen van klimaatverandering te verbeteren. Het VKP beschrijft in grote lijnen de relevante context en de genomen maatregelen door de Vlaamse overheid.

Om op lange termijn een financieel raamwerk voor het klimaatbeleid te bieden, heeft de Vlaamse overheid op 27 april 2012 besloten om het Vlaams Klimaatfonds op te richten. Dit Klimaatfonds haalt vooral inkomsten uit het verhandelen van emissierechten in het kader van het EU-emissiehandelssysteem (EU ETS). De Vlaamse bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering komt van het Vlaams Klimaatfonds.

Op internationaal niveau wordt het Klimaatfonds onder meer gebruikt om bij te dragen aan de ondersteuning van ontwikkelingslanden in hun strijd tegen de klimaatverandering in overeenstemming met het UNFCCC⁹. In Zuid-Afrika worden twee LSN III-projecten gefinancierd vanuit het Vlaamse Klimaatfonds en worden daarom aangemerkt zowel als ODA als internationale klimaatfinanciering.

3.2.3 Zuid-Afrikaans klimaatbeleid en -wetgeving

De verplichtingen van Zuid-Afrika in het kader van het Klimaatverdrag in het algemeen en specifiek in het kader van het Akkoord van Parijs, liggen ten grondslag aan het binnenlandse klimaatbeleid en de klimaatwetgeving van Zuid-Afrika.

⁹ Op de Klimaatconferentie van Kopenhagen (eind 2009) kwamen ontwikkelde landen overeen om meer middelen voor klimaatfinanciering ter beschikking te stellen om hiermee in 2020 een bedrag van 100 miljard dollar per jaar te bereiken.

Klimaatbeleid en -wetgeving

Het Zuid-Afrikaanse klimaatbestuurskader is sinds 2011 in de maak en nog niet voltooid. De belangrijkste mijlpalen zijn:

- **2011** – Het overkoepelende beleidskader voor en de routekaart van Zuid-Afrika's respons op klimaatverandering is vastgesteld in het **Nationaal Witboek Adaptatie Klimaatverandering** (NCCRP). Een belangrijk onderdeel van het NCCRP is de integratie van klimaatmitigatie- en adaptatiemaatregelen. Zoals in het NCCRP wordt gesteld: "Voor een doelgerichte Zuid-Afrikaanse respons op klimaatverandering zijn economische, sociale en milieumaatregelen nodig die mitigatie- en adaptatie-activiteiten integreren in een ontwikkelingskader. Door de maatregelen te categoriseren als mitigatie- of adaptatiemaatregelen kan de werkelijke en potentiële gecombineerde impact van deze maatregelen worden verhuld". Deze geïntegreerde strategische benadering wordt daarom gezien als een robuuste ontwikkeling op het gebied van klimaatverandering.
- **2013/4** – Het **Long Term Adaptation Scenarios (LTAS) Flagship Research Programme** (2012-2014) reageert op het NCCRP (para 8.8) door empirisch onderbouwde referentiewaardes en klimaatprognoses te presenteren op basis waarvan adaptatiemaatregelen in de verschillende sectoren zouden kunnen worden ontwikkeld. De technische sectorrapporten bevatten een schat aan klimaatdata die op sub-regionale schaal is uitgesplitst en die nuttig kunnen zijn voor het verbeteren van de LSN III-projectplannen.
- **2015** – De **Disaster Management Amendment Act** (Act No. 16 of 2015) is een belangrijke wetgeving die direct reageert op klimaatadaptatie door op alle niveau's van de overheid verantwoordelijkheden toe te wijzen om te investeren op het gebied van vermindering van het risico op rampen en klimaatadaptatie-interventies in de respectieve rechtsgebieden.
- **2015** – In mei 2015 is het Monitoring en Evaluatie Raamwerk van de **Nationale Klimaatverandering Respons** (NCCR) gepubliceerd.
- **2017 – 2019** – CO₂-emissieregeling: De focus van de Zuid-Afrikaanse wetgeving ligt op de vermindering van CO₂-uitstoot. Dit ligt in het verlengde van de comittering in het kader van het Akkoord van Parijs om uitstoot te verminderen volgens de "Nationally Determined Contribution". Als onderdeel van deze comittering wordt er onder het Klimaatverdrag jaarlijks gerapporteerd op de nationale CO₂-uitstoot. Zodoende, hebben de ontwikkelingen op het gebied van wetgeving, gefocust op CO₂-uitstoot met de afkondiging van de **Greenhouse Gas Reporting Regulations** (april 2017) in het kader van de National Environmental Management: Air Quality Act en de **Carbon Tax Act** (June 2019), een wet die een CO₂-belastingsmechanisme voorschrijft met een mix van fiscale instrumenten om de nationale CO₂-voetafdruk te verminderen.¹⁰

¹⁰ Deze wetgeving is te vinden op <https://www.gov.za/documents/carbon-tax-act-15-2019-english-afrikaans-23-may-2019-0000>

- **2020** – De **Nationale Klimaatadaptatie Strategie** (versie UE10, 13 November 2019) (NCCAS) die in augustus 2020 door het kabinet is goedgekeurd, presenteert de visie, de strategische doelstellingen, de strategische interventies en de verwachte strategische resultaten van de NCCAS (zie bijlage E voor een samenvatting van de belangrijkste kenmerken van de NCCAS die als basis voor de LSN III hebben gediend).
- **2020** – De **Climate Change Bill** is al enige tijd in ontwikkeling: sinds 2018 zijn er verschillende herzieningen geweest en in 2020 is het proces vertraagd door de Covid-19 pandemie. De verwachting is dat dit wetsvoorstel in het begrotingsjaar 2020/21 naar het Zuid-Afrikaanse Parlement zal gaan. De klimaatveranderingswet is een vervolg op en zal rechtskracht geven aan het gecoördineerde en geïntegreerde kader voor mitigatie- en aanpassingsmaatregelen dat in het Witboek van 2011 en NCCAS is uiteengezet, en zal dit kader toepassen op de nationale, de provinciale en de gemeentelijke overheid en op de verschillende sectorale departementen (het DEFF heeft al veel gewerkt met lokale overheden via het steunprogramma voor lokale overheden op het gebied van klimaatverandering (“Local Government Climate Change Support Program”) en de Let’s Respond Toolkits). De wet zal te zijner tijd de huidige CO₂-emissieregelgeving die is afgekondigd in het kader van National Environmental Management: Air Quality Act opnemen en zal zowel de mitigatie- als de adaptatiereacties reglementeren.

De volgende punten zijn specifiek van belang voor het LSN III-programma:

- Beleidsvorming en wetgeving op het gebied van klimaatverandering vinden pas sinds het afgelopen decennium plaats. Op het gebied van klimaatadaptatie is er pas recent actie ondernomen. Dit betekent dat er in Zuid-Afrika op het gebied van beleidsvorming en wetgeving van klimaatadaptatie zeer weinig precedents zijn.
- Geen van het genoemde beleid en de beschreven strategieën heeft rechtskracht; de goedkeuring van de Climate Change Bill wordt echter binnenkort verwacht.
- In het Zuid-Afrikaanse bestuursstelsel wordt een geïntegreerde aanpak van klimaatmitigatie en -adaptatie gehanteerd, waarbij er wordt gestreefd om op deze manier baten op beide gebieden te bevorderen.
- Het programma van de LSN III is ontworpen in afstemming op het NCCRP 2011 en het toenmalige ontwerp van de NCCAS (goedgekeurd in augustus 2020); deze documenten zijn afgestemd op verschillende beleidsstukken, strategieën en plannen voor duurzame en sociaaleconomische ontwikkeling.

3.3 Implicaties van de Covid-19 pandemie

De wereldwijde economische impact van Covid-19 kan invloed hebben op de toekomstige prioriteiten, het beleid en de strategieën van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid en de Europese Unie, aangezien er een verschuiving van de economische en politieke prioriteiten in Zuid-Afrika heeft plaatsgevonden als gevolg van de Covid-19 pandemie. Op lange termijn kan de impact van Covid-19 de socio-economische ontwikkeling van Zuid-Afrika beïnvloeden (bijvoorbeeld als gevolg van een toename van immigratie). Deze veranderingen kunnen wederom ervoor zorgen dat het nodig is om de Zuid-Afrikaanse

economie te ondersteunen en invloed hebben op de aard van de toekomstige betrekkingen tussen de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid.

4 Overzicht en geleerde lessen van LSN II

4.1 Overzicht van LSN II

De focus van de LSN II lag sterk bij jobcreatie door de ontwikkeling van KMO en sociale ondernemingen.

De bilaterale samenwerking voor LSN II (2012-2016) werd in 2011 overeengekomen. Het algemene doel van LSN II was het terugdringen van armoede en ongelijkheid, zoals uiteengezet in het MTSF 2009-2014, het NDP, de MDG's en de gezamenlijke LSN 2007-2013 van de Europese Unie en Zuid-Afrika. De strategische focus die was overeengekomen lag op Government Outcomes 4 en 7 van het NDP. Deze worden in Tabel 2 weergegeven gelinkt aan de relevante MDG's.

Tabel 2 LSN II prioriteiten gelinkt aan de Government Outcomes in het NDP en de MDG's.¹¹

LSN II	GOVERNMENT OUTCOME	MDG'S
Jobcreatie door ontwikkeling van kleine bedrijven	Outcome 4: Waardig werk door inclusieve economische groei	Doelstelling 1 (Target 1B): Bereik aanvaardbaar en waardig werk voor alle mensen, inclusief vrouwen en jongeren
Duurzame kleinschalige landbouw en voedselzekerheid	Outcome 7: Sterke, rechtvaardige en duurzame gemeenschappen op het platteland en voedselzekerheid voor iedereen	Doelstelling 7 (Target 7A): Integreer principes van duurzame ontwikkeling in overheidsbeleid en -programma's en ga het verlies van natuurlijke hulpbronnen tegen Doelstelling 1 (Target 1C): Halveer, tussen 1990 en 2015, het aantal mensen dat honger lijdt

4.1.1 Programmaprioriteiten

In het oorspronkelijke ontwerp van de LSN II werden twee prioriteiten gespecificeerd:

- Jobcreatie door middel van de ontwikkeling van kleine bedrijven: Een speciale nadruk van het programma lag op het vergemakkelijken van de toegang van gemarginaliseerden en armen tot de arbeidsmarkt door middel van de promotie van

¹¹ Republic of South Africa - Millennium Development Goals, Country Report 2013.

waardig werk, de ontwikkeling van vaardigheden, opleidingen ondernemerschap en de promotie van de ontwikkeling van kleine bedrijven

- Duurzame kleinschalige landbouw en voedselzekerheid: Deze prioriteit was gefocust op armoedebestrijding in de plattelandsgebieden van Zuid-Afrika door de Vlaamse steun te richten op voedselzekerheid en het doen toenemen van de inkomens van de kleinschalige en opkomende landbouwers door de landbouwkundige productie en markthandel te verbeteren.

Andere prioriteiten van LSN II waren de volgende:

- Steunen van monitoring van de Zuid-Afrikaanse overheidsplannen en -beleid op de twee bovengenoemde prioriteiten.
- Opname van transversale thema's – in het specifiek gender, HIV/AIDS en klimaatverandering.
- De LSN II moest een nationaal programma zijn met de focus op uitvoering in de drie provincies die in de LSN I waren geïdentificeerd en met de grootste socio-economische behoeftes: Vrijstaat, KwaZulu Natal en Limpopo.

4.2 LSN II tussentijdse evaluatie en geleerde lessen

De tussentijdse evaluatie van de LSN werd uitgevoerd in 2015. Uit de evaluatie zijn de volgende lessen getrokken:

- De effectiviteit en impact zouden verbeterd kunnen worden als Vlaamse ODA wordt gefocust op een specifieke niche: identificeer een specifieke (sub-)sector en een specifiek uitvoeringsplatform en wordt een voorvechter daarin.
- Als relatief kleine donor is de Vlaamse overheid beter gepositioneerd om impact en systeemverandering te faciliteren, dan een directe impact op de eindontvangers te maken via directe subsidies (op provinciaal niveau).
- De Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheden zouden daarom moeten overwegen om de werkzaamheden op het gebied van sociaal ondernemerschap voor te zetten voor de resterende periode van de LSN II en daarna door de sectorale focus te versmallen en de geografische focus te verruimen tot nationaal niveau.
- De Vlaamse overheid zou moeten overwegen om voort te bouwen op de successen die zijn geboekt binnen de LSN II door samen te werken met tertiaire instellingen. Zodoende zou het moeten overwegen om het netwerk van tertiaire instellingen te versterken.
- Heroverweeg de geografische focus, aangezien het moeilijker is om innovatieve projecten te testen in een omgeving waar de implementatiecapaciteit laag is.
- Wanneer er in een provincie een proefproject wordt gedraaid met het doel om dit later op nationaal niveau uit te rollen, ga dan eerst in gesprek met de relevante autoriteiten op nationaal niveau, zorg voor buy-in en maak afspraken over de meest geschikte regio om een proefproject te starten.
- Zet de systeembenadering voort.

Transversale thema's die belangrijk blijven en waarmee in de toekomstige programmering rekening moet worden gehouden:

- Gender
- Kinderrechten
- HIV/AIDS
- Duurzame ontwikkeling
- Goed bestuur
- Klimaatverandering

5 Overzicht en evaluatie van LSN III

5.1 Overzicht van LSN III

5.1.1 Doelstellingen en beleidsafstemming van de LSN III

Het ontwerp van de LSN III volgde een gestructureerd, gemeenschappelijk overlegproces tussen de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid, waarbij rekening werd gehouden met:

- de visie van de Vlaamse overheid zoals geschetst in haar beleid voor ontwikkelingssamenwerking (2016) om (i) innovatie te stimuleren; (ii) een systeembenadering te gebruiken; en (iii) partnerschappen in het middelpunt van haar activiteiten te plaatsen;
- de Zuid-Afrikaanse ontwikkelingsdoelstellingen zoals beschreven in het NDP (2013); de MTSF 2014-2019; de “Nationally Determined Contributions” van Zuid-Afrika onder het Klimaatverdrag (2015); en het NCCRP (2011); en
- de geleerde lessen van de uitvoering van de LSN II (zie paragraaf 4.2).

De Vlaamse overheid heeft aangegeven dat de focus van de LSN III ligt op klimaatverandering. Aangezien Zuid-Afrika veel vooruitgang heeft geboekt op het gebied van klimaatmitigatie, maar achterblijft op het gebied van klimaatadaptatie, werd besloten om de LSN III op dit laatste te richten.

In 2016 werd een adviesbureau aangesteld om te helpen bij de ontwikkeling van de ToC van de LSN III. Hierbij werd rekening gehouden met bovenstaande punten en met de “drievoudige uitdaging” van armoede, ongelijkheid en werkloosheid in Zuid-Afrika. Terwijl klimaatverandering een risico vormt voor de duurzaamheid van het sociaaleconomisch systeem van Zuid-Afrika, biedt het tegelijk een kans voor het ontstaan van werkgelegenheid, jobcreatie en de ontwikkeling van kleine ondernemingen die een respons bieden op klimaatverandering. De overgang naar een groene inclusieve economie met groene banen, steun aan micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en sociaal ondernemerschap zal daarom bijdragen aan armoedebestrijding en tegelijkertijd de duurzaamheid van het sociaaleconomisch systeem in Zuid-Afrika bevorderen.

De LSN III werd op 12 juni 2017 voorgelegd aan de inter-kabinetwerkgroep van de Vlaamse overheid. Het kabinet van de minister-president van de Vlaamse Regering benadrukte daarbij het belang van ongebonden hulp in het werken met de private sector; het belang van sociale inclusie; en het feit dat de projecten in het kader van de LSN 2017-2021 allemaal voor 100% in aanmerking zouden moeten komen voor internationale klimaatfinanciering.¹²

5.1.2 LSN III ToC en projectevaluatierraamwerk

In de ToC wordt uiteengezet hoe de LSN III zijn doelstellingen beoogt te behalen. Samenvattend bevat deze ToC:

- Het **overkoepelende doel** (gewenste impact) van de LSN III om een bijdrage te leveren aan de transitie van Zuid-Afrika naar een klimaatbestendige samenleving en een inclusieve, adaptieve groene economie te bevorderen.
- Zodoende is de **algemene doelstelling** van de LSN III een bijdrage te leveren aan de empirische basis van klimaatadaptatie om de transitie van Zuid-Afrika naar een klimaatbestendige samenleving en een inclusieve groene economie te bevorderen om op deze manier bij te dragen aan het overwinnen van de “drievoudige uitdaging” van Zuid-Afrika: armoede, ongelijkheid en werkloosheid.
- Aan deze overkoepelende doelstelling liggen twee **specifieke doelstellingen** ten grondslag, elk met een set aan **outputs** en **outcomes**. De twee specifieke doelstellingen zijn:
 - Specifieke doelstelling 1: Versterken en uitbreiden het kennisbestand voor klimaatadaptatie
 - Specifieke doelstelling 2: Bevorderen van van actieve participatie van meerdere actoren binnen de overheid, het maatschappelijk middenveld, de privé sector, de academische wereld, multilaterale organisaties en lokale gemeenschappen aan klimaatadaptatie
- Alle projecten die in het kader van de LSN III worden uitgevoerd, hebben betrekking op één van de of beide specifieke doelstellingen en de verdeling van de projectbudgetten is gebaseerd op de bijdrage aan deze doelstellingen. Bovendien ligt de focus van de projecten op een of meer van de bijbehorende outputs/outcomes van de specifieke doelstelling(en). De twee projecten die worden gefinancierd in het kader van de Vlaamse internationale klimaatfinanciering (zie bijlage B) zijn niet gelinkt aan specifieke doelstellingen, ook al worden ze uitgevoerd en beheerd als onderdeel van de LSN III en zijn ze ook in deze tussentijdse evaluatie meegenomen.

De ToC is gebaseerd op verschillende veronderstellingen. De ToC en de daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen en implementatiestrategie worden gedetailleerd beschreven in bijlage F.

¹² Notulen van “Bilateral Consultation on Development Cooperation between South Africa and Flanders”, 20 Juni 2017

Het was beoogd dat DEFF een overkoepelend prestatiebeoordelingskader (PAF) zou ontwikkelen als monitoring- en evaluatiekader van de LSN III. Echter, ten tijde van de uitvoering van deze evaluatie was het PAF nog niet ontwikkeld.

Daarnaast zijn de logframes van projecten niet altijd duidelijk afgestemd op de specifieke doelstellingen, outputs of outcomes van de LSN III, aangezien verschillende logframes – met name die van maatschappelijke organisaties (CSO) – gericht zijn op activiteiten en outputs op projectniveau (in plaats van op de outcomes). Het BUZA werkt momenteel met verschillende projecten aan de invoering van een resultaatketen/ToC-benadering die de verwachte outcomes van verschillende projecten duidelijker zal definiëren en deze dichter bij de overkoepelende ToC van de LSN III brengt.

5.1.3 LSN III partners en strategisch management

De Vlaamse overheid (via het BUZA) en Zuid-Afrikaanse overheid zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het behalen van resultaten onder de LSN III. De Zuid-Afrikaanse overheid heeft de NT en het DEFF opgedragen de Zuid-Afrikaanse overheid te vertegenwoordigen bij het opstellen en uitvoeren van de LSN III. Een PSC is opgericht dat belast is met de implementatie van de LSN III. Het PSC bestaat uit een vertegenwoordiger van de NT, twee vertegenwoordigers van het BUZA en twee van het DEFF, terwijl andere belangrijke vertegenwoordigers van instanties/gasten kunnen worden uitgenodigd wanneer dat nodig is. Het mandaat van het PSC is als volgt:

- strategisch richting geven aan de LSN III;
- identificeren en voorstellen van projectinitiatieven te identificeren om in te dienen bij de Vlaamse Regering; evalueren van projectvoorstellen; bespreken van projecten in ontwikkelingspijplijn en het oplossen van knelpunten;
- evalueren van bestek van consultants en uitvoerende instanties;
- monitoren van de implementatie van de LSN aan de hand van het PAF, gegevens over de uitvoering van de begroting en gezamenlijke veldbezoeken.

De rollen van de verschillende partijen zoals beschreven in het bestek van het PSC zijn samengevat in Tabel 3. DEFF en het BUZA delen het voorzitterschap het PSC en het BUZA verzorgt het secretariaat. Het PSC komt twee keer per jaar bijeen; de eerste vergadering vond plaats op 20 juni 2017. Deze vergadering werd gevolgd door een workshop over strategische planning in januari 2018, waarin de beginselen van de uitvoering van de LSN III werden overeengekomen. In het bestek wordt geen specifieke melding gemaakt van kennismanagement en -verspreiding – een cruciale functie voor een programma dat grotendeels gericht is op onderzoek en innovatie en waarbij verschillende stakeholders betrokken zijn.

Tabel 3 Rollen en verantwoordelijkheden van de leden van het PSC. Bron: Bestek voor het PSC.

Vlaamse overheid	Zuid-Afrikaanse overheid	All parties
BUZA <ul style="list-style-type: none">• dagelijks management van het programma;	NT <ul style="list-style-type: none">• bieden van strategische richting;	<ul style="list-style-type: none">• identificeren van initiatieven;

<ul style="list-style-type: none"> • financiering van projecten en contracten die door de Vlaamse overheid zijn goedgekeurd; • monitoren van initiatieven op basis van projectverslagen, vergaderingen en veldbezoeken; • jaarlijks rapporteren op de voortgang van het programma met een overzicht van alle goedgekeurde projecten en het toegezegde budget. 	<ul style="list-style-type: none"> • monitoren van de algemene uitvoering van de LSN. <p>DEFF</p> <ul style="list-style-type: none"> • tijdig leveren van input voor aanbestedingsdocumenten, selectie van consultants en projectvoorstellen; • deelnemen in monitoren van implementatie van het programma. 	<ul style="list-style-type: none"> • deelnemen in debriefings van projectevaluaties; • aangeven als er behoefte bestaat voor een audit of project- of programma-evaluatie.
--	---	--

5.1.4 Selectie van projecten, projectportefeuille en budget

Selectieprocedure van projecten

In het LSN-document wordt er geen melding gemaakt van specifieke projecten die bij de uitvoering van de LSN III moeten worden overwogen, aangezien de selectie van de projecten gezamenlijk door het PSC wordt uitgevoerd. Het document bevat echter verschillende criteria en richtlijnen voor de selectie van projecten, zoals beschreven in de ToC (bijlage F). Deze criteria en richtlijnen zijn ook gekoppeld aan de toewijzing van het budget, zoals beschreven in onderstaande paragraaf.

De drie strategische partijen die betrokken zijn bij de LSN III, kunnen projectvoorstellen indienen. De projectvoorstellen worden door het PSC beoordeeld waarna een gezamenlijk besluit wordt genomen over de geschiktheid van het project. De uiteindelijke beslissing om een project goed of af te keuren wordt genomen op basis van het advies van het BUZA (met inbegrip van het advies van het PSC) en de Inspecteur van Financiën. Zodra een project door de regering is goedgekeurd, krijgt het BUZA van de minister het mandaat om de voorwaarden voor de uitvoering van het project op te stellen. Vervolgens worden deze voorwaarden besproken en wordt er een akkoord vastgelegd door het ondertekenen van een projectovereenkomst.

Toewijzing van het budget

Het totale budget dat in het kader van de LSN III is toegewezen, bedraagt 25 miljoen euro. Daarnaast werd een additionele 1,86 miljoen euro beschikbaar gesteld in het kader van internationale klimaatfinanciering. Dit totale bedrag van 26,84 miljoen euro wordt beheerd door de Algemene Vertegenwoordiging van de Vlaamse overheid in Zuid-Afrika als onderdeel van de algehele uitvoering van de LSN III.

De LSN voorzag de volgende begrotingstoewijzing per specifieke doelstelling en voor de transversale thema's (dit is exclusief de projecten die in het kader van internationale klimaatfinanciering worden gefinancierd):

- Specifieke doelstelling 1 (versterken kennisbestand): 65%
- Specifieke doelstelling 2 (bevorderen participatie van meerdere actoren): 25%
- Gender gelijkheid, goed bestuur en sociale inclusie: 10%

De eerste projecten die in 2017 werden toegewezen, waren het strategische project dat door het **UNEP** wordt uitgevoerd en het vlaggenschipproject dat door **DEFF** wordt uitgevoerd: de Adaptive Capacity Facility (ACF) (€3.999.942). Aangezien het DEFF hinder ondervond door interne capaciteitsuitdagingen, werd er in het kader van de LSN III steun aan het DEFF verleend voor het opzetten van een afdeling toegewijd aan de uitvoering van de ACF. Deze afdeling werd echter pas eind 2019 bemand – om vervolgens weer vertraagd te worden door de Covid-19 pandemie en de daaruit voortkomende lockdown in Zuid-Afrika die in maart 2020 werd afgekondigd. Op dit moment is het project in gang gezet en levert het DEFF een gecoördineerde inspanning om de uitvoering ervan te versnellen. De uitvoering van het **UNEP**-project heeft ook vertraging opgelopen. Dit kan verklaard worden door het feit dat dit de eerste keer in de geschiedenis van UNEP is dat UNEP een project uitvoert dat zijn oorsprong in het land zelf vindt (in tegenstelling tot de gewoonlijke internationale of meerdere landenprojecten). Daarnaast zijn in 2018 drie projecten goedgekeurd die ten tijde van deze tussentijdse evaluatie al zijn afgerond of on-hold zijn. Deze twee projecten zijn "Harnessing Climate Change Adaptation for Small, Medium and Micro Enterprise (SMME) development in South Africa: Experiences from the water sector" uitgevoerd door **Trade & Industrial Policy Strategies (TIPS)** (€41.092) en "Support to the department of environmental affairs for the hosting of the 2019 partnership for action on the green economy (page) ministerial conference" geïmplementeerd door het **DEFF** (EUR 100.000). Het project dat on-hold is, is "Micro Aquaponics Lappies – Proof of concept of community embedding" en wordt geïmplementeerd door **Belgium Campus ITversity** (€924.178).

In 2018 werd een oproep tot het indienen van voorstellen (CfP) voor maatschappelijke organisaties gepubliceerd. Dit resulteerde in de goedkeuring van de huidige portefeuille van zes projecten van maatschappelijke organisaties, waarvan er vier worden gefinancierd in het kader van de LSN II en twee in het kader van het Vlaams Klimaatfonds:

Gefinancierd in het kader van de LSN III:

- **Kruger to Canyons (K2C) NPC** – Towards an inclusive green economy by showcasing sustainable land use management projects in the Kruger to Canyons Biosphere Region (€972.994)
- **World Wildlife Fund South Africa (WWF-SA)** – Building climate resilience of coastal communities, ecosystems and small-scale fishers through implementing community and ecosystem-based adaptation (EBA) activities and diversifying livelihoods (€999.705)
- **Wildlands Conservation Trust** – Enabling community-based adaptation in the Mkhuzi River Ecosystem, KwaZulu-Natal (€822.975)
- **GenderCC Southern Africa** – Women for Climate Justice: Building resilience and reducing vulnerability of smallholder farmers by focusing on mango farming

enterprises, water and ecosystem-based services to reduce negative impacts of climate change (€998.867)

Gefinancierd in het kader van internationale klimaatfinanciering:

- **Olive Leaf Foundation** – Communal Agricultural Transformation (CAT) Empowering People - Restoring Land (€801.449)
- **Indalo Inclusive South Africa** – Towards Enhanced Climate Change Adaptation and an Inclusive Adaptive Green Economy in South Africa (€1.062.999)

In 2019, zijn twee projecten goedgekeurd:

- **African Climate and Development Initiative (ACDI)** and **University of Cape Town (UCT)** – South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership (SAF-ADAPT): building the adaptation knowledge and capacity base (€2.198.505)
- **Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB)** – Keep it Cool – Climate change education (€1.427.621)

In November 2020 werden nog eens twee grote projecten goedgekeurd met de volgende partners:

- Het **South African National Biodiversity Institute (SANBI)** met een waarde van €2.646.832; en
- **UNESCO** met een waarde van €1.500.000.

Daarnaast werd tijdens het opstellen van dit rapport het voorstel van de **South African Weather Service (SAWS)** ter waarde van €2.353.168 euro geëvalueerd. De indiening van deze drie grote projecten kan grotendeels worden toegeschreven aan het feit dat het DEFF vanaf eind 2019 over voldoende middelen beschikte om haar verantwoordelijkheden met betrekking tot de LSN III volledig op zich te nemen.

Aangezien de SANBI- en UNESCO-projecten nog niet waren goedgekeurd toen deze tussentijdse evaluatie begon en het veldwerk werd uitgevoerd, werden deze projecten niet in detail herzien als onderdeel van deze evaluatie. De projectbudgetten zijn echter wel opgenomen in de analyses in paragraaf 5.3.4. Het beoogde budget van het SAWS-project is niet opgenomen in de onderstaande cijfers, aangezien het project nog niet formeel was goedgekeurd ten tijde van de afronding van dit verslag.

Tot op heden zijn er nog geen middelen aan private sector partijen toegewezen. Echter wordt er op dit moment door het PSC een financieringskader herzien voor een programma voor inclusieve groene economie (IGE), dat mogelijk partners uit de private sector zou kunnen betrekken.

De huidige portefeuille van projecten per type partner en specifieke doelstelling is weergegeven in bijlage B.

5.2 Evaluatie raamwerk

In paragraaf 5.1.2 wordt er verder uitgeweid over de ToC van de LSN III. Aangezien het PAF ten tijde van deze evaluatie nog niet was ontwikkeld, hebben we de ToC van de LSN III gebruikt als kader voor de evaluatie van de LSN III op basis van de DAC-criteria. De aanpak en indicatoren die aan elk DAC-criterium worden getoetst, zijn samengevat in Tabel 4.

Tabel 4 Overzicht van de benadering onder elk DAC-criterium.

PROJECTEN BINNEN DE LSN III	ALGEHEEL LSN III PROGRAMMA
Strategische relevantie	
Relevantie van de projectdoelstellingen ten opzichte van de algemene doelstelling van de LSN III Relevantie voor begunstigden van de projecten	Relevantie van de algemene doelstelling van de LSN III ten opzichte van de prioriteiten van de Zuid-Afrikaanse overheid, Vlaamse ODA en de internationale (klimaat)agenda
Coherentie	
Interne coherentie: Synergiën, contact, samenwerking en/of complementariteit van het project met andere projecten in portefeuille	Interne en externe coherentie: Samenstelling van de totale projectportefeuille Afstemming op initiatieven van andere overheidsdepartementen en andere belangrijke marktspelers.
Effectiviteit	
Mate waarin de projectdoelstellingen zijn afgestemd op de outputs en outcomes van de LSN III en als zodanig kunnen bijdragen tot de verwezenlijking hiervan en van de specifieke doelstellingen Gendermainstreaming Systeembenadering	Mate waarin het programma/de portefeuille is afgestemd op de specifieke doelstellingen en het overkoepelende doel; mate waarin deze doelstellingen kunnen worden bereikt Gendermainstreaming Systeembenadering van totale portefeuille
Efficiëntie	
Werkelijk vs. gepland: Tijdsbestek van implementatie Uitgaven Afgeronde activiteiten Hoe goed wordt projectopvolging/-monitoring uitgevoerd – ligt het op schema? Kennismanagement	Werkelijk vs. gepland over de gehele portefeuille: Tijdsbestek van implementatie Toewijzingen Uitgaven Monitoring en evaluatiekader en activiteiten tot nu toe Kennismanagement en -verspreiding
Impact	
Bereik: geografisch, aantal beoogde eindbegunstigden (bijv. Worden deze targets op het gebied van bereik behaald?) Potentie om bij te dragen aan de specifieke doelstellingen van de LSN III Potentie om outcomes en impact in te bedden	Provinciaal en nationaal bereik Potentie om de specifieke doelstellingen te bereiken en bij te dragen aan de overkoepelende doelstelling

Duurzaamheid	
Kunnen de projectactiviteiten na afloop van de LSN III met eigen middelen worden gefinancierd?	Verwachting van de algemene mate van duurzaamheid van de LSN III – vereisten voor duurzaamheid van activiteiten en impacts Is er een exit-strategie?
Zullen er aanvullende activiteiten (off-shoots) zijn die (mede)gefinancierd kunnen worden?	
Worden er andere externe financieringsmodellen onderzocht?	
Zijn er exitstrategieën ontwikkeld voor de projecten?	

5.3 Bevindingen van de evaluatie

Een overzicht van de “high-level” projectevaluaties die hebben bijgedragen aan de bevindingen van deze algehele evaluatie, zijn opgenomen in bijlage G.

5.3.1 Relevantie

Strategische relevantie van de LSN III doelstellingen ten opzichte van de prioriteiten op het gebied van Vlaamse ODA, internationaal beleid, Zuid-Afrikaanse ontwikkeling en klimaat

VOLLEDIG BEHAALD

- Het overkoepelende doel en doelstellingen van de LSN III zijn volledig afgestemd op het beleid van de Zuid-Afrikaanse overheid, inclusief het NDP en de MTSF en het beleid op het gebied van klimaat en de groene economie. Het ontwerp van de NCCAS (2016) werd gebruikt als een belangrijk referentiedocument bij het opstellen van de LSN III. Hierdoor ondersteunt en bouwt de LSN voort op een aantal beginselen, strategische interventies en outcomes van de NCCAS die werd goedgekeurd in 2020.
- Het doel en ontwerp van de LSN erkent dat de Zuid-Afrikaanse overheid het beleidskader voor de implementatie van klimaatadaptatie bezit, maar niet over de nodige uitvoeringscapaciteit beschikt. Het ontwerp van de LSN III is daarom gericht op het opbouwen van capaciteit op nationaal en lokaal overheidsniveau en het opbouwen van capaciteit op gemeenschapsniveau door middel van maatschappelijke organisaties. Daarnaast richt de LSN III zich op het aanvullen van die capaciteitsopbouw door het testen van innovatieve benaderingen voor klimaatadaptatie.
- De LSN III draagt verder bij aan de realisatie van de duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030 en in het bijzonder aan SDG 13: “Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden”.
- De LSN III is volledig afgestemd op de ODA-strategie van de Vlaamse overheid voor Zuidelijk Afrika. Met de focus op klimaatadaptatie richt de LSN III zich ook op een van de belangrijkste gebieden van het nationale en internationale klimaatbeleid. Het draagt bij aan het testen en implementeren van interventies die klimaatbestendigheid

en klimaatadaptatie op zowel nationaal als lokaal niveau (d.w.z. binnen gemeenschappen) in Zuid-Afrika vergroten.

Strategische relevantie van de LSN III projectportefeuille

GROTENDEELS BEHAALD

De algemene doelstelling van de LSN III betreft een bijdrage te leveren aan de empirische onderbouwing van klimaatadaptatie om de transitie van Zuid-Afrika naar een klimaatbestendige samenleving en een inclusieve, adaptieve groene economie te bevorderen. Op deze manier draagt de LSN III ook bij aan het overwinnen van de “drievoudige uitdaging” van armoede, ongelijkheid en werkloosheid.

- De portefeuille van projecten binnen de LSN III weerspiegelt een combinatie van verschillende uitvoerende partners, variërend van de Zuid-Afrikaanse overheid – met inbegrip van ministeries en overheidsinstellingen – academische instellingen, multilaterale organisaties en maatschappelijke organisaties.
- De meeste projecten zijn gericht op het opbouwen van een empirische basis door middel van het testen van innovatieve benaderingen voor uiteindelijke implementatie met component die sterk gericht is op kennisverspreiding. In die zin dragen het ontwerp en de portefeuille van de LSN III bij tot de verwezenlijking van de overkoepelende doelstelling van de LSN III. De wijze waarop de op projectniveau verkregen kennis op LSN III-niveau zal worden verzameld, verspreid en bewaard na afronding van de LSN III, is echter nog niet in detail beschreven. Het is belangrijk dat dit aspect voldoende aandacht krijgt om het kennismanagement en de kennisverspreiding in het kader van de LSN III te kunnen optimaliseren.
- De meeste projecten zijn gericht op kwetsbare gemeenschappen met een laag inkomen en lijken relevant voor deze gemeenschappen aangezien ze focussen op hun behoeften (op het gebied van klimaatadaptatie en voedselzekerheid). In hoeverre deze projecten in de praktijk zullen bijdragen aan het overwinnen van de “drievoudige uitdaging” van armoede, ongelijkheid en werkloosheid, is in dit stadium echter nog niet bekend. Het bereik van sommige van de maatschappelijke organisaties is zeer beperkt. Zie 'Effectiviteit' (paragraaf 5.3.3) waarin verdere toelichting plaatsvindt over de mate waarin de projectenportefeuille van de LSN III de gestelde doelstellingen, outputs en impact zal bereiken.

5.3.2 Coherentie

Externe coherentie/afstemming met andere Zuid-Afrikaanse overheidsinitiatieven

VOLLEDIG BEHAALD

- Het ontwerp van de LSN III is volledig afgestemd op andere initiatieven van de Zuid-Afrikaanse overheid: de Zuid-Afrikaanse overheid is de belangrijkste uitvoerende partner via het DEFF, terwijl de NT zorgt voor strategisch toezicht en op andere ODA-initiatieven.
- De drie betrokken partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het succes van de LSN III door de gezamenlijke besluitvorming in het PSC.

- Daarnaast zorgt het DEFF niet alleen voor de technische ondersteuning van de uitvoering van de LSN III via ACF-project, maar bewaakt het ook de NCCAS. Zodoende is het DEFF verantwoordelijk voor de samenwerking en coördinatie met andere overheidsdepartementen over alle aangelegenheden met betrekking tot de NCCAS. De rol van het DEFF bij de donorcoördinatie zal naar verwachting ook verder groeien.

Interne coherentie/synergieën tussen LSN III projecten

VOLLEDIG BEHAALD

- Een zeer sterke samenhang en synergieën zijn te vinden in zowel het doel als de aanpak van de meeste LSN III-projecten. Bijvoorbeeld:
 - Kruger to Canyons heeft de lead in de uitvoering van het DWS-project en is ook een partner in het onlangs goedgekeurde UNESCO-project;
 - Binnen het ACIDI-project wordt er samengewerkt met VVOB op het gebied van educatie/klimaatbewustzijn. Daarnaast werkt ACIDI samen met GenderCC om synergieën te creëren voor capaciteitsopbouw en netwerken vanuit het GenderCC-project. Ook zal SANBI samenwerken met ACIDI in het SAF-ADAPT-project.
- Complementariteit is ook te vinden in de algehele projectportefeuille gezien het brede scala aan partners, zoals overheid, academische instellingen, multilaterale organisaties en maatschappelijke organisaties; en het brede spectrum van onderwerpen, zoals onderwijs, onderzoek en de implementatie van klimaatadaptatiepraktijken op gemeenschapsniveau.
- Het PSC heeft verschillende gebieden geïdentificeerd waar sommige projecten technische ondersteuning op nodig hebben (zoals gendermainstreaming). Vervolgens heeft het PSC dienstverleners geïdentificeerd en aangesteld om deze ondersteuning te verlenen aan verschillende LSN III-projecten. Dit zorgt niet alleen voor een harmonisatie van de benadering van elk project, maar biedt tegelijk een kosteneffectieve benadering omdat de ontwikkelde methodologie in meerdere projecten kan worden toegepast. Daarnaast worden er bij deze ondersteuning workshops gehouden die door meerdere projecten tegelijk kunnen worden bijgewoond.
- Er is een gezamenlijke inspanning geleverd om synergieën tussen de verschillende projecten te faciliteren. Daarnaast wordt het delen van informatie mogelijk gemaakt via een platform en studiebezoeken aan elkaars projecten. Verwacht wordt dat nu de ACF bij het DEFF volledig bemand is, de coördinatie en het gezamenlijke leren tussen de verschillende projecten verder zal worden versterkt. De ACF heeft al een belangrijke rol gespeeld bij versterken van synergieën bij de twee onlangs goedgekeurde projecten (SANBI en UNESCO) en het SAWS-project dat nog in de pijplijn zit. Daarnaast heeft de ACF ook een rol gespeeld bij het verkrijgen van buy-in op de relevante overheidsniveaus.

Synergieën en complementariteit met de LSN II

BEHAALD

De LSN III bouwt voort op verschillende sterke punten, aandachtsgebieden en geleerde lessen van de LSN II:

- Klimaat en gender waren transversale thema's in de LSN II. In de LSN III staat klimaat wederom centraal en is gender opnieuw een transversaal thema waar nog meer nadruk op ligt dan in de LSN II.
- Een van de belangrijkste aandachtspunten van de LSN II was jobcreatie door sociaal ondernemerschap. Verschillende projecten in het kader van LSN III (met name op het niveau van de gemeenschap) zijn gericht op sociaal ondernemerschap en jobcreatie. Het is daarentegen, zoals vermeld onder strategische relevantie, onduidelijk in hoeverre doelstellingen van de LSN III op het gebied van jobcreatie zullen worden bereikt (zie "Effectiviteit");
- Zowel in de LSN II als III ligt de nadruk op onderzoek en innovatie.
- Een aantal van de LSN II- en III-projecten focust op de landbouwsector met de nadruk op kleinschalige boeren.
- De LSN III heeft een brede nationale voetafdruk, zoals aanbevolen in de tussentijdse evaluatie van de LSN II; en een aantal van de grote projecten op nationaal niveau volgen een systeembenadering.

5.3.3 Effectiviteit

In Tabel 5 en Tabel 6 presenteren we een evaluatie van de mate waarin de LSN III-projecten zullen bijdragen aan het behalen van de (i) specifieke doelstellingen en outputs en (ii) outcomes van de LSN III.

Tabel 5 Mate waarin de projecten zullen bijdragen aan het behalen van de specifieke doelstellingen en outputs van de LSN III.

SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN EN OUTPUTS	EVALUATIE
1. Versterken en uitbreiden van kennisbestand voor klimaatadaptatie	
Onderzoek over klimaatadaptatie uitgevoerd	Gedeeltelijk behaald – er is noodzaak om projectmonitoring en -evaluatie te versterken, alsook kennismanagement en -verspreiding en de coördinatie op het niveau van de algehele LSN III
Innovatie, tests en aansturing m.b.t. klimaatadaptatie	Behaald – noodzaak om monitoring, evaluatie en kennismanagement te versterken
Versterkte capaciteit van het DEFF inzake monitoring en evaluatie van klimaatadaptatie	Nog niet behaald, hoewel er activiteiten zijn geïnitieerd om projecten te ondersteunen via het Nationale Klimaatinformatiesysteem (NCCIS)
Capaciteit om toegang te krijgen tot innovatieve financiële mechanismen inzake klimaatadaptatie versterkt	Nog niet behaald, hoewel het zojuist goedgekeurde SANBI-project het doel heeft om deze capaciteit te versterken
2. Bevorderen van actieve participatie van meerdere actoren binnen de overheid, het maatschappelijk middenveld, de privé sector, de academische wereld, multilaterale organisaties en lokale gemeenschappen aan klimaatadaptatie	
Bewustwording, verspreiding van kennis en versterking van advocacy op klimaatadaptatie	Behaald – noodzaak om uit te breiden
Versterkte inclusieve platforms en partnerschappen voor klimaatadaptatie	Behaald

Capaciteitsopbouw en opleiding voor meerderen actoren op het gebied van klimaatadaptatie gefaciliteerd	Behaald – noodzaak om uit te breiden
--	--------------------------------------

Tabel 6 Mate waarin de projecten zullen bijdragen aan het behalen van de outcomes van de LSN III.

OUTCOMES	EVALUATIE
Modellen geïdentificeerd voor het katalyseren van sociale innovatie, sociaal ondernemerschap en werkgelegenheid op het gebied van klimaatadaptatie en groene economie	Gedeeltelijk behaald – noodzaak om monitoring, evaluatie en kennismanagement te versterken
Versterkte uitvoering van beleid inzake klimaatadaptatie	Gedeeltelijk behaald – noodzaak om uit te breiden
Monitoring en evaluatie inzake klimaatadaptatie versterkt	Nog niet behaald – proces is gestart
Toegang voor innovatieve financiering inzake klimaatadaptatie versterkt	Nog niet behaald
Gemeenschappen in staat om met klimaatadaptatie veranderingen om te gaan	Gedeeltelijk behaald – noodzaak om uit te breiden
Klimaatadaptatie geïntegreerd in agenda's voor ontwikkeling en rampenmanagement	Gedeeltelijk behaald – noodzaak om uit te breiden
Meerdere actoren actief betrokken bij klimaatadaptatie-activiteiten	Gedeeltelijk behaald – noodzaak om uit te breiden, te mainstreamen en in te bedden op alle overheidsniveaus en in alle facetten van het leven

Gezien bovenstaande evaluatie van de bijdrage van projecten aan het behalen van de specifieke doelstellingen, outputs en outcomes van de LSN III, concluderen wij het volgende met betrekking tot de algehele LSN III:

Specifieke doelstelling 1: versterken en uitbreiden van het kennisbestand voor klimaatadaptatie

GEDEELTELIJK BEHAALD

- Zoals beschreven onder “Strategische relevantie van de LSN III projectportefeuille”, beschouwen wij dat de projectportefeuille en uitvoerende partners goed zijn geselecteerd en gestructureerd om bij te dragen aan het behalen van deze specifieke doelstelling.
- Een aandachtspunt ligt bij de mate waarin de geleerde lessen – tijdens de looptijd van de LSN III, maar ook daarna – worden vastgelegd en verspreid. De functie van kennismanagement binnen de LSN III is niet helder gedefinieerd en het PSC heeft niet duidelijk gemaakt welke partij(en) hier verantwoordelijk voor is/zijn. Het lijkt erop dat deze verantwoordelijkheid bij het DEFF/de ACF ligt, maar met de vertraging in de financiering van het DEFF en de start van de ACF is veel tijd verloren gegaan.
- Kennismanagement vereist, als uitgangspunt, het verzamelen en ordenen van data. Het PAF is nog niet ontwikkeld; sommige projectlogframes zijn niet duidelijk afgestemd

op de LSN III ToC; en er zijn geen specifieke vereisten voor projecten met betrekking tot dataverzameling, zoals het uitvoeren van impactevaluaties (waarvoor meestal ook baselinedata moeten worden verzameld), tussentijdse evaluaties of eindevaluaties. Elk project heeft zelf bepaald welke dataverzamelingmethoden in zijn logframe moest worden opgenomen.

- De monitoring en evaluatie van de LSN III is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het BUZA en DEFF. Echter, net als bij kennismanagement wordt deze rol beperkt uitgevoerd, gezien de vertraging van de financiering van het DEFF/de ACF. Daarnaast is het in sommige gevallen helaas moeilijk/onmogelijk om gegevens te verzamelen als projecten niet de juiste kaders hebben gedefinieerd voor monitoring en evaluatie of de juiste data alleen in de loop van het project zijn verzameld.
- Een ander aandachtspunt is wat er na afloop van de LSN III gebeurt. Het is weinig effectief om te investeren in een vijfjarig programma dat zich richt op onderzoek en innovatie met het oog op het uitbreiden van het kennisbestand inzake klimaatadaptatie, als er in de toekomst geen blijvende steun is om de geleerde lessen te implementeren, op te schalen en succesvolle benaderingen elders te repliceren. Het werkelijke succes van de LSN III hangt daarom grotendeels af van wat er na afloop gebeurt. Dit aandachtspunt heeft niet alleen betrekking op de effectiviteit, maar ook op de duurzaamheid van de LSN III. Op dit moment wordt er beoogd dat de Zuid-Afrikaanse overheid de activiteiten in het kader van de ACF zal institutionaliseren en dat het (toekomstige) kennismanagement onderdeel kan worden van het Nationale Klimaatinformatiesysteem dat momenteel door het DEFF wordt opgezet. Hiermee wordt er op dit moment al aandacht besteed aan deze kwestie.
- Tot nu toe is er weinig bereikt op het gebied van innovatieve financieringsmechanismen. Ondanks dat sommige projecten financieringsmodellen en de mogelijkheden voor toekomstige (aanvullende) inkomstenbronnen onderzoeken, zijn er nog geen bewijzen voor het veiligstellen van dergelijke inkomstenbronnen. Zoals eerder beschreven, zal het SANBI-project naar verluidt aandacht besteden aan dit punt en daarmee gedeeltelijk de zorgen hierover wegnemen.
- Met uitzondering van het UNEP-project dat zo blijkt een samenwerking heeft met de Johannesburg Stock Exchange (JSE), is de private sector grotendeels afwezig geweest bij de uitvoering van de LSN III. Echter, het PSC overweegt momenteel kennelijk steun te verlenen aan een programma in het kader van de inclusieve groene economie (IGE). Daarmee zou het probleem van een beperkte samenwerking met de private sector gedeeltelijk kunnen worden aangepakt.

We hebben het IGE programme en het voorstel voor het SANBI-project niet (in detail) bestudeerd, noch het mogelijke succes van het SANBI-project geëvalueerd (aangezien implementatie van het project nog niet is gestart). Zodoende kunnen we op dit moment geen onafhankelijke evaluatie bieden van de mate waarin de doelstellingen op het gebied van innovatieve financieringsmechanismen en de betrokkenheid van de private sector zullen worden bereikt.

Specifieke doelstelling 2: Actieve participatie van meerdere actoren

GROTENDEELS BEHAALD

- De LSN III is ontworpen om een verscheidenheid aan actoren op verschillende niveaus te betrekken bij de selectie van projecten en de projectpartners. Daarnaast ligt de focus van de meeste projecten op training, belangenbehartiging en capaciteitsopbouw. De nadruk van het UNEP-project ligt op belangenbehartiging en capaciteitsopbouw van de belangrijkste actoren op nationaal niveau. Ten slotte biedt de oprichting van de ACF bij het DEFF potentie om activiteiten op het gebied van klimaatadaptatie verder te coördineren en programmeren onder andere overheidsdepartementen.
- Net als bij de eerste specifieke doelstelling ligt een aandachtspunt bij outreach – met name op het niveau van de projecten van maatschappelijke organisaties, aangezien de meeste van deze projecten momenteel een beperkt bereik hebben. Daarnaast zal er in de toekomst voortdurend behoefte blijven aan training en ondersteuning van begunstigden/gemeenschappen. Dit roept opnieuw de vraag op wat de situatie na afloop van de LSN III zal zijn. Om echt te kunnen profiteren van het onderzoek en de innovatieve aanpak van de LSN III, moeten deze projecten/benaderingen worden opgeschaald en/of gerepliceerd in andere gemeenschappen. De vraag blijft wie deze verantwoordelijkheid hiervoor op zich neemt. Zelfs als het DEFF de technische ondersteuning van bestaande projecten zal voortzetten, bestaat er een kans dat zij niet over de middelen beschikt om de opschaling en/of replicatie van projecten elders te ondersteunen.

Gendergelijkheid en bestuur

(MOGELIJK) BEHAALD

- Gendermainstreaming is een vereiste voor alle projecten aangezien een van de projectcriteria beschrijft dat 10% van het projectbudget moet worden toegewezen aan gendermainstreaming. Desalniettemin is gendermainstreaming niet als specifiek resultaat opgenomen in de ToC van de LSN III. Dit weerspiegelt een tekortkoming in de ToC.
- Het PSC heeft een poging gedaan om projecten te ondersteunen bij het opnemen van activiteiten op het gebied van gendergelijkheid door een adviesbureau gespecialiseerd op het gebied van gender aan te stellen om de uitvoerende partners te trainen. Op het moment van deze tussentijdse evaluatie is het echter niet mogelijk om te beoordelen in welke mate de projecten gendermainstreaming zullen behalen.

Systeembenadering

GEDEELTELIJK BEHAALD

- Sommige projecten op nationaal niveau – zoals het ACF-, UNEP- en SAWS-project – zijn specifiek met een systeembenadering ontworpen.
- De projecten van maatschappelijke organisaties volgen echter over het algemeen geen systeembenadering en voeren meer gerichte interventies uit. Als de kennis die via deze projecten wordt opgedaan, wordt gemainstreamd via kennismanagement en -verspreiding (op nationaal niveau), hebben deze projecten de potentie om bij te dragen aan een bredere dialoog op het gebied van klimaatadaptatie op nationaal niveau.

- Een grotere betrokkenheid van het Ministerie van Landbouw, Landhervorming en Plattelandsontwikkeling zal de mogelijke impact van de LSN III en de projecten van maatschappelijke organisaties met betrekking tot agro-ecologie verder versterken. In het meest ideale geval zouden succesvolle projectbenaderingen in alle gemeenschappen moeten worden gemainstreamd door voorlichters die al actief zijn in deze gemeenschappen.

5.3.4 Efficiëntie

Efficiëntie

NIET VOLDOENDE BEHAALD

Financieel management en controle

- Het financieel management en de financiële controle van de projecten worden naar verluidt goed uitgevoerd waarbij regelmatige rapportage wordt vereist van het BUZA dat sterk toezicht biedt.
- De uitvoerende partners van de LSN III zijn gerenommeerde organisaties met een sterk track record.
- Een aspect van de financiële controle op projectniveau dat onduidelijk blijft, is dat van de ACF-projecten op gemeenschapsniveau die in 2021 worden opgestart. Deze projecten leggen namelijk mogelijk druk op de beperkte middelen van de ACF.

Programmamanagement en selectie en goedkeuring van projecten

Dit is de eerste keer dat het BUZA een PSC heeft opgericht voor de uitvoering van zijn bilaterale overeenkomst voor ontwikkelingssamenwerking. Het PSC werd in het bijzonder opgericht om een aantal uitdagingen die tijdens de uitvoering van de vorige LSN's aan de orde waren, te voorkomen. Deze uitdagingen waren gerelateerd aan het feit dat, bij de vorige LSN's, het de Zuid-Afrikaanse overheid ontbrak aan een gevoel van eigenaarschap wat op zijn beurt in gespannen verhoudingen tussen de partijen binnen de overeenkomst resulteerde. Niet alleen maakt het huidige PSC een gezamenlijke besluitvorming mogelijk, de LSN III brengt ook een Zuid-Afrikaans overheidsdepartement (DEFF) als uitvoerende en coördinerende partij aan tafel. De betrokkenheid van het DEFF zal ook de (toekomstige) institutionalisering van de programmering binnen de Zuid-Afrikaanse overheid mogelijk moeten maken.

De vertraging in de selectie en goedkeuring van projecten is een van de tekortkomingen. Dit is deels te wijten aan de vertragingen bij het toewijzen van middelen aan het DEFF/de ACF.

Tijdige uitvoering

- De LSN III heeft sinds de start verschillende vertragingen opgelopen in het kader van projectuitvoering. Allereerst waren er enkele interne administratieve uitdagingen binnen het UNEP-project die de uitvoering vertraagden. Daarnaast werd het opzetten van het overkoepelende ACF-project met twee jaar vertraagd als gevolg van een tekort aan middelen bij het DEFF en de ACF – de ACF werd pas van voldoende middelen voorzien tegen het eind van 2019. De Covid-19 lockdown zorgde voor verdere

vertraging in 2020. Beide projecten leveren nu inspanningen om de uitvoering te bespoedigen.

- De meeste projecten van maatschappelijke organisaties lijken op schema te liggen, hoewel sommige recentelijk problemen hebben ondervonden als gevolg van de beperkingen die de Covid-19 lockdown met zich meebracht.
- Aan het eind van 2019 bedroeg de toegewezen financiering slechts 54,5% (13,6 miljoen euro) van het totale budget van de LSN III (exclusief de bijkomende financiering in het kader van internationale klimaatfinanciering). Aan het eind van 2020 werden echter nog eens twee projecten goedgekeurd (UNESCO en SANBI). Een derde project (SAWS) is momenteel in de eindfase van het goedkeuringsproces en kan voor het einde van 2020 worden goedgekeurd. Hierdoor zal het toegewezen budget tegen het einde van 2020 (exclusief de bijkomende middelen in het kader van het Vlaamse Klimaatfonds) stijgen tot 80,7% van het totale budget. In totaal blijft er dan 4,8 miljoen euro beschikbaar voor toewijzingen vóór het einde van 2021 (Tabel 7). Daarnaast wordt er verwacht dat implementatie van projecten zal doorgaan tot 2024.
- De eerste tranche van een project wordt uitbetaald bij ondertekening van de overeenkomst nadat een project definitief is goedgekeurd. De volgende tranches worden uitbetaald na aanvraag en ontvangst van de narratieve en financiële voortgangsrapportages (Performance Management Reports) van het project. Deze rapportages worden ook los van het aanvragen van een schijf, om de zes maanden aan het BUZA voorgelegd en bevatten rapportage op specifieke doelstellingen, met inbegrip van de voortgang op gender (gelijkheid).

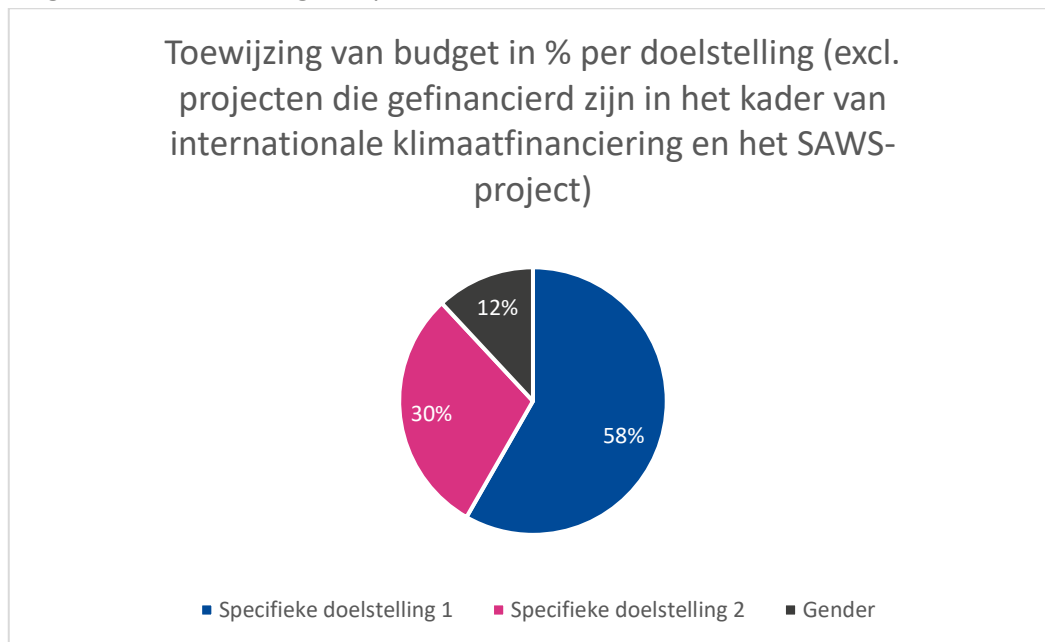
Tabel 7 Toewijzing van financiering per doelstelling van de LSN III (November 2020).

	BUDGET LSN	TOEGEZEGD	%
Specifieke doelstelling 1 – Versterken en uitbreiden van kennisbestand voor klimaatadaptatie	€ 16,250,000.00	€ 10,378,926.00	63.87%
Specifieke doelstelling 2 – Bevorderen van actieve participatie van meerdere actoren binnen de overheid, het maatschappelijk middenveld, de privé sector, de academische wereld, multilaterale organisaties en lokale gemeenschappen aan klimaatadaptatie	€ 6,250,000.00	€ 5,304,540.56	84.87%
Gender gelijkheid, goed bestuur en sociale inclusie	€ 2,500,000.00	€ 2,125,606.00	71.24%
Overheadkosten	max. 5%	€ 43.096,85	0.21%
Totaal	€ 25,000,000.00	€ 17,809,072.56	80.65%

N.B.: De bedragen zijn inclusief het SANBI- en UNESCO-project. De projecten die onder internationale klimaatfinanciering vallen zijn niet meegenomen aangezien deze niet zijn toegeschreven aan specifieke doelstellingen. Daarnaast is ook het budget van het SAWS-project niet meegenomen in deze tabel aangezien dit project nog niet officieel is goedgekeurd.

- Figuur 3 toont de budget toewijzing per doelstelling (inclusief gender) in percentages. De toewijzing per doelstelling benadert de voorziene verdeling per doelstelling met

58% toegewezen aan de eerste specifieke doelstelling (versus de geplande 65%). Daarnaast overschrijdt het toegewezen budget voor gender (12%) het geplande doel van 10%. Op basis van de analyse van de projectportefeuille is te zien dat de budgetten van twee projecten (Wildlands en GenderCC) volledig zijn toegewezen onder gender wat gedeeltelijk verklaart dat het geplande doel is overschreden. Het is echter onduidelijk waarom deze twee specifieke projecten volledig onder de gender doelstelling vallen aangezien deze projecten niet veel sterkere outcomes inzake gender lijken te hebben dan de andere projecten van maatschappelijke organisaties. Bovendien is er voor sommige andere projecten geen budget toegewezen onder gender, ondanks het feit dat deze projecten een sterke gendermainstreamingscomponent hebben.

Figuur 3 Toewijzing van budget in % per doelstelling.

N.B.: De projecten die onder internationale klimaatfinanciering vallen zijn niet meegenomen aangezien deze niet zijn toegeschreven aan specifieke doelstellingen. Daarnaast is ook het budget van het SAWS-project niet meegenomen in deze tabel aangezien dit project nog niet officieel is goedgekeurd.

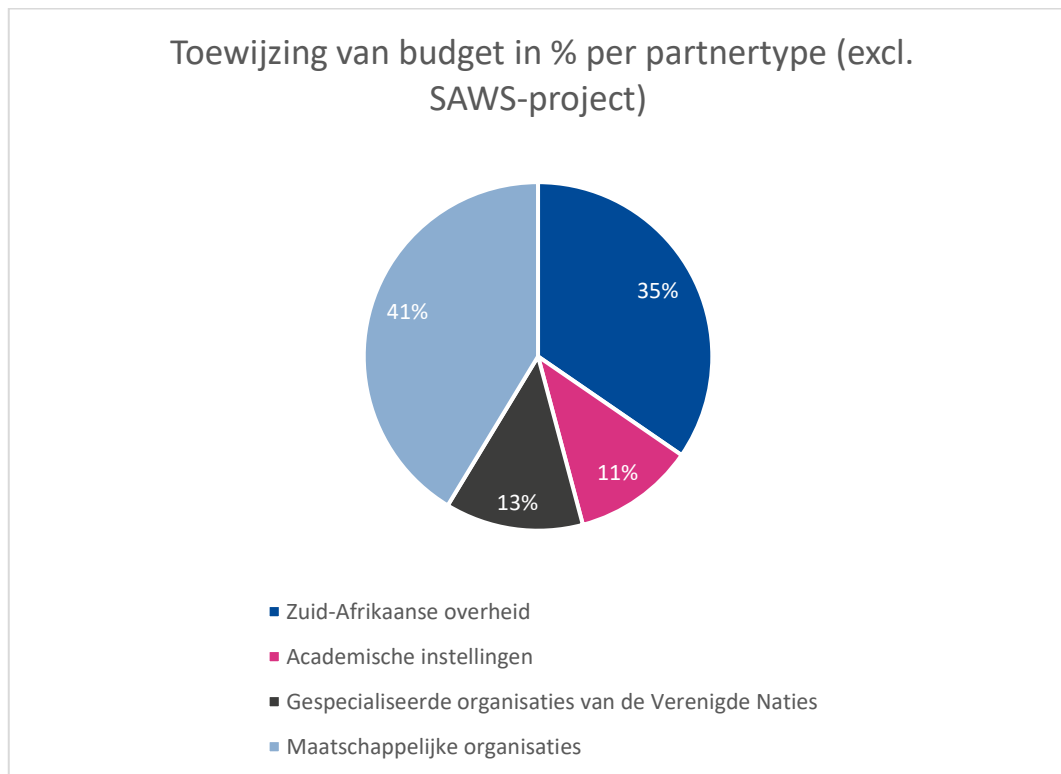
- Zoals getoond in Tabel 8 en Figuur 4, heeft de projectportefeuille de doelstelling om meerdere stakeholders te betrekken, bereikt. Aan het eind van november 2020 was van het tot dan toe totale toegewezen budget, 41% van het budget toegewezen aan de maatschappelijke organisaties en 35% aan Zuid-Afrikaanse ministeries, departementen of agentschappen. Het overige budget is toegewezen aan academische instellingen en gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties. De data omvatten de twee projecten die worden gefinancierd in het kader van internationale klimaatfinanciering. Als het SAWS-project wordt goedgekeurd, zal het toegewezen budget aan de Zuid-Afrikaanse overheid aanzienlijk toenemen. Wat betreft stakeholders, ontbreekt op dit moment de private sector in de projectportefeuille.

Tabel 8 Overzicht van toewijzing van budget per partnertype (aan het eind van 2020).

	TOEGEWEEZEN
Zuid-Afrikaanse overheid	€ 6,746,774.00
Waarvan:	
• Departementen	€4,099,942.00
• Staatsbedrijven	€2,646,832.00
Academische instellingen	€ 2,198,505.00
Gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties	€ 2,500,000.00
Maatschappelijke organisaties	€ 8,061,879.00
Total	€ 19,507,158.00

N.B.: Het totale budget bevat ook de budgetten van het SANBI- en UNESCO-project, als de budgetten van de twee projecten die zijn gefinancierd in het kader van internationale klimaatfinanciering. Het budget van het SAWS-project is niet opgenomen in deze tabel.

Figuur 4 Toewijzing van budget in % per partnertype.

N.B.: Het figuur bevat de budgetten van het SANBI- en UNESCO-project en van de twee projecten die zijn gefinancierd in het kader van internationale klimaatfinanciering. Het budget van het SAWS-project is niet opgenomen in deze tabel.

5.3.5 Impact

Impact
NIET BEPAALD

- Gezien de vertragingen die hebben plaatsgevonden bij de uitvoering van de projecten, is het op dit moment niet mogelijk om de werkelijke impact van de LSN III te bepalen. Daarnaast waren er op het moment van uitvoering van deze tussentijdse evaluatie geen tussentijdse evaluaties of impactevaluaties op projectniveau afgerond.

- De mate waarin de LSN III zal bijdragen aan de transitie van Zuid-Afrika naar een meer klimaatbestendige samenleving en groene economie, zal moeilijk direct te bepalen zijn. Echter, aangezien de LSN III-projecten op gemeenschapsniveau zich specifiek richten op kwetsbare gemeenschappen en meestal een beperkt bereik hebben, kan men concluderen dat de directe impact van klimaatadaptatie op gemeenschapsniveau waarschijnlijk minimaal zal zijn. Om op nationaal niveau een merkbaar verschil te bereiken, is er verdere opschaling en replicatie van activiteiten nodig. In tegenstelling tot andere landen in Afrika vertegenwoordigt kleinschalige landbouw en visserij in Zuid-Afrika slechts een zeer klein gedeelte van het totaal aan sectoren. De nationale voedselzekerheid is in Zuid-Afrika dan ook in de eerste plaats afhankelijk van commerciële sectoren. Klimaatadaptatie-activiteiten zouden in de commerciële landbouw en visserij moeten worden gemainstreamd om op nationaal niveau effect te bereiken in deze sectoren.
- De projecten op nationaal niveau, zoals het UNEP-, ACF- en SANBI-project (en het SAWS-project als dat wordt goedgekeurd), zouden een belangrijke rol kunnen vervullen bij risicomanagement op nationaal niveau en het mainstreamen van klimaatadaptatie-activiteiten in alle andere overheidsdepartementen. Zodoende hangt een van de sterkste punten/de grootste potentiële impact van de LSN III voornamelijk af van het vermogen van het programma om de belangrijkste stakeholders te beïnvloeden met aantoonbaar bewijs van effectieve, repliceerbare klimaatadaptatie-activiteiten. Interventies die gericht zijn op onderzoek en het testen van innovatieve modellen kunnen een blijvend effect hebben als data tijdens en na afloop van de LSN III worden verzameld door robuuste monitoring en evaluatie en worden verspreid via een goed ontwikkeld kennismanagementproces. Monitoring, evaluatie en kennismanagement zijn momenteel beperkt. Er is echter nog tijd om binnen de looptijd van de LSN III deze elementen te versterken en een kennisbank en verspreidingsstrategieën te ontwikkelen (inclusief het institutionaliseren van kennismanagement bij het DEFF) die bijdragen aan een blijvende impact, zelfs ná afloop van de LSN III.
- De waarschijnlijk belangrijkste impact van de LSN III tot nu toe is de bijdrage aan de beleidsdialoog over klimaatadaptatie in Zuid-Afrika en het versterken van de implementatiecapaciteit van Zuid-Afrika door de vergroting van de capaciteit van het DEFF.

5.3.6 Duurzaamheid

Duurzaamheid
NIET BEPAALD

- Duurzaamheid is nauw verbonden met impact, aangezien impact die blijft bestaan na afronding van een interventie, de meest gewenste vorm van duurzaamheid is. Zoals aangegeven in de vorige paragraaf is duurzaamheid wellicht al gedeeltelijk bereikt op het gebied van belangenbehartiging en capaciteitsopbouw. Bovendien kan de duurzaamheid van de LSN III nog verder worden vergroot door het versterken van monitoring, evaluatie en kennismanagement tijdens en na afloop van de LSN III.
- Ondanks dat de LSN III zeker vaart heeft gezet achter het bepleiten en implementeren van klimaatadaptatie-activiteiten in Zuid-Afrika, blijft klimaatverandering bestaan. Het

blijft daarom nodig om onderzoek naar en implementatie van klimaatadaptatie-activiteiten uit te voeren, zonder einddatum. Zodoende – en om echt te kunnen profiteren van de resultaten van de LSN III – is het in de toekomst nodig om met name de projecten van maatschappelijke organisaties aanzienlijk uit te breiden en/of te repliceren. Dit vereist middelen. De "duurzaamheid" van de positieve outcomes en de geleerde lessen van de LSN III zal daarom grotendeels afhangen van het vermogen van de Zuid-Afrikaanse overheid, in het bijzonder van het DEFF, om vaart te behouden bij het implementeren van klimaatadaptatie-activiteiten door de outcomes van de LSN III op te schalen en te mainstreamen. Zelfs als middeninkomensland beschikt Zuid-Afrika simpelweg niet over de middelen om de uitdagingen op het gebied van klimaatverandering op eigen kracht het hoofd te bieden. Deze middelen zijn er op dit moment nog minder aangezien de economische uitdagingen waarmee Zuid-Afrika de afgelopen jaren kampte, verder zijn verergerd door de Covid-19 pandemie en lockdown, en de economische implicaties daarvan. In de toekomst zal er dan ook behoefte zijn aan blijvende financiële steun van buitenaf en aan het vermogen van de Zuid-Afrikaanse overheid om de (toekomstige) externe financiering te coördineren.

- Op projectniveau hebben sommige projecten ideeën over mogelijke toekomstige inkomstenbronnen, bijvoorbeeld vanuit ecotoerisme, studentenbezoeken, lokale markten ("van de gemeenschap voor de gemeenschap") en abalone landbouw. Er zijn echter maar weinig projecten die een duidelijke exitstrategie hebben.

5.3.7 Additionaliteit

Additionaliteit
VOLLEDIG BEHAALD

- De LSN III heeft een cruciale rol gespeeld bij het vaart zetten achter de uitvoering van de NCCAS en klimaatadaptatie. Terwijl andere donoren de klimaatadaptatie-agenda in Zuid-Afrika via andere wegen hebben ondersteund, is de LSN III het enige donoorinitiatief dat rechtstreeks ODA aan klimaatadaptatie verleent. Zodoende heeft de LSN III een unieke niche geïdentificeerd én gevuld. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat de initiatieven die tot nu toe in het kader van de LSN III zijn uitgevoerd, zouden zijn gerealiseerd zonder financiële en technische steun van de LSN.
- De LSN III heeft daarnaast een belangrijke rol gespeeld bij de capaciteitsversterking van het DEFF door het ACF-project te financieren en middelen te verstrekken aan de uitvoerende entiteit. Dit werd gedaan met het idee dat het DEFF dit initiatief zou moeten institutionaliseren om een blijvende impact en duurzaamheid na afloop van de LSN III te garanderen.

5.4 Conclusies en aanbevelingen van de tussentijdse evaluatie

5.4.1 Conclusie van de evaluatie

De evaluatie van de LSN III werd gedaan door de OESO DAC-criteria toe te passen op de ToC van de LSN. Tabel 9 geeft een overzicht van de belangrijkste bevindingen in het kader van de DAC-criteria.

Tabel 9 Samenvatting van de evaluatie van de LSN III op basis van de DAC-criteria.

PROJECTNIVEAU	LSN III-NIVEAU
Strategische relevantie	
<p>Volledig behaald – De projecten zijn afgestemd op de algemene doelstelling van de LSN III en strategisch relevant voor de behoeften van de begunstigden.</p>	<p>Volledig behaald – De LSN III is afgestemd op het beleid van de Zuid-Afrikaanse overheid (inclusief het NDP, het MTSF en de NCCAS), de SDG's en de ODA-doelstellingen en -prioriteiten van de Vlaamse overheid, als ook de internationale (klimaat)agenda.</p>
Coherentie	
<p>Volledig behaald – Er is een sterke samenhang, synergie en complementariteit tussen de projecten, zowel wat betreft de focusgebieden als de uitvoerende partners, aangezien een breed scala aan overheidsinstanties en maatschappelijke organisaties betrokken is. Verschillende projecten werken samen; uitvoerende partners hebben elkaars projecten bezocht als studiebezoek; en er is een gezamenlijk platform voor het delen van informatie dat door het BUZA is opgezet.</p>	<p>Volledig behaald – De LSN III is volledig afgestemd op andere activiteiten van de Zuid-Afrikaanse overheid, aangezien het DEFF de uitvoerende partner van de LSN III is. Het LSN III bouwt daarnaast voort op verschillende elementen van de LSN II.</p>
Effectiviteit	
<p>Grotendeels behaald – Het ontwerp van de projecten is grotendeels afgestemd op de specifieke doelstellingen, outputs en outcomes van de LSN III. In dit stadium is het echter nog niet bekend in hoeverre deze projecten erin zullen slagen deze outputs en outcomes te behalen.</p>	<p>Gedeeltelijk behaald –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specifieke doelstelling 1: De projecten zijn bedoeld om de kennisbasis voor klimaatadaptatie te versterken, maar de dataverzameling en het kennismanagement blijven achter op programmaniveau. • Specifieke doelstelling 2: Net als bij specifieke doelstelling 1 is het programma ontworpen om via en met meerdere actoren te werken, maar de outreach op het niveau van de begunstigden lijkt beperkt.
Efficiëntie	
<p>Niet voldoende behaald – Terwijl de meeste projecten van maatschappelijke organisaties op schema</p>	<p>Niet voldoende behaald – Afgezien van het feit dat de uitvoering van de afzonderlijke projecten vertraging heeft</p>

<p>liggen met slechts beperkte vertraging, loopt de implementatie van het ACF-ankerproject en het UNEP-project achter op schema.</p>	<p>opgelopen, loopt de algehele selectie van projecten en toewijzing van financiering ook achter op schema. Het is echter nog steeds de bedoeling dat alle middelen vóór (de geplande einddatum van) 2021 worden toegewezen.</p> <p>De vertraging bij de financiering en de start van de ACF heeft ook gevolgen gehad voor de efficiëntie en, tot op zekere hoogte, voor de effectiviteit (voortgang in het behalen van de doelstellingen) van het algehele programma – met name wat betreft monitoring en evaluatie en kennisbeheer.</p>
Impact	
<p>Niet bepaald –</p> <p>De werkelijke impact van de projecten zijn niet vastgesteld. Er zijn echter tekenen die erop wijzen dat de impact op verschillende manieren wordt ingebed, bijvoorbeeld door het creëren van een groter bewustzijn inzake klimaatadaptatie onder stakeholders (waaronder beleidsmakers), door de aanpassing van klimaatadaptatie-activiteiten door gemeenschappen, door de institutionalisering van verschillende initiatieven (bijvoorbeeld Indalo) en door de potentiële duurzaamheid van KMO's die steun hebben ontvangen via het LSN III-programma.</p>	<p>Niet bepaald –</p> <p>Hoewel de werkelijke impact van het programma op klimaatadaptatie op dit moment nog niet kan worden vastgesteld, kan er worden geconcludeerd dat de LSN III reeds heeft bijgedragen tot het verder versnellen van de implementatie van klimaatadaptatie-activiteiten in Zuid-Afrika; de institutionalisering van klimaatadaptatie bij het DEFF heeft mogelijk gemaakt; het bewustzijn inzake klimaatadaptatie heeft vergroot en het kennisbestand over benaderingen van klimaatadaptatie heeft vergroot. De werkzaamheden op het gebied van klimaatadaptatie staan in Zuid-Afrika nog in de kinderschoenen. Om in de loop van de tijd een duidelijke impact op dit gebied te realiseren is het daarom nodig om klimaatadaptatie-activiteiten voort te zetten en op te schalen.</p>
Duurzaamheid	
<p>Beperkt –</p> <p>Verschiedende projecten zoeken momenteel naar mogelijkheden om de financiële duurzaamheid in de toekomst te waarborgen, variërend van innovatieve financieringsmodellen tot aanvullende inkomstenbronnen. Echter, zijn er nog geen tekenen van succes en bestaat er een kans dat deze inspanningen niet allemaal slagen in de praktijk – vooral niet in de beperkte looptijd van de LSN III. Sommige projecten hebben additionele financiering aangetrokken, maar er zijn momenteel maar weinig projecten die een duidelijke exitstrategie hebben.</p> <p>Zie hierboven voor wat betreft de duurzaamheid van de impacts.</p>	<p>Niet bepaald –</p> <p>Om op de lange termijn en op nationaal niveau een impact te bereiken inzake klimaatadaptatie in Zuid-Afrika, zijn voor onbepaalde tijd een grote hoeveelheid aan middelen nodig. Tot nu toe heeft de LSN III slechts vaart gezet achter de uitvoering van benaderingen voor klimaatadaptatie in een aantal specifieke sectoren. Het toekomstige succes van de LSN III zal daarom grotendeels afhangen van het vermogen van het DEFF om klimaatadaptatie op te schalen, te coördineren en samenwerken met andere overheidsdepartementen, klimaatadaptatie te integreren in de economie in bredere zin/alle sectoren, toekomstige financiering veilig te stellen en mogelijke toekomstige donorfinanciering te coördineren.</p>

	<p>Zoals hierboven onder "Impact" is beschreven, is de LSN III al van onschatbare waarde geweest – en zal het dat ook in de toekomst blijven – door de rol in belangenbehartiging, het creëren van bewustzijn en het bijdragen aan de empirische onderbouwing van klimaatadaptatie-activiteiten.</p>
Additionaliteit	
<p>Behaald – Het is onwaarschijnlijk dat een van de LSN III-projecten zou zijn uitgevoerd zonder de financiële en technische steun van de LSN III.</p>	<p>Behaald – Terwijl andere overheden de Zuid-Afrikaanse overheid hebben ondersteund bij de uitvoering van de klimaat(adaptatie)agenda, is de LSN III het enige programma dat klimaatfinanciering heeft gekoppeld aan ODA. Zodoende opereert de LSN III in een niche die zonder deze financiering en technische ondersteuning wellicht niet was ondersteund.</p>

Samengevat is de LSN III hard nodig geweest in Zuid-Afrika en is het ontwerp van de LSN goed doordacht. De uitdagingen waarop men tijdens de uitvoering van het programma is gestoten, hebben er echter voor gezorgd dat de LSN III haar volle potentieel nog niet heeft waargemaakt – dit betreft met name de vertragingen bij het opstarten van het ACF- en UNEP project en de daaruit voortvloeiende vertragingen bij de selectie van andere projecten.

De vertraging bij de oprichting van de ACF heeft ook geleid tot vertraging bij de ontwikkeling van het PAF – de basis voor een programma dat gericht is op het genereren en verzamelen van empirisch bewijs inzake klimaatadaptatie - en het vervullen van een sterke rol in kennismanagement. De aanvankelijke uitdagingen bij het DEFF op het gebied van capaciteit laten echter ook zien welke kritische rol de LSN III heeft gespeeld bij de versterking van de uitvoeringscapaciteit van de Zuid-Afrikaanse overheid op het gebied van klimaat.

5.4.2 Aanbevelingen betreffende de resterende looptijd van LSN III

Het PSC kan de volgende aanbevelingen overwegen voor wat betreft de resterende looptijd van de LSN III:

- Voer een review uit van bestaande projecten (voornamelijk van projecten van maatschappelijke organisaties) om te bepalen welke projecten de beste kansen bieden om resultaten en duurzaamheid te behalen. Sommige projecten hebben grote potentie wat betreft de toekomstige impact en duurzaamheid, maar vereisen wellicht meer tijd/ondersteuning aangezien het tijd kost om een gemeenschap te betrekken en uiteindelijk de voordelen van het toepassen van klimaatadaptatieprojecten te demonstreren.
- Sommige projecten hebben de potentie om te worden opgeschaald (bijvoorbeeld van regionaal naar nationaal niveau) en elders te worden gerepliceerd. Dit vereist echter financiering en technische ondersteuning in de toekomst. Het DEFF zou hier een

belangrijke rol bij kunnen spelen door het ACF te institutionaliseren, klimaatadaptatie in de bredere economie te integreren door belangen te behartigen, te coördineren met andere overheidsdepartementen, ministeries en agentschappen en de private sector, (potentiële) donorfinanciering te coördineren, en in de functie van kennismanagement en -verspreiding binnen de LSN III en daarbuiten te voorzien.

- Ondersteun projecten bij het ontwikkelen van exit strategieën. Daarnaast is het nodig om projecten te ondersteunen op het gebied van toegang tot alternatieve inkomstenbronnen – bij voorkeur op een duurzame wijze – en de mogelijkheden op dit gebied verder te onderzoeken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan (commercieel) startkapitaal voor bepaalde activiteiten.
- Versterk monitoring en evaluatie op project- en programmaniveau door projectresultaten op verschillende niveaus (output, outcome en impact) te meten en niet alleen op outputniveau. De werkelijke outcomes en impacts van projecten moeten worden gemeten om het succes van projecten te peilen en ervoor te zorgen dat de doelstelling van de LSN III – het ontwikkelen van geleerde lessen en bewijsmateriaal op het gebied van klimaatadaptatie – wordt bereikt.
- Versterken kennismanagement en -verspreiding op programmaniveau. Hiervoor zijn mogelijk extra middelen nodig bij het DEFF/de ACF om een kennisbank op te zetten en een verspreidingsstrategie te ontwikkelen en te implementeren. Het DEFF ontwikkelt momenteel een NCCIS dat onafhankelijk is van de LSN III. De LSN III kan mogelijk worden gekoppeld aan dit initiatief voor toekomstig kennismanagement en -verspreiding.

6 Advies met het oog op een geheroriënteerde bilaterale samenwerking

In dit hoofdstuk geven we een advies waarin we mogelijkheden voor een toekomstige bilaterale relatie schetsen. Dit advies omvat ideeën over thema's, partnerschappen en samenwerkingsvormen die leiden tot aanbevelingen die de basis kunnen vormen voor een discussie over beleidsopties voor een brede politieke, economische en diplomatieke bilaterale samenwerking na afloop van de LSN III.

6.1 Aanpak

De aanpak die we hebben gevolgd (zie paragraaf 2.2.2) heeft geleid tot een reeks aan opties wat betreft thema's, partnerschappen en samenwerkingsvormen die veelbelovend zouden kunnen zijn binnen een geheroriënteerde relatie. We beschouwen **thema's** als brede gebieden voor activiteiten in de publieke en private sector, als ook in de wetenschaps- en onderwijssector. We definiëren **partnerschappen** als informele of meer formele overeenkomsten met de private of publieke sector, of wetenschaps- en onderwijsinstellingen, waarbij er sprake is van financiering of samenwerking met

deskundigen. **Samenwerkingsvormen** zijn de formele overeenkomsten tussen de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid die voortvloeien uit diplomatieke bilaterale betrekkingen als ook andere formele en informele overeenkomsten met andere niet-gouvernementele partijen. Samenvattend concentreert de samenwerkingsvorm zich op de wijze waarop de partnerschappen zouden kunnen worden vormgegeven, het thema van de samenwerking en het partnerschap wat betreft de overeenkomsten die worden gesloten om de samenwerking te realiseren.

Als basis voor de beleidsopties zijn de volgende overwegingen meegenomen. Deze kunnen ook worden gezien als de risico's die verbonden zijn aan de realisatie van de beleidsopties die in dit hoofdstuk zijn beschreven:

- Nieuwe activiteiten moeten in het voordeel zijn van zowel Zuid-Afrika als Vlaanderen.
- Er komt geen opvolging op de LSN III in de vorm van een LSN IV.
- Beide regeringen moeten toewijding en steun bieden voor een nieuw soort relatie waarin de samenwerking breder wordt uitgezet op politiek, economisch en diplomatiek gebied. Zoals beschreven in paragraaf 3.1.3. hebben de beleidsmakers in Vlaanderen op dit moment nog geen uitgebreidere politieke richtlijnen voor de richting waarin zo'n relatie zich zou kunnen ontwikkelen.
- Om duurzame resultaten te realiseren, moet er rekening worden gehouden met succesfactoren en geleerde lessen die voortkomen uit de LSN II en LSN III. Succesfactoren en geleerde lessen worden in dit geval geïnterpreteerd als de waarschijnlijkheid dat er duurzame resultaten zullen worden behaald. Daarnaast wordt succes ook gedefinieerd als de kans dat er externe financiering (buiten de LSN III) kan worden verkregen.

Naast de onderstaande bevindingen hebben we in bijlage H vier scenario's geschetst waarin de beleidsopties onder verschillende externe omstandigheden worden beschreven. We hebben hierin onderscheid gemaakt tussen omstandigheden waarbij er grote of lage mate van betrokkenheid van de Vlaamse overheid is, alsook tussen omstandigheden waarin we een hogere of lagere mate van vooruitgang zien in de sociale en economische ontwikkeling van Zuid-Afrika. Deze scenariobenadering kan nuttig zijn om de discussie over de vormgeving van een toekomstige relatie te bevorderen.

6.2 Thema's

De Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid hebben in het kader van de LSN II en III een beperkt aantal thema's geselecteerd om hiermee de focus te behouden en een coherente programmatische aanpak te bereiken. De LSN II-thema's omvatten kleinschalige landbouw en voedselzekerheid, alsmede jobcreatie en KMO-ontwikkeling. Klimaatadaptatie en circulaire groene economie werden geselecteerd voor de LSN III.

Voor een vernieuwde bilaterale relatie kunnen deze thema's in aanmerking komen. Echter kunnen er ook andere thema's worden overwogen, aangezien deze vernieuwde relatie baat zal hebben bij een flexibelere aanpak, waarbij gebruik wordt gemaakt van de

kansen die zich voordoen. Zodoende beschrijven we vijf thema's/thematische gebieden in onderstaande paragrafen.

6.2.1 Justitie, mensenrechten en migratie

Mensenrechten zijn één van de pijlers van het Vlaamse buitenlands beleid, zoals beschreven in de buitenlandse beleidsnota van 2019 en de mensenrechtenagenda voor 2016-2020.¹³ Eerdere NGO-projecten en de lopende samenwerking tussen Vlaamse en Zuid-Afrikaanse universiteiten onderstrepen deze prioriteit van justitie en mensenrechten.

Het Centrum voor Mensenrechten van de Rechtenfaculteit van de University of Pretoria (CHR) werkt sinds 2012 samen met Vlaamse universiteiten. De University of Pretoria zal waarschijnlijk extra steun krijgen vanuit het Vlaamse budget voor ontwikkelingshulp (een ander budget dan dat van de LSN) voor drie intensieve, gevorderde cursussen op het gebied van mensenrechten die van 2021 tot 2023 zullen worden gehouden. Het CHR werkt samen met drie Vlaamse universiteiten die technische partners zijn bij de voorbereiding en presentatie van deze cursussen. De gekozen gebieden zijn (1) "Het recht op ontwikkeling in Afrika (The Right to Development in Africa)" (met de Universiteit Antwerpen); (2) "De rechten van seksuele en gender minderheden in Afrika (Sexual and Gender Minority Rights in Africa)" (met de Vrije Universiteit Brussel (VUB)); en (3) "Afrikaanse mensenrechtensystemen in een vergelijkend perspectief (African Human Rights Systems in Comparative Perspective)" (met de Universiteit Gent). Ook zal met steun van de Vlaamse overheid in 2021 een pleitwedstrijd worden georganiseerd door de University of Stellenbosch waarbij ook mensenrechtenonderwerpen zullen worden behandeld.

We geloven dat deze projecten aantrekkelijke resultaten kunnen leveren die de moeite waard zijn om te delen, bijvoorbeeld in academische workshops of conferenties. De Vlaamse overheid zou dergelijke evenementen kunnen sponsoren en er actief aan kunnen deelnemen om daarmee toekomstige academische samenwerking te faciliteren en de zichtbaarheid van de Vlaamse overheid binnen dit thema te vergroten.

Een ander thema dat in de interviews naar voren kwam betreft migratie, aangezien zowel Vlaanderen als Zuid-Afrika met uitdagingen op het gebied van migratie ondervinden. Beide overheden hebben verschillende sociale en economische beleidsmaatregelen onderzocht die de zich voordoende spanningen in de samenleving zouden kunnen verminderen. Voor een geheroriënteerde bilaterale samenwerking stellen we voor om de mogelijkheid voor meer samenwerking op dit gebied te onderzoeken. Dit zou kunnen leiden tot gezamenlijke activiteiten zoals het delen van kennis en studiebezoeken van deskundigen aan Vlaanderen en Zuid-Afrika. Zuid-Afrika heeft veel ervaring te bieden met verschillende beleidslijnen die relevant zijn voor het migratievraagstuk. Het werk van deskundigen zou wellicht kunnen bijdragen aan het van nieuw sociaaleconomisch overheidsbeleid. We denken dat de universiteiten die betrokken zijn bij de eerder genoemde cursussen mogelijk ook een rol kunnen spelen binnen dit potentiële, nieuwe

¹³ <https://www.fdfa.be/en/human-rights-and-flanders-policy-2012-2020>

thema, bijvoorbeeld door het organiseren van uitwisselingen waarbij zowel beleidsmakers als academici betrokken zijn.

6.2.2 Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is een belangrijk thema in de huidige bilaterale samenwerking. Voor een toekomstige relatie zou het logisch zijn om voort te bouwen op het werk dat al is verricht door Vlaanderen en Zuid-Afrika. Op die manier kan er meer impact worden gecreëerd die resulteert in de toepassing van succesvolle klimaatadaptatiemethodes.

Wij stellen voor de samenwerking te verdiepen, met name door watermanagement in de rurale sector meer prioriteit te geven. Zowel Zuid-Afrika als Vlaanderen hebben in rurale gebieden regelmatig te maken met watertekorten die de landbouw aantasten en op lange termijn schade toebrengen aan ecosystemen. Zuid-Afrika bezit uitgebreide kennis op dit gebied die nuttig kan zijn voor de Vlaamse waterschappen en de boerengemeenschappen. Dit thema zou kunnen aansluiten bij de huidige werkzaamheden in het kader van de LSN III (zie ook paragraaf 5.4.3). Een project van de Water Research Commission (WRC)¹⁴ is ingediend in het kader van de LSN III en wordt momenteel herzien. We hebben geen details over het voorstel, maar we raden aan om na te gaan dit project zowel voor Vlaanderen als voor Zuid-Afrika voordelen kan opleveren en hoe het kan aansluiten bij partnerschappen zoals het partnerschap met VITO en de Raad voor Wetenschappelijk en Industrieel Onderzoek (CSIR). Aangezien het WRC gebieden bestrijkt die voor Vlaanderen van belang zijn, kan dit project (als het wordt goedgekeurd) leiden tot meer aandacht voor watermanagement binnen een toekomstige relatie.

Onderzoek op het gebied van klimaatadaptatie dat wordt gefaciliteerd door het LSN III-programma kan ook leiden tot vervolgoopdrachten die kunnen worden gefinancierd via EU-programma's (zie paragraaf 6.3.6). De LSN III-projectpartners zouden dan ook actief kunnen monitoren op de mogelijkheden voor EU-aanbestedingen en de oproepen tot het indienen van een voorstel.

Door klimaatadaptatie-activiteiten die door de LSN III zijn gefinancierd in rurale gebieden kunnen mogelijk worden gebruikt om contacten te leggen met commerciële boeren en de voedingsmiddelenindustrie in Zuid-Afrika (zie ook paragraaf 5.4.3). De voordelen van een circulaire groene economie zouden beter kunnen worden verspreid wanneer ze verbonden worden aan grotere economische spelers in deze sector. Vlaamse bedrijven die opereren in de voedingssector zouden ook geïnteresseerd kunnen zijn in het investeren in Zuid-Afrika en het oprichten van joint ventures. We zien dat er vooral potentie is wanneer sommige van de toegepaste activiteiten van en het onderzoek binnen de LSN III-projecten succesvol blijken te zijn. Nieuwe activiteiten binnen deze voor Vlaanderen en Zuid-Afrika belangrijke economische sector kunnen gestimuleerd worden door kennisverspreiding en matchmaking. In paragraaf 6.3.1 presenteren we enkele

¹⁴ www.wrc.org.za WRC financiert onderzoek dat betrekking heeft op alle aspecten van de watercyclus, met inbegrip van het management van de waterreserves, aquatische ecosystemen, watergebruik en afvalmanagement, en watergebruik in de landbouw.

potentiële instrumenten die ook zouden kunnen bijdragen aan meer investeringen in de rurale sector gelinkt aan klimaatadaptatie.

6.2.3 Handel en investering

Zoals ook aangegeven door de Vlaamse overheid, wordt verwacht dat economische samenwerking een belangrijke rol zal spelen in een toekomstige bilaterale relatie. De Vlaamse overheid hoopt dat de private sector meer betrokken wordt bij de ODA-relatie met de partnerlanden. Wat Zuid-Afrika betreft, hebben we, gezien de vergevorderde economische ontwikkeling in vele economische sectoren, een grote verscheidenheid aan sectoren geïdentificeerd die de basis kunnen vormen voor gezamenlijke activiteiten in de toekomst.

Ondanks dat bilaterale handelsstromen laag zijn in verhouding met de totale export, zijn deze handelsstromen nog steeds significant in omvang (ongeveer 1 miljard euro aan Vlaamse export en 3 miljard euro aan Zuid-Afrikaanse export¹⁵). Verschillende bedrijven die in Vlaanderen gevestigd zijn, hebben in Zuid-Afrika geïnvesteerd. De veruit grootste investeerder is de internationale brouwerij AbInbev, die in 2016 de Zuid-Afrikaanse brouwerij SAB heeft overgenomen. Andere Vlaamse bedrijven die recent geïnvesteerd hebben in Zuid-Afrika zijn Omco Mould (glassector), Etex (bouwmaterialen), Lotus Bakeries, Sea Invest (investeerder in Zuid-Afrikaanse fruitterminals), TVH Parts (apparatuur zoals vorkheftrucks en landbouwmachines), Soudal (chemische materialen zoals lijm en siliconen) en Waterleau (duurzame watermanagementtechnologie).

De bevordering van handel en investeringen is gelinkt aan het concept van private-sectorontwikkeling wanneer dit als prioriteit in de bilaterale ODA wordt opgenomen. De Wanneer er bij de genoemde bedrijven vraagstukken zijn of hervormingen plaatsvinden, kunnen Vlaamse commerciële investeringen relevant zijn voor de verdere ontwikkeling van de private sector door bij te dragen aan de uitbreiding van deze bedrijven. Private-sectorontwikkeling richt zich vaak op specifieke knelpunten en geeft daarnaast doorgaans voorrang aan de financiering van KMO. We verwachten dat in een toekomstige relatie de handel en investeringen tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika zullen worden overheerst door marktspelers, al kan de overheid in sommige gevallen gerichte hulp bieden om bilaterale handel en investeringen te versterken. In paragraaf 6.3 presenteren we instrumenten die overheidsinstellingen kunnen gebruiken om een gunstig klimaat in een specifieke sector te ondersteunen. Deze instrumenten bieden ofwel een oplossing voor vraagstukken van investeerders, of richten zich op prioriteitsgebieden waar zowel Vlaanderen als Zuid-Afrika een strategisch belang bij hebben, zoals voedselzekerheid, water of afvalmanagement.

Interviews met stakeholders en desk research hebben geresulteerd in een lijst van veelbelovende gebieden binnen het thema van handel en investering. We raden aan deze gebieden nader te bestuderen om te beslissen of deze sectoren actieve steun verdienen of mogelijk kunnen profiteren van beschikbare EU-financiering (zie ook paragraaf 6.3).

¹⁵ <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/landen/zuid-afrika/cijfers>

Ondersteuning en advies aan bedrijven die geïnteresseerd zijn in ondernemerschap in Zuid-Afrika wordt vooral geboden door het Flanders Investment and Trade (FIT) agentschap.¹⁶ FIT zou kunnen assisteren bij het verder onderzoeken van de onderstaande gebieden en kunnen adviseren of het de moeite waard is om instrumenten voor private-sectorontwikkeling te ontwerpen die gericht zijn op het versterken van bilaterale handel en investeringen.

- **Biotechnologie** – Deze sector is interessant voor nieuwe bedrijven omdat Vlaanderen veel te bieden heeft op het gebied van geavanceerde toegepaste technologieën met een cluster van bedrijven in Gent. Gezien de vraag in farmaceutische, agrarische en industriële sectoren, is er een markt voor geavanceerde biotechnologie in Zuid-Afrika. Een haalbaarheidsonderzoek waarbij relevante overheidsdepartementen (bijvoorbeeld het Departement Handel en Investerings en Concurrentie (DTIC)) en universiteiten (bijvoorbeeld het Biotechnologisch Instituut in Pretoria) worden betrokken, kan worden overwogen.
- **Farmaceutische industrie** – Wij zien dat verbindingen tussen onderzoeksinstituten en de farmaceutische industrie zinvol kunnen zijn. Universiteiten, academische ziekenhuizen en bedrijven profiteren vaak van elkaars werk. Waar in Zuid-Afrika de productie van generieke geneesmiddelen sterk ontwikkeld is, is in Vlaanderen de sector voor de productie van vaccins relatief goed ontwikkeld. Zuid-Afrika zou dan ook kunnen profiteren van het verkrijgen van binnenlandse productie- en onderzoekscapaciteit op het gebied van vaccins. Dit belang wordt benadrukt door de huidige Covid-19-pandemie.
- **Voedselzekerheid** – Zuid-Afrika is een belangrijke exporteur van voedingsmiddelen die gecertificeerd moeten worden. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er naar de de gemeenschappelijke markt van de EU wordt geëxporteerd. De samenwerking tussen de respectieve voedselzekerheidsinstanties, voedselproducenten, handelaren en supermarkten zou kunnen worden bevorderd in een passend proefproject. Een bilaterale samenwerking tussen overheidsinstanties kan gezamenlijke voordelen bieden. De praktische ondersteuning die een bilaterale samenwerking tussen voedselzekerheidsinstanties kan bieden is voordelig voor Zuid-Afrika omdat het Zuid-Afrikaanse exporteurs zal helpen om aan EU-regelgeving te voldoen, terwijl Vlaamse exporteurs hierdoor hindernissen kunnen overwinnen op het gebied van Zuid-Afrikaanse regelgeving of een verbod op specifiek producten. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval bij het exporten van kippenvlees naar Zuid-Afrika. In Zuid-Afrika maakt men men zich namelijk zorgen over de vogelgriep,¹⁷ aangezien België de op vier na grootste exporteur van kippenvlees ter wereld is.¹⁸
- **Verbeteren van industriële productieprocessen** – De Vlaamse industrie heeft veel te bieden op het vlak van efficiënte productieprocessen en duurzame energie. We geloven dan ook dat samenwerking op dit gebied kan worden onderzocht, bijvoorbeeld voor de auto-industrie in Zuid-Afrika. Zelfs wanneer het meeste werk op commerciële basis kan worden uitgevoerd, kunnen prikkels van de overheid een meerwaarde bieden voor kleinere, innovatieve bedrijven die als onderaannemer in een bepaalde leveringsketen actief zijn. De ontwikkeling van waterstof als brandstof

¹⁶ <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/landen/zuid-afrika/kansrijke-sectoren>

¹⁷ <https://www.landbouwleven.be/3137/article/2018-06-07/export-kippenvlees-naar-zuid-afrika-nog-niet-gevoerd>

¹⁸ <https://www.belgianpoultry.com/en>

voor transport kan snel rendabeler worden en Vlaanderen wil op op het gebied van opslag en transport van waterstof graag het voortouw nemen.¹⁹ Een haalbaarheidsstudie zou kunnen helpen om te bepalen wat de vooruitzichten zijn voor een samenwerking op het gebied van de toepassing van waterstofbrandstof in Zuid-Afrika.

- **Afvalmanagement** – Zuid-Afrika kan in de toekomst beslissen om grotere inspanningen te leveren voor het recyclen van afval aan de bron. Zodoende zijn Vlaamse bedrijven en het overheidsagentschap OVAM goed geplaatst om deze sector te ondersteunen. OVAM opereert sinds 2001 in Zuid-Afrika met het bieden van advies over recycling in Vrijstaat en Kwazoele Natal.²⁰ Afvalmanagementactiviteiten zijn als onderdeel van door Vlaanderen gesponsorde studiebezoeken via de organisatie Exchange (zie ook paragraaf 6.3), een onderwerp van samenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika geweest. Bij deze bezoeken, die tot veelbelovende resultaten hebben geleid, waren vertegenwoordigers van de private sector betrokken. Het zou de moeite waard kunnen zijn om met OVAM en haar partners in Zuid-Afrika samen te werken om te onderzoeken of de reeds bestaande samenwerking nieuw leven in kan worden geblazen. Daarnaast kan er onderzocht worden of er steun van het DEFF kan worden verkregen als basis voor het ontwikkelen van activiteiten die private-sectorbedrijven in Vlaanderen en Zuid-Afrika kan koppelen.
- **Hightechsamenwerking** is een veelbelovend gebied dat gekenmerkt wordt door een hoog niveau van innovatie. Een voorbeeld hiervan is het ontwerpen van chips, dat onder leiding staat van het onderzoekscentrum voor nano-elektronica en digitale technologie in Vlaanderen, IMEC.²¹ De samenwerking in deze hightechsector is van strategisch belang voor zowel Vlaanderen als Zuid-Afrika. Innovatief onderzoek kan overheidsprikkelers verantwoorden en zodoende kunnen hightechonderzoekinstellingen ofwel nieuwe innovaties uitproberen die nog niet bewezen zijn in de markt, ofwel hun werk richten op een specifieke sector die op dit moment niet binnen hun bereik ligt.

6.2.4 Onderzoek en onderwijs

Onderzoek en onderwijs kunnen worden beschouwd als een belangrijk thema voor een toekomstige samenwerking. De huidige samenwerkingspartners beschouwen de huidige relaties als goed, gelijkwaardig en tussen gelijkgestemde spelers. In zekere zin kan de samenwerking binnen dit thema al worden beschouwd als een samenwerking die verder gaat dan een “typische” ODA-relatie met activiteiten die gebaseerd zijn op wederzijds belang en op lange termijn. Dit is met name het geval bij de samenwerking tussen ACDI en KLIMOS voor wat betreft hun interuniversitaire samenwerking, alsook voor het LSN III-project dat door de VVOB wordt uitgevoerd (zie paragraaf 6.3). Commerciële spin-offs kunnen verwacht worden wanneer academisch onderzoek kan worden toegepast in de commerciële markt. Vooral innovatieve oplossingen op het gebied van klimaatadaptatie kunnen in dit geval veelbelovend zijn. Echter verwachten we dat nieuwe werkzaamheden nog in grote mate afhankelijk zullen blijven van aanbestedingsmogelijkheden van andere

¹⁹<https://newsroom.portofantwerp.com/a-first-in-belgium-seven-leading-players-sign-cooperation-agreement-for-the-transport-of-hydrogen>

²⁰ <https://www.vlaanderen.be/fr/nbwa/nbwa-news-message/99576>

²¹ <https://www.imec.be/nl>

bilaterale donoren en van multilaterale ontwikkelingsbanken zoals de Wereldbank. Dit geldt met name voor de onderwijssector waar financiering door de private sector beperkter is. In paragraaf 6.3 benadrukken we de mogelijkheden om te werken met EU-faciliteiten en aanbestedingsmogelijkheden voor wetenschap en onderwijs. Vlaamse en Zuid-Afrikaanse partners kunnen hierbij, door het aantonen van een track record in het aanbestedingsproces, voordeel halen uit hun eerdere werk.

6.2.5 Cultuur en jeugd

De Vlaams-Zuid-Afrikaanse betrekkingen op het gebied van cultuur en jeugd zijn uitgebreid en het Vlaamse Departement Cultuur, Jeugd en Media ondersteunt en initieert verschillende activiteiten in Zuid-Afrika.²² Gezien de beperkte omvang van deze opdracht hebben we besloten deze thema's niet verder te onderzoeken.

6.2.6 Conclusie

Wij zijn van mening dat de bovengenoemde thema's een geschikte basis kunnen vormen voor een toekomstige relatie. Daarbij is een flexibele aanpak bij de keuze van de prioritaire thema's waarschijnlijk de beste optie is. Een toekomstige benadering zal een evenwicht moeten vinden tussen het belang om te focussen (op specifieke thema's) en een meer opportunistische houding waarbij nieuwe initiatieven of politieke prioriteiten die opkomen, kunnen worden aangegrepen.

6.3 Partnerschappen en instrumenten

In deze paragraaf geven we een overzicht van de bestaande actoren en samenwerkingsverbanden. De ideeën die in deze paragraaf worden geschetst, dienen als input voor een toekomstige relatie waarin wordt overgegaan van een op ODA-gebaseerde samenwerking naar een partnerschap met een sterkere nadruk op wederzijdse (economische) voordelen. We presenteren voorbeelden uit de private sector, als ook andere instrumenten waarbij economische en ontwikkelingsdoelstellingen worden gecombineerd, die tijdens deze overgangperiode kunnen worden gebruikt. Voor deze instrumenten is enig aanvullend budget nodig, hoewel we in dit stadium nog niet weten of er nieuw budget vanuit de Vlaamse overheid beschikbaar kan worden gesteld. Daarnaast verwijzen we naar relevante programma's van de Vlaamse overheid (buiten de LSN III) waarvoor Zuid-Afrika in aanmerking zou kunnen komen.

Andere bilaterale donoren van Zuid-Afrika bevelen een meer geleidelijke overgang van ODA naar een nieuwe relatie aan. Zo'n geleidelijke overgang zal de huidige partners betere kansen bieden om succesvolle resultaten te behalen met behulp van de activiteiten die voortkomen uit de voltooid of nog lopende projecten. In onze evaluatie van de LSN III hebben we vastgesteld dat het voor partners relatief moeilijk is om vervolgfianciering aan te trekken wanneer de projecten eenmaal zijn afgerond. Wat betreft alternatieve inkomstenbronnen, zijn deze partnerorganisaties afhankelijk van donorfinanciering, van budgetten van de of provincie, of van ontwikkelingsagentschappen. Het betrekken van de private sector of

²² <https://www.flanders.org.za/What-we-do/Cultural-Diplomacy> en <https://www.flanders.org.za/What-we-do/Youth>

financieringsfaciliteiten werd over het algemeen niet gezien als een veelbelovende manier om de activiteiten voort te zetten. Daarom verwijzen we in dit hoofdstuk naar mogelijke nieuwe activiteiten die enige bijkomende financiering vereisen, maar tegelijkertijd ook gericht zijn op het verschaffen van wederzijds voordeel voor Vlaanderen en Zuid-Afrika.

6.3.1 Partnerschappen tussen Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheidsinstellingen

Bilaterale partnerschappen tussen overheidsinstellingen kunnen een aantrekkelijke optie zijn voor een toekomstige relatie, ook wanneer er meer aandacht is gericht op economische belangen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als overheidsinstellingen een gunstig klimaat scheppen om zaken te doen. Regelgevende overheidsinstellingen houden toezicht en voeren inspecties uit voor specifieke segmenten van de economie. Wanneer deze instellingen beter functioneren, kunnen bedrijven profiteren van een efficiëntere benadering op het gebied van regelgeving en inspecties. Soms maakt harmonisatie met internationale standaarden het gemakkelijker om aan te tonen dat bedrijven de regels naleven.

Wij stellen hier twee voorbeelden van instrumenten die betrekking hebben op dit soort instanties voor en linken deze vervolgens in een netwerk met bedrijven en onderzoeksinstituten. Denemarken en Nederland bevorderen de samenwerking tussen overheidsinstellingen die relevant zijn voor de huidige of toekomstige handel en investeringen. Deze landen kunnen als voorbeeld dienen voor het geval de Vlaamse overheid van plan is een dergelijk instrument te ontwikkelen. Voor Vlaanderen kan het interessant zijn om een gunstig klimaat te bevorderen in de gebieden van water- en afvalmanagement of voedselzekerheid. Het is aanbevolen om verder onderzoek te richten om een van deze instrumenten aan te passen en eventueel te koppelen aan de gebieden die in paragraaf 6.2 worden genoemd onder het thema handel en investering.

De Deense Strategische Sectorale Samenwerking (SSC) heeft als doel de uitdagingen op het gebied van ontwikkelen aan te pakken en de handel te bevorderen. Denemarken heeft gekozen voor een flexibel, vraaggestuurd partnerschap waarin initiatieven van Zuid-Afrikaanse overheidsinstellingen kunnen worden overwogen en gelinkt aan een passende overheidsinstelling in Denemarken. De SSC-interventies dragen bij aan het verbeteren van overheidsdiensten (zoals nutsbedrijven) en zouden idealiter de weg moeten vrijmaken voor investeringen en handel. Een attaché op de Deense ambassade zorgt voor de afhandeling van projecten op het gebied van technische bijstand. De sleutel tot succes is volgens de Deense ambassade de betrokkenheid van ambtenaren van beide overheidsinstellingen tijdens uitwisselingsbezoeken.²³ De grote zichtbaarheid van de SSC-interventies stelt Denemarken in staat om op een zinvolle manier de Zuid-Afrikaanse autoriteiten te benaderen. Daarnaast leidt deze grote zichtbaarheid ook tot uitnodigingen om te spreken op symposia en conferenties.

²³ <https://sydafrika.um.dk/en/sector-cooperation/>

De Nederlandse transitiefaciliteit (TF) is al een aantal jaren betrokken geweest bij Zuid-Afrika.²⁴ Net als de Deense SSC, waren de projecten in het kader van de TF gericht op het versterken van een gunstig klimaat en van toepassing op een aantal middeninkomenslanden waar ODA geleidelijk werd afgebouwd. De TF-projecten bestonden uit haalbaarheidsstudies die door de Nederlandse overheid (RVO) werden aanbesteed. Een TF-projectbudget kon oplopen tot €450.000. Het bestek werd samen met de respectieve Zuid-Afrikaanse overheidsinstantie vastgesteld. Uit een recente evaluatie is gebleken dat het succes van de door de TF-gefinancierde projecten afhangt van de inzet en betrokkenheid van de overheidsinstellingen om de vereiste veranderingen in de regelgeving of het beleidskader door te voeren, alsmede van een gunstig investeringsklimaat. De projecten presteerden ook beter in de gevallen dat aanzienlijke economische groei meer buitenlandse bedrijven stimuleerde een nieuwe markt te betreden.

6.3.2 Partnerschappen met onderzoeksinstituten en universiteiten

We hebben een aantal samenwerkingsverbanden op het gebied van wetenschap en onderwijs geïdentificeerd die wellicht goed passen in een bredere samenwerking. Wij bevelen aan om verbindingen tussen onderzoeksinstituten en private-sectorentiteiten te versterken door gemeenschappelijk ontwikkeld of toegepast onderzoek met geïnteresseerde bedrijven te bevorderen. Een sterkere coördinerende rol van het BUZA, de Vlaamse Vertegenwoordiging en FIT zou kunnen bijdragen aan het onderhouden van een netwerk en het leggen van contacten met de private sector, en daarmee gunstig zijn. Het wordt aangeraden om enig budget beschikbaar te stellen voor uitwisselingen en kleinschalige vervolgstudies gericht op het delen van technologie. Er kan voorrang worden gegeven aan klimaatadaptatie en watermanagement, aangezien dit gebieden betreft waar wederzijds voordeel te behalen valt. Hieronder geven we enkele voorbeelden van bestaande relaties die goed functioneren en zich verder zouden kunnen ontwikkelen.

Het eerste, noemenswaardige partnerschap in termen van toekomstig potentieel, is het SAF-ADAPT-partnerschap tussen ACIDI, UCT en het interuniversitaire platform KLIMOS.²⁵ We hebben vernomen dat er goede vooruitzichten zijn op voortzetting van deze samenwerking. We kunnen ons daarom voorstellen dat dit programma kan leiden tot spin-off-activiteiten voor wat betreft blijvende contacten tussen academici en mogelijke vervolgcontracten. Ook zal dit hoogstwaarschijnlijk gaan om opdrachten die door donorfinanciering worden bekostigd, kan een deel van het toegepaste onderzoek ook de belangstelling van de private sector wekken. Watermanagement komt tot op zekere hoogte ook aan bod in het ADAPT-project aangezien in dit project landgebruik wordt onderzocht in het licht van waterschaarste. Daarnaast zijn er verbanden met het Keep it Cool-project dat door VVOB wordt uitgevoerd en zich richt op basis- en voortgezet onderwijs. Voor een toekomstige fase zouden de masterstudenten die betrokken zijn bij

²⁴ <https://english.rvo.nl/subsidies-programmes/transition-facility-tf>

²⁵ <https://www.biw.kuleuven.be/lbh/lbni/forecoman/klimos/engels/KLIMOSfrontpageEng.html>

KLIMOS staat onder leiding van de afdeling Bos, Natuur & Landschap van het Department Aard- en Omgevingswetenschappen, KULeuven. Andere aangesloten universitaire partners zijn onder andere: Vrije Universiteit Brussel; Université Libre de Bruxelles; Universiteit Gent; Universiteit Antwerpen en Université Catholique de Louvain.

het SAF-ADAPT-project na hun afstuderen betrokken kunnen blijven bij een alumni-netwerk (zie paragraaf 6.4).

Het Vlaamse Interuniversitaire Raad-secretariaat voor universitaire ontwikkelingssamenwerking (VLIR-UOS) ondersteunt partnerschappen tussen universiteiten in Vlaanderen en in het Zuiden. Sinds 2003 heeft VLIR-UOS meer dan 20 miljoen euro (afkomstig van de ODA van de federale regering van België) uitgegeven in samenwerking met Zuid-Afrika.²⁶ De ondersteuning van partnerschappen door VLIR-UOS werd genoemd als een geschikt kanaal voor de financiering van een vervolg op de samenwerking tussen KLIMOS en ACDI na afloop van de LSN III. Beurzen stellen zowel doctoraatskandidaten als studenten voor een masteropleiding in staat om universiteiten en instituten in Vlaanderen te bezoeken.²⁷ Daarbij kunnen ze eventueel gekoppeld worden aan het werk van het ACDI en KLIMOS.

De National Research Foundation (NRF) van Zuid-Afrika en het Vlaamse Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) stimuleren internationale samenwerking om zodoende financiering van gezamenlijke fundamentele onderzoeksprojecten te bevorderen. In december 2018 vernieuwde het FWO het MoU met de Zuid-Afrikaanse NRF. In 2019 werd een oproep tot het indienen van voorstellen gepubliceerd voor kleinschalige onderzoekssubsidies.²⁸ Hoewel deze subsidies qua aard en omvang misschien geen logisch vervolg zijn op de door de LSN-gefinancierde projecten, beschouwen wij ze toch als relevant, omdat ze kunnen helpen om de relaties tussen de universiteiten in stand te houden.

Het Vlaams technologie-instituut VITO en CSIR zijn momenteel een testplatform voor energieopslag aan het opzetten in Zuid-Afrika.²⁹ Dit platform zal worden aangepast aan de klimatologische omstandigheden in (Zuid-)Afrika en zal mogelijk het gebruik van deze technologie voor verschillende industriële toepassingen kunnen demonstreren. Na verloop van tijd zou dit kunnen leiden tot commerciële opvolging binnen Zuid-Afrika. Daarnaast zouden CSIR en VITO kunnen profiteren van toekomstige aanbestedingsmogelijkheden die het Energy Storage Partnership van de Wereldbank biedt. Zoals gemeld door verschillende stakeholders tijdens de interviews, zijn er goede mogelijkheden om het VITO- en CSIR-partnerschap te verbreden zodat het onderzoek naar watermanagement kan omvatten. Remote sensing kan de gebieden met een regelmatig watertekort in kaart brengen. Deze data kan vervolgens als input dienen voor lokale en provinciale waterbedrijven en voor landbouwbedrijven die irrigatiemaatregelen plannen en beheren. Als gevolg van de effecten van klimaatverandering, is het in Vlaanderen en Zuid-Afrika nodig om watermanagement te verbeteren. De landen zouden daarom expertise wat betreft de nieuwste inzichten over toepassingen van

²⁶ https://www.vliruos.be/en/countries/africa/south_africa/222

²⁷ <https://www.vliruos.be/en/scholarships/6>

²⁸ <https://www.fwo.be/en/news/calls/bilateral-cooperation-south-africa/>

²⁹ <https://vito.be/en/news/vito-encourages-alternative-energy-development-south-africa>

klimaatadaptatie, kunnen delen, terwijl ACDI en KLIMOS dit onderwerp ook aan de orde stellen binnen hun gezamenlijke programma.

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) bevordert het verzamelen van mariene kennis en excellentie op het gebied van oceane en zeeën, de kust en de getijdenstelsels. De doelgroepen voor kennisuitwisseling zijn zowel de mariene onderzoeksgemeenschap als onderwijsinstellingen, het grote publiek, beleidsmakers en industrie (in het kader van de blauwe economie).³⁰ In Zuid-Afrika doet VLIZ onderzoek en verzamelt data in samenwerking met Zuid-Afrikaanse overheidsinstellingen, de North West University en University of Cape Town. In Vlaanderen werkt het VLIZ samen met de private sector en andere organisaties die actief zijn op het gebied van marien onderzoek via het samenwerkingsplatform het Blauwe Cluster.³¹ Het VLIZ en de deelnemers aan het Blauwe Cluster zouden kunnen aansluiten bij nieuwe, potentiële mariene onderzoeksinitiatieven op het gebied van havenontwikkeling, die ook overheidsinstellingen en/of havenautoriteiten zouden kunnen betrekken (zie verderop in deze paragraaf).

6.3.3 Partnerschappen met investeringsfondsen

KMO-investeringsfondsen zijn een bekend type financieringsinstrument en geschikt voor het behalen van zowel ontwikkelings- als economische doelstellingen. KMO-fondsen kunnen bijdragen aan meer private-sectorkennis, verbetering van het ondernemingsbestuur en het aantrekken van additioneel, extern risicokapitaal voor de uitbreiding van KMO. Op lange termijn kan dit ook tot meer werkgelegenheid leiden. Technische bijstand die naast de investeringen wordt verleend, kan helpen om knelpunten in de productie te verhelpen of het wettelijk kader voor bedrijfsvoering te verbeteren. Investeringsfondsen voor de KMO-sector ontvangen vaak van overheidssteun omdat de geringe omvang van de afzonderlijke investeringen verhindert dat de fondsen op korte termijn zelfvoorzienend worden. De Vlaamse overheid kan overwegen om een specifiek KMO-investeringsfonds te ondersteunen tijdens een overgangsfase naar een meer economische samenwerking. Daarmee zou de Vlaamse overheid een vervolg kunnen bieden aan enkele partners die steun in het kader van het LSN-programma hebben ontvangen. De betrokkenheid van KMO-fondsen en -managers in Vlaanderen kan helpen om relaties met partijen uit de particuliere sector te versterken, en daarmee de bilaterale economische betrekkingen te versterken. Innovatieve oplossingen voor klimaatadaptatie kunnen als prioriteit worden opgenomen, aangezien deze goed passen in een follow-up van de activiteiten onder de LSN III. Deelname van de donor faciliteert vaak het aantrekken van fondsen van vermogende particulieren, bedrijven en private filantropische stichtingen, omdat het zorgt voor meer vertrouwen in het fondsenbeheer en de financiële risico's voor investeerders vermindert. Op die manier zou deelname van de Vlaamse overheid een (indirecte) invloed kunnen hebben op de bijdrage van de overheidsbegroting door het behalen van een grotere impact op het gebied van ontwikkeling.

³⁰ <http://www.vliz.be/en>

³¹ <https://www.blauwecluster.be/>

De Vlaamse overheid heeft in de recente geschiedenis risicokapitaal verstrekt door innovatieve financieringsinstrumenten te ondersteunen die advies bieden of risicokapitaal verstrekken om te investeren in micro-, klein- en middelgrote-ondernemingen (MSME).³² Daarnaast heeft de overheid steun verleend op het gebied van fondsenbeheer en technische bijstand.³³ Momenteel ondersteunt de Vlaamse overheid Alterfin en Incofin. Beide organisaties kunnen geschikte partners zijn om de haalbaarheid van een KMO-investeringsfonds actief in Zuid-Afrika, te bestuderen.

Alterfin ondersteunt en investeert in fondsen die de ontwikkeling van micro-, klein- en middelgrote-ondernemingen (MSME-fondsen) bevorderen.³⁴ Het doel van Alterfin is om MSME-fondsen te ondersteunen die actief zijn in rurale gebieden in lage- en middeninkomenslanden. Daarnaast worden (niet-)financiële diensten verleend door partners. Alterfin verstrekt voornamelijk kapitaal aan MSME-fondsen door bijdragen van individuele investeerders en maatschappelijk verantwoorde instellingen te kanaliseren. Tot dusver heeft Alterfin zich gefocust op het ondersteunen van MSME-fondsen die actief zijn op het gebied van microfinanciering, al levert het ook diensten aan fondsen die zich richten op KMO.

Gedreven door het doel om inclusieve vooruitgang te bevorderen, beheert Incofin fondsen en investeringen in groeilanden, De investeerders van Incofin zijn toonaangevende ontwikkelingsfondsen, banken, verzekeringsmaatschappijen, pensioenfondsen, alternatieve beleggingsfondsen, vermogende particulieren en retailinvesteerders.³⁵ Een van de huidige operationele fondsen van Incofin laat investeringen in Zuid-Afrika toe.

Het Vlaamse Kampani is een KMO-fonds dat actief is in de rurale sector van verschillende Afrikaanse landen. Het is bereid om zijn werkterrein uit te breiden naar Zuid-Afrika.³⁶ Kampani profiteert van de diensten van Alterfin.³⁷ Kampani richt zich op het lagere segment van KMO's en zou mogelijk relevant kunnen zijn voor succesvolle plattelandsprojecten die in het kader van de LSN III worden uitgevoerd.

Grotere bilaterale en multilaterale instellingen voor ontwikkelingsfinanciering ondersteunen of ontwikkelen vaak grotere investeringsfondsen. Investeringsfondsen op het gebied van klimaatadaptatie of duurzame energie kunnen leiden tot aantrekkelijke proposities voor grotere financieringsovereenkomsten. De Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid kunnen gezamenlijk de behoefte aan een grootschaligere faciliteit bestuderen, bijvoorbeeld op basis van het klimaatfonds dat door de Nederlandse Financierings-

³² Meer informatie en een analyse worden gepresenteerd in het concept van de interne beleidsnota op private-sectorontwikkeling, opgesteld door het BUZA in 2019.

³³ www.fdfa.be/nl/innovatieve-financiering en <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1496559>

³⁴ <https://www.alterfin.be/en/about>

³⁵ <http://www.incofin.com/about-us/> en <http://www.incofin.com/portfolio/#portfolio-funds>

³⁶ <https://www.kampani.org/>

³⁷ <https://www.alterfin.be/en/our-funding-south/portfolio-managed-other-organizations>

Maatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) wordt beheerd.³⁸ Het partnerschap dat Vlaanderen in de loop der jaren heeft opgebouwd met de Industrial Development Corporation (IDC) in het kader van de LSN II kan hier ook nuttig blijken. Het is daarom een optie om te bestuderen hoe IDC-financiering kan worden gebruikt om te investeren in succesvolle sectoren die gemeenschappelijk belang vertegenwoordigen. De investeringsdrang die er sinds 2018 vanuit het Zuid-Afrikaanse Presidentschap wordt aangestuurd en geleid door het Departement van Handel en Industrie, heeft er al voor gezorgd dat een aantal sectoren voor investeringen zijn aangewezen. Een van deze sectoren die hiervoor is aangewezen, is de duurzame-energiesector.³⁹

We stellen voor om te beginnen met een haalbaarheidsstudie waarin het IDC en een potentiële Vlaamse fondsenbeheerder de noden op het gebied van kapitaal en technische bijstand, en de omvang van de potentiële markt vaststellen. Het voordeel van investeringsfondsen is het feit dat er verschillende aandeelhouders of stakeholders in hun investeringscommissie kunnen plaatsnemen. Indien mogelijk, kan IDC een rol spelen als beheerder van of investeerder in een toekomstig fonds, of als adviseur van een bestaand fonds.

6.3.4 Partnerschappen met de private sector en aanverwante overheids- of onderzoeksinstanties

Partnerschappen met organisaties die de betrokkenheid van de private sector bevorderen, zouden een belangrijker rol kunnen spelen in een toekomstige bilaterale relatie. De Vlaamse overheid hoopt de private sector te kunnen betrekken wanneer dit relevant is voor ODA-activiteiten. We presenteren beneden de bestaande partnerschappen die volgens ons sterke potentie hebben voor verdere ontwikkeling.

Het partnerschap tussen Vlaamse en Zuid-Afrikaanse havens kan worden versterkt waarmee havenautoriteiten en onderzoeks- en opleidingsinstituten in een dergelijke partnerschap kunnen worden betrokken. Voor zowel Zuid-Afrika als Vlaanderen zijn zeehavens van strategisch economisch belang en fungeren ze als toegangspoort tot de handel die de binnenlandse en regionale markten bedient. In Zuid-Afrika zullen goed functionerende havens ook positief bijdragen aan bilaterale handel. Beter havenbeheer zal bijvoorbeeld leiden tot kortere wachttijden voor het laden en lossen van schepen. Het Antwerpse haventrainingscentrum APEC organiseert al een aantal jaren opleidingen voor havenbeheer.⁴⁰ Het VLIZ onderstreepte de relevantie van onderzoek voor de bescherming van de waterkwaliteit in de havengebieden. De havenautoriteiten van Antwerpen, APEC en VLIZ kunnen mogelijk onderzoeken of er ruimte is voor een nieuwe fase in hun samenwerking met hun tegenpartijen in Durban of Kaapstad. Uit interviews bleek namelijk dat er goede mogelijkheden zijn voor projecten tussen Antwerpen en Durban.

³⁸<https://www.fmo.nl/news-detail/a03cabb5-21ef-4e9f-9b56-7050f1a430b4/fmo-snv-wwf-and-cfm-consortium-wins-tender-to-manage-160-million-dutch-fund-for-climate-and-development>

³⁹ <https://www.gov.za/speeches/president-cyril-ramaphosa-third-south-africa-investment-conference-18-nov-2020-0000>

⁴⁰ <https://apecporttraining.com/>

De samenwerkingsovereenkomst tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika noemt de uitwisseling van managers als een van de prioriteiten van de bilaterale samenwerking.⁴¹ Vlaanderen ondersteunt al een aantal jaren twee relevante programma's. Het programma dat door Exchange wordt uitgevoerd, organiseert kortere missies naar Zuid-Afrikaanse bedrijven met een team van vrijwillige consultants in Vlaanderen. De missies omvatten projectmanagement, advies over duurzame ontwikkeling en peer-to-peer leren tussen experts en ondernemers "die dezelfde taal spreken".⁴² De huidige jumelage van steden (stedenbanden) die door Exchange worden gefaciliteerd, hebben ook betrekking op afvalmanagement. Exchange onderzoekt momenteel samen met het Vlaams netwerk van ondernemingen Voka de mogelijkheden voor matchmaking. Daarnaast wordt er een databank van Vlaamse bedrijven met interesse in het doen van zaken in Zuid-Afrika, opgericht. Ook de mogelijkheid van stages voor young professionals in Vlaanderen wordt onderzocht als een manier de banden tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika te versterken. De organisatie Ondernemers voor Ondernemers voert een programma uit in Afrika waarbij bedrijven worden geholpen bij het opstellen en uitvoeren van hun ondernemingsplannen. Ondernemers voor Ondernemers biedt expertise aan en linkt ondernemers met, onder andere, VITO en studenten van het Vlaamse Thomas More College. Ze streven er ook naar om ondernemers met contacten voor potentiële handelskansen te voorzien.⁴³

Momenteel wordt er een externe studie over deze instrumenten afgerond. Zodoende is het een goed moment om de huidige modaliteiten aan te passen aan de vereisten voor een toekomstige relatie tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika. Het kan nuttig zijn om matchmaking tussen bedrijven te versterken om zodoende handel en investeringen te bevorderen. Om veelbelovende te vinden, moet informatie over de Zuid-Afrikaanse KMO's toegankelijker worden gemaakt voor Vlaamse partijen. Dit kan bijvoorbeeld door de publicatie van een databank op de website van het Voka.

6.3.5 Partnerschappen met netwerken van jonge ondernemers, en incubators

Zuid-Afrika en Vlaanderen kunnen een vernieuwd partnerschap overwegen dat zich concentreert op startende ondernemers. Verschillende LSN II-projecten hebben startende sociale ondernemingen ondersteund. We denken daarom dat het een gezamenlijk economisch belang is voor jonge ondernemers uit zowel Vlaanderen als Zuid-Afrika om niet alleen hun ervaringen uit te wisselen, maar ook betrokken te zijn bij concrete ondernemingen. Een voorbeeld van een programma dat in dit kader werkt, is het Nederlandse Orange Corners-programma dat gericht is op het creëren van een ecosysteem voor startende ondernemers.⁴⁴ Het biedt jonge ondernemers training, een netwerk en faciliteiten om hun eigen start-ups te beginnen en te laten groeien. Het netwerk omvat partnerschappen in het lokale start-up ecosysteem, zoals bijvoorbeeld incubators en co-working plekken. Het ecosysteem werkt samen met Nederlandse en

⁴¹ Zie Artikel 5 https://www.fdfa.be/sites/default/files/atoms/files/535_Agreement%20in%20English.pdf

⁴² <https://exchangevzw.be/en/what-we-do/>

⁴³ <https://ondernemersvoorondernemers.be/en/sustech4africa>

⁴⁴ <https://orangecorners.com/>

internationale bedrijven en kennisinstellingen om het verwezenlijken van levensvatbare bedrijven te bevorderen. Vlaanderen kan zich laten inspireren door dit instrument.

Een ander samenwerkingsverband dat genoemd moet worden, is de samenwerking tussen de Sociale Innovatie Fabriek en LifeCo. Deze samenwerking werd in 2019 gefinancierd door de Vlaamse overheid en heeft als doel de bilaterale relaties tussen jonge ondernemers te bevorderen. De partnerschappen stimuleren leren tussen Vlaamse en Zuid-Afrikaanse starters op het gebied van klimaatadaptatie door middel van uitwisselingsbezoeken.⁴⁵ Daarnaast heeft de Ashoka Stichting met hulp van de Vlaamse overheid, het project iPropeller geïmplementeerd dat, in samenwerking met gevestigde bedrijven uit de private sector, de ontwikkeling van sociale ondernemingen versnelt.⁴⁶ Het werk dat in deze projecten is verricht, zou kunnen aansluiten bij een potentieel nieuwe initiatieven op dit gebied.

6.3.6 Netwerken en instrumenten ondersteund door de EU

Aangezien Vlaanderen deelneemt aan verschillende coördinatievergaderingen van de EU-delegatie, is het goed geplaatst om in Zuid-Afrika de EU te benaderen. Aangezien de Vlaamse overheid dicht bij de Europese Commissie staat, zijn er ruime mogelijkheden om EU-entiteiten die relevante programma's uitvoeren, te benaderen. Zuid-Afrika kan ook voordeel halen uit dit EU-partnerschap om aansluiting te zoeken bij de activiteiten die zijn verricht door Vlaanderen. Aangezien de EU in veel sectoren betrokken is en Zuid-Afrika voor de bijbehorende instrumenten en programma's in aanmerking komt, bidet de relatie tussen de EU en Zuid-Afrika een groot potentieel voor organisaties in Vlaanderen en Zuid-Afrika. Zuid-Afrika is wereldwijd immers één van de tien strategische partners van de EU.

In een toekomstige samenwerking biedt de EU aanzienlijke potentie als vehikel voor de financiering van vervolgactiviteiten van de LSN III alsook voor nieuwe initiatieven. Met het bieden van gerichte informatie over beleidsontwikkelingen binnen deze instellingen en/of praktische bijstand bij het voldoen aan de aanbestedingsvereisten, kan er in een vroeg stadium steun worden verleend aan LSN III-partners en andere bilaterale partnerschappen. Ook kan een netwerk van contacten binnen deze instellingen, onderzoeks- en onderwijsinstellingen helpen met het in contact komen met belangrijke besluitvormers. De Vlaamse overheid zou pro-actieve bijstand moeten bieden bij het aantrekken van EU-financiering als vervolg op ODA via de Vlaamse EU-subsidiedesk⁴⁷, aangezien sommige onderzoeksinstituten kampen met administratieve hindernissen om toegang te verkrijgen tot de verschillende EU-financieringsinstrumenten. In het geval dat er een veelbelovende mogelijkheid is, zouden zowel de Zuid-Afrikaanse Ambassade in Brussel als de Vlaamse EU-subsidiedesk hun netwerken kunnen gebruiken en inspanningen kunnen coördineren.

⁴⁵<https://www.socialeinnovatiefabriek.be/nl/praktijk/klimaat-ondernemers-belgi%C3%AB-zuid-afrika#sthash.bqRyVmDW.dpbs> en <https://lcu-sa.com/>

⁴⁶ <https://www.ashoka.org/en-be/program/accelerating-climate-change-solutions-africa-access>

⁴⁷ <https://www.vleva.eu/nl/subsidieteam>

Zonder een uitgebreide lijst te geven van alle opties die EU-programma's kunnen bieden, zullen we enkele relevante instrumenten noemen die verband houden met de thema's van business development voor handel, en Onderzoek & Ontwikkeling (O&O). Een van de instrumenten betreft het Enterprise Europe Network, dat KMO's helpt te innoveren en te groeien op internationale schaal.⁴⁸ Bedrijven in Vlaanderen kunnen praktische ondersteuning krijgen om exportmogelijkheden naar Zuid-Afrika te verkennen, terwijl Zuid-Afrikaanse bedrijven zakelijke mogelijkheden kunnen presenteren in een vrij-toegankelijke online database. Aangezien Zuid-Afrika hiervoor nog geen contactpunt heeft, zou de Belgische Kamer van Koophandel voor Zuidelijk Afrika mogelijk geïnteresseerd kunnen zijn om deze rol op zich te nemen.⁴⁹ Wat betreft de overgang naar een kennismaatschappij, bieden de programma's EUREKA en HORIZON 2020 mogelijkheden om onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten te ondersteunen.⁵⁰ Zowel bedrijven als onderzoeksinstituten komen voor deze programma's in aanmerking.

6.4 Samenwerkingsvormen en -kaders

De samenwerkingsovereenkomst tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika voorziet de huidige vorm van officiële consultaties. Deze overeenkomst kan relevant blijven voor een toekomstige relatie. De overeenkomst beschrijft een breed scala aan relevante thema's. De Joint Committee die is opgericht onder artikel 16 van de samenwerkingsovereenkomst, komt om de twee jaar bijeen om de balans op te maken voor wat betreft de activiteiten die in het kader van de betrekkingen zijn verricht. Het succes van de activiteiten is afhankelijk van de mate van eigenaarschap op politiek niveau. Het is daarom nodig dat andere departementen (dan het BUZA) opnieuw belangstelling tonen voor de werkzaamheden van de Joint Committee. Een nieuwe fase in de samenwerking biedt in ieder geval een goede gelegenheid om de opzet te herzien. Wij zijn van mening dat de Joint Committee het voordeel heeft dat het een degelijke juridische basis te biedt binnen de samenwerkingsovereenkomst; het is niet noodzakelijk om het wiel opnieuw uit te vinden voor wat betreft een nieuw overlegorgaan.⁵¹ De Joint Committee kan in de toekomst meer operationeel worden door gebruik te maken van een lijst van actiepunten en een periodieke verslaglegging (tussen de geplande vergaderingen die elke twee jaar worden gehouden) te doen.

6.4.1 Bilaterale samenwerking in het kader van economische samenwerking

De bilaterale economische samenwerking wordt zowel door de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering als door FIT beheerd. FIT geeft praktisch advies aan bedrijven

⁴⁸ <https://een.ec.europa.eu/about/about>

⁴⁹ <https://belgianchambersa.co.za/#> .

⁵⁰ <https://www.eurekanetwork.org/countries/south-africa/> Zuid-Afrikaanse organisaties die deelnemen aan internationale O&O-projecten komen in aanmerking voor financiering via netwerkprojecten, Globalstars, Eurostars en Clusters. Contactpunt is het Department van Wetenschap en Innovatie (DSI).

<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/area/international-cooperation>

⁵¹ <https://www.fdfa.be/en/agreement-between-the-government-of-the-republic-of-south-africa-and-the-government-of-flanders-on>

op het gebied van handel en investeringen, terwijl de Afvaardiging zich bezighoudt met officiële overheidsbetrekkingen en de coördinatie met andere instituten en organisaties die actief zijn op economisch gebied. Zowel FIT als de Afvaardiging zijn goed gepositioneerd om de belangen van Vlaanderen in Zuid-Afrika te behartigen.

Als input voor samenwerking in de bredere zin en om het werk tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika beter te profileren, stellen we voor om een minder conventionele vorm van samenwerking te overwegen, waarbij bedrijven, overheidsvertegenwoordigers en onderwijs- en onderzoeksinstituten samenkomen in een conferentieachtige setting waar politieke, wetenschappelijke en economische kwesties worden besproken. Zo'n groot- of kleinschalig evenement zou de brede reikwijdte van de bilaterale relatie kunnen voortbrengen en kunnen leiden tot een verdieping van de bilaterale economische betrekkingen door het betrekken van meerdere partijen die in andere gevallen waarschijnlijk geen gelegenheid zouden hebben gehad om elkaar te ontmoeten. Om ervoor te zorgen dat de bijeenkomst voldoende personen van hoog niveau aantrekt, zou de bijeenkomst idealiter moeten worden geïnitieerd door de minister-president van Vlaanderen. Een soortgelijk voorbeeld van zo'n bijeenkomst, is de conferentie die door het Verenigd Koninkrijk en Nederland wordt georganiseerd en zijn doel goed dient. Hoewel het misschien moeilijk is om dergelijke bilaterale betrekkingen te vergelijken, kan zo'n vergelijking toch dienen als inspiratiebron voor een economische, politieke bilaterale relatie in bredere zin.⁵²

6.4.2 Samenwerking op het gebied van onderzoek en onderwijs

De bilaterale samenwerking op het gebied van onderzoek en onderwijs wordt gekenmerkt door een aantal informele of meer formele partnerschappen. Op dit moment is er geen sprake van een algemene coördinatie. Dit thematische gebied kan dan ook beter gecoördineerd en verspreid kan worden, zodat er meer leads kunnen worden gegenereerd en Vlaanderen zich beter kan profileren in Zuid-Afrika.

We stellen voor om de mogelijkheid te onderzoeken om een wetenschaps- en technologie-attaché, die als aanspreekpunt zou kunnen dienen voor alle instituten die op dit gebied werkzaam zijn, aan te stellen bij de Afvaardiging. Een nauwe samenwerking tussen de attaché en FIT wordt hierbij aanbevolen, omdat dit zou kunnen bijdragen bij het vinden en voortbrengen van leads voor commerciële follow-up, bijvoorbeeld in de vorm van onderzoekscontracten voor onderzoeksinstituten en universiteiten. De attaché zou één of twee dagen per week in het FIT-bureau kunnen werken, zodat er meer mogelijkheden zijn voor informele gesprekken en informatie-uitwisseling. Verschillende ambassades hebben gespecialiseerde medewerkers voor wetenschap en onderwijs. Hun ervaring kan dan ook worden meegenomen bij het bestuderen van deze optie.

Om nauwe banden met het Departement van Wetenschap en Innovatie (DSI) van Zuid-Afrika te garanderen, kan er een formule worden overwogen waarbij regelmatige samenwerking en overleg op praktisch gebied, kunnen leiden tot een gezamenlijke

⁵² <https://www.britishcouncil.nl/apeldoorn-conference/conferences>

programmering van de activiteiten. Het DEFF kan ook worden betrokken, met name bij het leggen van verbanden met onderzoek op gebied van klimaatadaptatie.

Academische instellingen en instellingen voor hoger onderwijs werken vaak binnen een jumelage- of interuniversitaire overeenkomst. Deze overeenkomsten hebben vaak geen specifiek format, maar functioneren volgens het format van het project of programma waar de overeenkomst onder valt. Desalniettemin is de samenwerking tussen KLIMOS en ACDI een goed voorbeeld van een interuniversitaire samenwerkingsformat waarbij een aantal academische instellingen betrokken is.

VVOB en haar partner GreenMatter werken samen met het Departement van Hoger Onderwijs en Training, het Departement van Basisonderwijs, de Zuid-Afrikaanse Qualifications Authority en de drie Quality Councils om een groot netwerk van scholen en docenten te bereiken. In de evaluatie van de LSN III wordt geconcludeerd dat het project Keep it Cool goede mogelijkheden biedt voor opschaling, en daarmee een mogelijkheid biedt om klimaatverandering op te nemen in het nationale onderwijscurriculum.

Ook alumninetwerken kunnen nuttig zijn. Deze netwerken zijn vaak ontworpen in een op sociale media-gebaseerd formaat, zoals LinkedIn. Het alumninetwerk kan worden gekoppeld aan studiebeurzen, zodat huidige studenten inspiratie en advies kunnen krijgen voor hun studieperiode in het buitenland. Om voldoende momentum voor dergelijke alumninetwerken te genereren, moeten de alumnicoördinatoren van universiteiten en de potentiële toekomstige wetenschaps- en onderwijsattaché dergelijke platforms actief modereren en informatie delen over stagemogelijkheden en relevante evenementen delen.

6.4.3 Multilaterale samenwerking

Vlaanderen heeft een multilaterale samenwerking in het kader van de ILO, UNESCO en FAO. Zo wordt, bijvoorbeeld, in Zuid-Afrika een project uitgevoerd om advies te geven op sociaaleconomisch beleid.⁵³ Voor Vlaanderen zijn deze trustfondsen geschikte instrumenten om in contact te komen met multilaterale instellingen. De activiteiten die door deze trustfunds worden gefinancierd, kunnen aansluiten bij het bilaterale werk dat wordt gedaan. Tenminste, dit is op voorwaarde dat een overzicht van werk wordt gedeeld met de Afvaardiging en de betrokken consultants en deskundigen de gelegenheid krijgen om een debriefing van het werk te doen. Er is waarschijnlijk geen behoefte aan een speciale vorm voor multilaterale samenwerking, aangezien dit grotendeels afhangt van de mogelijkheden om succesvol werk in multilaterale fora te presenteren, alsook van de specifieke eisen die door de multilaterale organisaties zelf worden gesteld en per geval verschillen.

Een voorbeeld van multilaterale samenwerking op het gebied klimaatadaptatie, is het LSN III-project van TIPS dat als doel had de gevolgen van klimaatverandering voor KMO's te bestuderen. TIPS is gevraagd de projectresultaten te presenteren tijdens een VN-bijeenkomst van de UN Global Commission on Adaptation in New York. Zuid-Afrika is lid

⁵³ https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/projects/WCMS_501549/lang--en/index.htm

van deze Global Commission on Adaptation (die is opgericht onder het Klimaatverdrag). Andere LSN III-projecten kunnen mogelijk in een later stadium aan deze commissie worden gepresenteerd.⁵⁴ Het werk dat in het kader van het UNEP-project wordt verricht, kan ook leiden tot mogelijkheden om de samenwerking op het gebied van klimaatverandering tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika te versterken.

6.5 Conclusie en aanbevelingen

De volgende conclusies en aanbevelingen zijn opgesteld met betrekking tot een toekomstige geheroriënteerde bilaterale relatie.

6.5.1 Conclusies

Over het algemeen kunnen we concluderen dat er een breed scala aan mogelijkheden en ideeën beschikbaar is voor een samenwerking die verder gaat dan ODA. Veel zal echter afhangen van de politieke bereidheid van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse overheid om ook na de voltooiing van de LSN III betrokken te blijven. Daarnaast is het bepalend hoe de betrokkenheid van beide overheden zich zal vertalen naar meer of minder activiteiten binnen bepaalde thematische gebieden die voor beide partijen interessant zijn.

De ambassades van landen in een vergelijkbare positie als Vlaanderen, alsook de EU-delegatie hebben gepleit voor een geleidelijke overgang van een ODA-relatie naar een nieuw type samenwerking. Vlaanderen heeft een zeer sterke positie als donor opgebouwd en de overgang naar een nieuw type relatie is gemakkelijker als er voldoende activiteiten blijven behouden. Onze belangrijkste conclusie is dat een overgang tijd vergt en deze daarom bij voorkeur niet abrupt moet gebeuren. Goede mogelijkheden voor het behalen van duurzame resultaten kunnen verloren gaan als de ODA-financiering te snel wordt afgebouwd.

6.5.2 Aanbevelingen

Op basis van deze evaluatie komen we tot de volgende aanbevelingen als input voor een geheroriënteerde relatie:

1. Er zijn veelbelovende mogelijkheden voor economische samenwerking, met name op het gebied van toegepaste wetenschap en technologie, in het bijzonder in het geval van het VITO en CSIR, KLIMOS en ACDI, en het VLIZ. Het zou voor beide partijen voordelig zijn om de resultaten te laten zien die zijn bereikt door deze partnerschappen, omdat ze kunnen leiden tot het opbouwen van een momentum voor vervolgstappen.
2. Gezien de prominente rol van wetenschap en technologie, zou een gespecialiseerde wetenschaps- en onderwijsattaché een toegevoegde waarde kunnen hebben voor netwerken en het verspreiden van informatie. Het wordt aanbevolen dat deze attaché nauw samenwerkt met FIT en de relevante Zuid-Afrikaanse departementen om synergiën te creëren wat betreft het maken van connecties tussen onderzoeksinstituten en bedrijven uit de private sector.

⁵⁴ <https://unfccc.int/Adaptation-Committee>

3. De regeringen van Vlaanderen en Zuid-Afrika zouden de betrekkingen met de EU kunnen versterken. Beide regeringen kunnen hun contacten bij de EU gebruiken om informatie over mogelijkheden te verstrekken aan geïnteresseerde partijen, en stappen te ondernemen om problemen met de EU te verhelpen in geval van vermeende of reële belemmeringen bij het verkrijgen van EU-financiering.
4. Een basisvoorwaarde is dat beide overheden betrokken blijven na afloop van de LSN III. De Vlaamse overheid moet nagaan of de huidige samenwerking tussen het DEFF en de Vlaamse vertegenwoordiging (AAVR) ook na afloop van de LSN III kan worden voortgezet. Zo zouden beide partijen samen kunnen werken aan het bevorderen van opvolging van LSN III-activiteiten. Hiermee worden resultaten ingebed en kan men gezamenlijk wederzijdse belangen voor nieuwe activiteiten op het gebied van klimaatadaptatie verkennen, die idealiter gefinancierd kunnen worden door EU-programma's. Verder is het aan te bevelen dat de Vlaamse overheid aan de NT en het Departement van Internationale Betrekkingen en Samenwerking (DIRCO) verslag uitbrengt over de ideeën en het ontwerp van een toekomstige relatie. Het zou met name nuttig zijn om enkele inzichten te verschaffen in welke programma's en instrumenten nog steeds relevant zijn voor Zuid-Afrika.
5. Handel en investeringen kunnen baat hebben bij steun aan overheidsentiteiten die een gunstig regelgevingsklimaat ondersteunen. Indien er extra budget beschikbaar kan worden gesteld door de Vlaamse overheid, is het aan te raden om te onderzoeken of er een geschikt instrument is dat toegepast kan worden op gebieden zoals klimaatverandering en watermanagement. Daarnaast raden we aan om het managementadvies aan KMO's via Exchange en Ondernemers voor Ondernemers voort te zetten, op voorwaarde dat er meer nadruk wordt gelegd op matchmaking, aangezien dit ook kan resulteren in meer handel tussen en investeringen in bedrijven in Vlaanderen en Zuid-Afrika.
6. De Vlaamse overheid moet verder bouwen op het thema van klimaatadaptatie en, in het bijzonder, nieuwe initiatieven op het vlak van watermanagement bestuderen. Dit thema wordt vaak genoemd als een goed voorbeeld waaruit wederzijds voordeel kan worden gehaald, aangezien Vlaanderen en Zuid-Afrika beide regelmatig te maken hebben met watertekorten. Over de jaren heen, heeft Zuid-Afrika uitgebreide kennis ontwikkeld die nuttig kan zijn voor Vlaanderen om beter om te gaan met de toenemende effecten van klimaatverandering op het waterpeil. De huidige partnerschappen tussen het VITO en CSIR, de universiteiten die in het kader van ACDI samenwerken, en het mogelijke project met de Water Research Commission, kunnen ervoor zorgen dat deze sector als prioriteit wordt gekozen en kan helpen om de bilaterale dialoog over klimaatverandering nieuw momentum te geven.
7. De Vlaamse regering kan de haalbaarheid bestuderen van een KMO-investeringsfonds dat zich richt op projecten op het gebied van plattelandontwikkeling, inclusief de voedselverwerkingssector aangezien dit synergiën zou opleveren met de resultaten van LSN III-projecten. Indien voor een KMO-investeringsfonds een fondsenbeheerder in Vlaanderen wordt gekozen, kan dit particuliere financiering uit Vlaanderen losmaken en kan dit de koppeling met Vlaamse bedrijven die mogelijk geïnteresseerd zijn in de Zuid-Afrikaanse markt, faciliteren. Het verstrekken van risicokapitaal of technische bijstand zou zowel de ontwikkelingsnoden als de economische

betrekkingen ten goede komen. Dit op voorwaarde dat uit een haalbaarheidsstudie voor dit instrument blijkt dat er voldoende aanknopingspunten voor investeringsprojecten zijn onder de huidige economische omstandigheden.

8. Wat de samenwerkingsvormen of -kaders betreft, is de Joint Committee een geschikte vorm voor het voortzetten van de dialoog, aangezien het alle voorgestelde prioritaire thema's kan bestrijken.

II Bijlagen

Bijlage A List of documents consulted

Documents that were consulted for the overall joint review and drafting of this report are:

- Country Strategy Paper 2012-2016 on Development Cooperation between Flanders and South Africa
- Country Strategy Paper 2017-2021 on Development Cooperation between Flanders and South Africa
- Declaration of Intent on climate cooperation signed by the Prime Minister of Flanders and the Minister for Environmental Affairs (signed 21 August 2017)
- Coalition Agreement Flanders Government 2019-2024
- Policy Note 2019-2024 on Foreign Policy and Development Cooperation
- Agreement between the Government of South Africa and the Government of Flanders on Cooperation (signed 2000 resp. 2002)
- Minutes of the Joint Committee meetings between South Africa and Flanders (2015/2018)
- Midterm Review Report – CSP 2012-2016
- Internal Draft policy note Private Sector Development FDFA dated 17/05/2019
- Documents and strategies regarding other donor programmes, specifically from Switzerland, Germany and the Netherlands (referred to in the respective footnotes)
- Documents relating to the EU partnership with South Africa (referred to in the respective footnote)

Moreover, for the high-level evaluation of CSP III projects, we consulted project documents (e.g., project proposal, progress reports, and budget) for the following projects:

- **DEFF** – DEA Adaptive Capacity Facility
- **ACDI** – South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership: building the adaptation knowledge and capacity base
- **UNEP** – Climate Change: Promoting Ecosystem Based Adaptation in South Africa
- **Olive Leaf Foundation** - Communal Agricultural Transformation (CAT) Empowering People - Restoring Land
- **Kruger to Canyons** – Towards an inclusive green economy by showcasing sustainable land use management projects in the Kruger to Canyons Biosphere Region
- **WWF-SA** – Building climate resilience of coastal communities, ecosystems and small scale fishers through implementing community and ecosystem based adaptation activities and diversifying livelihoods
- **Wildlands Conservation Trust** – Enabling community-based adaptation in the Mkhuze River Ecosystem, KwaZulu-Natal
- **Indalo Inclusive South Africa** – Towards Enhanced Climate Change Adaptation and an Inclusive Adaptive Green Economy in South Africa
- **GenderCC Southern Africa** – Women for Climate Justice (GenderCC SA) : Building resilience and reducing vulnerability of smallholder farmers by focusing on mango

farming enterprises, water and ecosystem based services to reduce negative impacts of climate change

- **VVOB** – Keep it Cool – Climate Change education

Bijlage B Description of projects and programmes funded under CSP

III

Project funded via Flemish International Climate Finance

Project selected for in-depth case study

Project selected for field visit

Partner	Title of project	Description	Specific objectives	Grant decision year	Implementation period	Total budget	Status
SOUTH AFRICAN GOVERNMENT							
SA Government: Department of Environmental Affairs 	DEA Adaptive Capacity Facility	Supporting effective climate change implementation at local policy level by capacitating DEA to influence planning and implementation of activities in the field of climate change. The project focuses on building partnership to develop a transformative agenda paper,	1, 2	2017	2018-2025 (initially 2018-2024, but NCE)	€ 3,999,942	Delayed

		implementing a range of pilot projects to test the ideas proposed in the agenda, and building the knowledge of stakeholders and partnerships regarding transformative and systemic responses.					
Department of Environmental Affairs	Support to the department of environmental affairs for the hosting of the 2019 partnership for action on the green economy (page) ministerial conference	Support for hosting the Third Ministerial Conference of the Partnership for Action on Green Economy in South Africa in January 2019	1	2018	2018-2020	€ 100,000	Closed
Trade & Industrial Policy Strategies (TIPS)	Harnessing Climate Change Adaptation for SMME development in SA: Experiences from the water sector	Support in undertaking a study into the role of SMMEs in the climate change adaptation space in South Africa, focusing on the water sector with the goal to identify high-level opportunities and challenges faced by entrepreneurs in the sector.	1	2018	2018-2019	€ 41,092	Closed

SANBI	Unlocking climate finance for climate change adaptation	Core support to assist in developing a funded portfolio of Green Climate Fund (GCF) projects	1	2020	2020-2024	€ 2,646,832	Not started
SAWS	Proposal under finalisation	Proposal under finalisation	1, 2	2020		€ 2,353,168	Not started
ACADEMIC INSTITUTION							
African Climate and Development Initiative (ACDI) and University of Cape Town (UCT) 	South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership: building the adaptation knowledge and capacity base	A collaborative project between three South African universities, KLIMOS, a consortium of six Belgian universities, and the South African Adaptation Network, a community of practice of adaptation researchers and practitioners spanning civil society, government and academia fostering joint research projects, research training programmes, knowledge synthesis, capacity building of government and civil society, and networking activities.	1	2019	2020-2024	€ 2,198,505	Delay
UNITED NATIONS AGENCIES							
United Nations Environment	Climate Change: Promoting Ecosystem Based	Support mainstreaming of Ecosystem Based Adaptation within South Africa's strategy through improving	1, 2	2017	2018-2021 (initially	€ 1,000,000	Delay

Programme (UNEP) 	Adaptation in South Africa	coordination and networking, capacity strengthening, financing, and upscaling/replication of innovative models through a small grants facility.			2018-2020, but NCE)		
UNESCO	Addressing climate risk and building adaptive capacity in South Africa's Biosphere Reserves : towards sustainable water and ecosystem management	Facilitating climate informed decision-making and addressing the gap in lack of climate change impacts in long-term water planning by introducing a bottom-up, participatory approach by providing an adequate planning pathway for decision making at the local, regional and national level.	1, 2	2020	2020-2023	€ 1,500,000	Not started
CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS							
Olive Leaf Foundation 	Communal Agricultural Transformation (CAT) Empowering People - Restoring Land	Transforming communities through training community members in Holistic Management for livestock herding, providing access to a premium alternate red meat market, support entrepreneurship and establishing a training centre and herding academy.	Unknown	2018	2019-2022	€ 801,449	On track
Kruger to Canyons NPC	Towards an inclusive green economy by showcasing	Supporting the developing of economic opportunities for local people by promoting climate-smart agriculture,	2	2018	2019-2023	€ 972,994	On track

	sustainable land use management projects in the Kruger to Canyons Biosphere Region	sustainable rangeland management, and water stewardship.					
World Wildlife Fund for Nature South-Africa (WWF-SA) 	Building climate resilience of coastal communities, ecosystems and small scale fishers through implementing community and ecosystem based adaptation activities and diversifying livelihoods	Building climate resilience of vulnerable coastal communities, ecosystems and small scale fisheries through awareness raising, capacity building, assessing climate impacts and presenting adaptation activities, and piloting ecosystem-based adaptation activities and livelihood diversification projects.	1, 2	2018	2019-2022	€ 999,705	Delay
Wildlands Conservation Trust 	Enabling community-based adaptation in the Mkhuze River Ecosystem, KwaZulu-Natal	Developing climate resilience among local communities along the Mkhuze river by promoting climate-smart and conservation agriculture techniques, strengthening local governance structures, local restoration activities, awareness raising, and access to green	Gender only	2018	2019-2023	€ 822,975	Slight delay

		economy through training and small business development.					
Indalo Inclusive South Africa 	Towards Enhanced Climate Change Adaptation and an Inclusive Adaptive Green Economy in South Africa	Strengthening capacities, organisational resilience and sustainability impact potential of climate-smart enterprises while promoting the relevance of CCA and entrepreneurial solutions. This is done through Replicator, Starter, Catalyser and Accelerator programmes that provide strategic and direct support for climate-smart enterprises.	Unknown	2018	2019-2022	€ 1,062,999	On track
GenderCC Southern Africa 	Women for Climate Justice (GenderCC SA) : Building resilience and reducing vulnerability of smallholder farmers by focusing on mango farming enterprises, water and ecosystem based services to reduce negative	Supporting small-scale mango farmers in North West and Limpopo together with two cooperatives in growing different varieties and harvesting better quality mangoes; thereby focusing on women farmers. Next to that, the project aims to mobilise provincial government stakeholders and grassroots communities, particularly women, to increase their climate resilience through dialogue, workshop and training on the NAS and Green Economy Strategy.	Gender only	2018	2019-2022	€ 998,867	On track

	impacts of climate change						
Belgium Campus ITversity	Micro Aquaponics Lappies – Proof of concept of community embedding	The project aims at the community-based implementation of modular smart solar aquaponics systems. Through field validation, the project aims to stimulate and facilitate the adoption of the technology, and deliver a step-by-step guide to design, implement and monitor the community-based embedment of modular smart aquaponics systems.	1	2018	2019-2023	€ 924,178	On hold
Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) 	Keep it Cool - Climate Change education	Bringing together government actors (DEA, DBE, DHET), relevant parastatal entities (SACE), academia, and civil society, specifically teacher unions, in order to ensure that climate change education is integrated in policy, guidelines and educational materials at a national level, whilst at the same time ensuring implementation at local level by training secondary school teachers.	1	2019	2019-2023	€ 1,437,620	Delay

Bijlage C Stakeholders interviewed

Government of Flanders

- Delphine Delouvroy (Head of Division for Development Cooperation FDFA)
- Koen Jongbloet (Head of Division for Bilateral Affairs FDFA)
- Katrien de Pauw (Head of International Cooperation)
- Geraldine Reymenants (General Representative in South Africa)
- Nikolas Bosscher (Deputy Representative)
- Zvi Raman (Deputy Representative)
- Simon Calcoen (Policy officer)
- Gitti Van den Borre (Policy Officer)
- Joris Keuleers (Policy Officer)
- Katrien Vandepfadutse (former Deputy Representative)

National Treasury

- Seema Naran (Director IDC)
- David Milne (Manager IDC)

DEFF

- Tlou Ramaru (Chief Director)
- Jonathan Ramayia (Director)
- Thabang Phago (Manager)

Moreover, we interviewed one or more project staff members from the following projects:

- **DEFF** – DEA Adaptive Capacity Facility
- **ACDI and UCT** – South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership: building the adaptation knowledge and capacity base
- **UNEP** – Climate Change: Promoting Ecosystem Based Adaptation in South Africa
- **Kruger to Canyons** – Towards an inclusive green economy by showcasing sustainable land use management projects in the Kruger to Canyons Biosphere Region
- **WWF-SA** – Building climate resilience of coastal communities, ecosystems and small scale fishers through implementing community and ecosystem based adaptation activities and diversifying livelihoods
- **Wildlands Conservation Trust** – Enabling community-based adaptation in the Mkhuze River Ecosystem, KwaZulu-Natal
- **Indalo Inclusive South Africa** – Towards Enhanced Climate Change Adaptation and an Inclusive Adaptive Green Economy in South Africa
- **GenderCC Southern Africa** – Women for Climate Justice (GenderCC SA): Building resilience and reducing vulnerability of smallholder farmers by focusing on mango farming enterprises, water and ecosystem based services to reduce negative impacts of climate change
- **VVOB** – Keep it Cool – Climate Change education

- **Trade & Industrial Policy Strategies (TIPS)** Study on the impact of climate change adaptation on SMEs

Flanders Investment & Trade

Luc Fabry (Director)

Swiss embassy/SECO

Franziska Spörri (Head of Economic Cooperation and Development)

German Embassy

Christiaan Gruen (Head of Development Cooperation)

Danish Embassy

Jorgen Erik Larsen (Councillor)

European Union Delegation

- Bernard Rey (Head of Cooperation)
- Ariane Labat (Councillor for environment and climate affairs)

The Embassy of the Kingdom of the Netherlands

- Jan Huesken (Deputy Head of Mission)
- Sebastiaan Messerschmitt (Consul General Cape Town)

Netherlands Enterprise Agency (RVO)

Pim Kieskamp (programme manager Transition Facility)

Exchange

Bert Bortier (Coordinator South Africa)

Kampani Investment Fund

Wouter Vandersypen (Executive Director)

KLIMOS

Bruno Verbist

VITO

Arnoud Lust

VLIZ

Ann Katrien Lescauwat

Bijlage D E-mail survey questions

1. How would you rate the sustainability of the results of the project/programme financed under CSP-II? (scale 1-4, unsustainable-sustainable)
 - High score (3 or 4): What are success factors that have contributed to the sustainability of the project?
 - Low score (1 or 2): What has kept the project/programme from being sustainable? How could this be solved in your opinion?
2. Do you think the results of the CSP-II project/programme will be sustained over the longer term? Please explain why.
3. Were you able to find additional financing sources other than the Flemish contribution (e.g. government, donor, private sector, financing institutions, multilateral)? If so, please specify which sources and type of assistance.
4. Are you planning new activities based on the results of CSP-II project/programme? If yes, how do you envisage financing these activities? If not, can you explain why this is the case?
5. The Flanders Government has indicated that the relationship with South-Africa will evolve from a traditional development cooperation relationship into a new form of cooperation. At the moment, it is not decided what type of future relationship is envisaged. From your perspective, what kind of activities as part of the future South-Africa – Flanders cooperation are most relevant? Multiple choices are possible. Please provide a short explanation of your choice(s).
 - Financial support
 - Networking support
 - Support with problems regarding regulation and quality control
 - Advice and providing of information
 - Support for enabling environment for trade and investment in green economy and climate finance
 - Other, please list...

Bijlage E Key features of NCCAS

The NCCAS's strategic Vision is: To transition to a climate resilient South Africa, which will follow a sustainable development path, guided by anticipation, adaptation and recovery from a changing climate and environment to achieve our development aspirations.

Implementation is to be framed by a set of principles, directed towards strategic objectives, implemented via nine strategic interventions that should have 12 linked strategic outcomes. The guiding principles and objectives are listed below, while the interventions and outcomes are shown in the table thereafter.

Principles

- A country-driven approach
- Based on best available science and traditional knowledge
- Participatory, bottom-up approach
- People-centred
- Equitable
- Gender-responsive
- Consideration of vulnerable groups
- Environmental support for climate adaptation
- Address capacity gaps
- Facilitate mainstreaming of adaptation
- Continuous, progressive and iterative process
- Transformative change

Strategic objectives

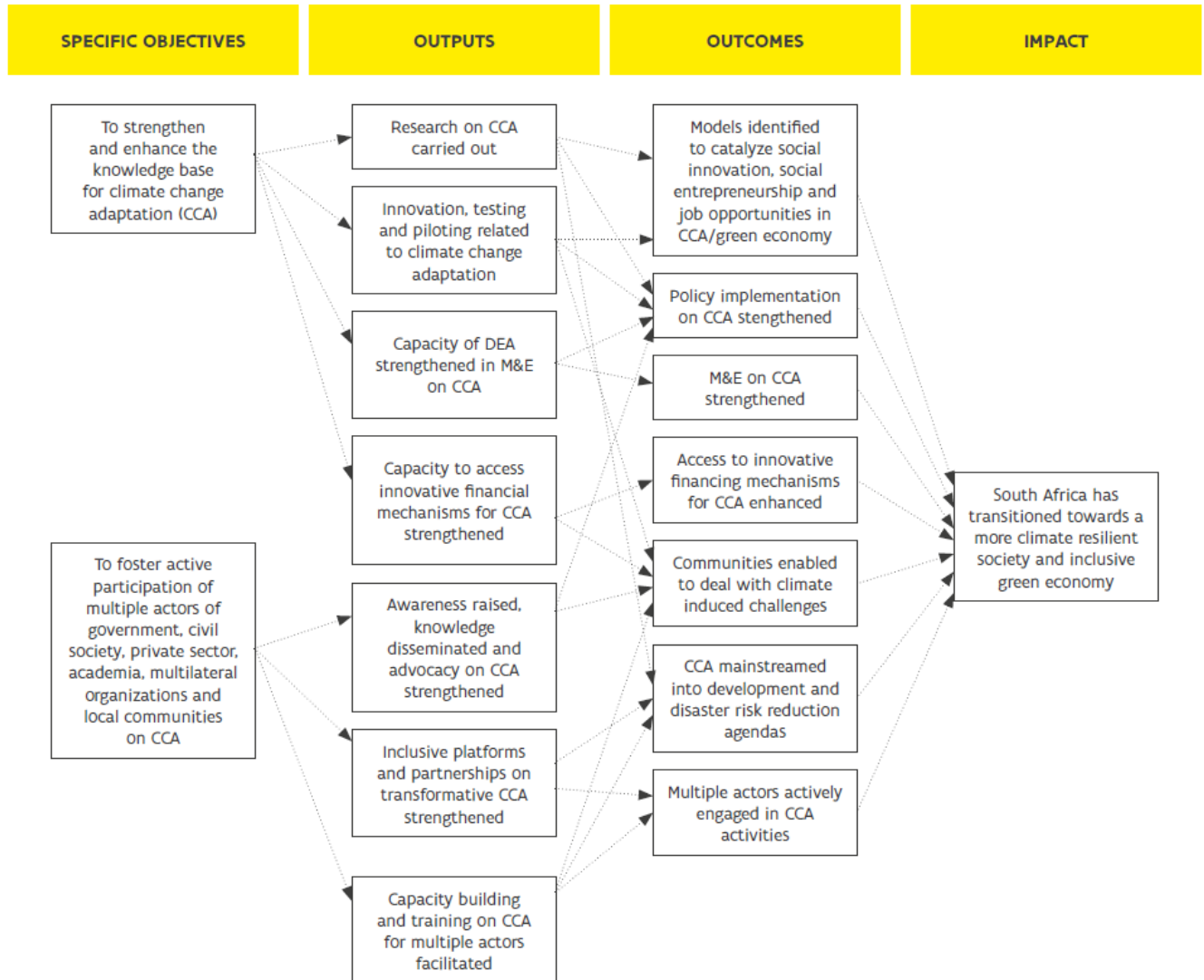
- Objective 1: Build climate resilience and adaptive capacity to respond to climate change risk and vulnerability.
- Objective 2: Promote the integration of climate change adaptation response into development objectives, policy, planning and implementation.
- Objective 3: Improve understanding of climate change impacts and capacity to respond to these impacts.
- Objective 4: Ensure resources and systems are in place to enable implementation of climate change responses.

Strategic interventions and outcomes

STRATEGIC INTERVENTION	STRATEGIC OUTCOME
Intervention 1: Reduce human, economic, environmental, physical and ecological infrastructure vulnerability and build adaptive capacity	Outcome 1.1: Increased resilience and adaptive capacity achieved in human, economic, environmental, physical and ecological infrastructure.

Intervention 2: Develop a coordinated Climate Services system that provides climate products and services for key climate vulnerable sectors and geographic areas.	Outcome 2.1: Climate products and services for key climate vulnerable sectors and geographic areas developed and implemented
Intervention 3: Develop a vulnerability and resilience methodology framework that integrates biophysical and socio-economic aspects of vulnerability and resilience.	Outcome 3.1: A Climate Risk and Vulnerability Assessment Framework developed and implemented across 100% of key adaptation sectors.
Intervention 4: Facilitate mainstreaming of adaptation responses into sectoral planning and implementation.	Outcome 4.1: Effective adaptation planning that covers at least 100% of the South African sectors identified in the NCCAS. Outcome 4.2: Achieve a 100% coverage of climate change considerations in sectoral operational plans
Intervention 5: Promote research application, technology development, transfer and adoption to support planning and implementation.	Outcome 5.1: Increased research output and technology uptake to support planning and implementation.
Intervention 6: Build the necessary capacity and awareness for climate change responses.	Outcome 6.1: Capacity building and awareness for climate change response enhanced.
Intervention 7: Establish effective governance and legislative processes to integrate climate change in development planning.	Outcome 7.1: Adaptation governance defined and legislated through the Climate Change Act once approved by parliament Outcome 7.2: Institutional structures for climate change adaptation strengthened Outcome 7.3: Enhanced public-private-civil society collaboration and stewardship
Intervention 8: Enable substantial flows of climate change adaptation finance from various sources.	Outcome 8.1: Adequate financial resources for national adaptation priorities from national fiscus and international sources
Intervention 9: Develop and implement an M&E system that tracks implementation of adaptation actions and their effectiveness	Outcome 9.1: A national M&E system developed and implemented

Bijlage F CSP III Theory of Change (ToC)

The design of the CSP III was underpinned by a Theory of Change (ToC) which demonstrates how the CSP would achieve its goal:

- The **overall goal** (desired impact) of the CSP III is to contribute to South Africa’s transition towards a more climate resilient society and inclusive economy.
- As such, the **overall objective** of the CSP III is to contribute to the evidence base for climate change adaptation (CCA) as a means for advancing South Africa’s transition to a climate resilient society and an inclusive adaptive green economy, and, in this manner contribute to overcome South Africa’s triple challenge of poverty, inequality and unemployment.

- Underlying this overarching objective, are two **specific objectives**, each with a set of **outputs and outcomes**. Each of the projects implemented under the CSP III relate to one or both of these specific objectives and the project budgets are allocated to the achievements of these objectives. Furthermore, the projects are focussed on one or more of the associated outputs/impacts of the relevant objective(s). The two projects funded under the Flemish International Climate Finance are not allocated to specific objectives, even although they are implemented and managed as part of the overall CSP III and have also been considered in this MTR.

Bijlage G High-level evaluation of CSP III projects and programmes according to OECD DAC criteria

DEFF – DEA Adaptive Capacity Facility

- **Partner type:** South African government
- **Source of information:** Project documents, and interviews

Implementing partner(s)	Geographical focus	Budget	Timeframe and status
Lead: DEFF	National level (South Africa)	Total: € 3,999,942.03 Specific Objective 1: € 1,934,942.00 Specific Objective 2: € 2,065,000.00 Gender: No specific allocation	Delayed No-cost extension granted of one year = 72 months implementation

Project description

The project is implemented by a unit set up within DEFF. The ACF focuses on implementing and analysing interventions that are directed to bringing about transformative and systemic change insofar as the country's adaptation responses to CCA are concerned and includes pilot community-level projects. The ACF also has the responsibility on CSP III level to develop a M&E framework (PAF) for the CSP, collate monitoring data of the various projects and assume the knowledge management and dissemination function on behalf of the overall CSP III Programme.

Accountability is assured via the statutory accountability of the responsible DEFF Director-General being augmented by external oversight. A steering committee comprising 10 organizations (from government agencies to civic sector organizations) was established that meets quarterly.

Goals, objectives, result areas

Goal and objectives:

General Objective

To enhance climate resilience by reducing human vulnerability and building human adaptive capacity through implementation of transformative and systemic climate change responses.

Specific Objective

To enhance knowledge and understanding of systemic and transformative climate change responses by stakeholders in South Africa

Expected results:

1. ACF management systems are in place and operating
2. A transformative agenda is developed through partnerships to implement a systemic shift in implementing climate change adaptation in South Africa
3. Tangible pilot projects are implemented through partnerships that test approaches to achieving a systemic shift in climate change adaptation in South Africa as outlined in the transformative agenda
4. Knowledge that is built through implementing pilot projects is shared locally with a range of climate change practitioners
5. ACF is monitored on an on-going basis and regular evaluations are completed

Evaluation	
<p><i>As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i></p>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved –</p> <p>Fully aligned with CSP overarching aim and objectives:</p> <p>Flagship project of CSP III that was written in close consultation with FDFA. Moreover, the more recent changes to the <i>modus operandi</i> of the ACF will enhance progress towards achieving goals and objectives of the CSP.</p> <p>Relevant to beneficiary needs:</p> <p>The revised pilot project selection approach has been informed by participatory development approaches, that is a ‘bottom-up’ approach that will ensure that beneficiary needs are addressed and that SDG goals are paid close attention to in projects’ implementation.</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved –</p> <p>The ACF has assumed oversight responsibilities for all projects under the CSP III with the intention of harnessing the outcomes and lessons learnt from all the projects into the Transformative Agenda paper, a key output of the ACF.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p><i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will contribute to the CSP III specific objectives, associated outputs and outcomes and other CSP III programme objectives</i></p> <p>CSP objectives, outputs & impacts:</p> <p>The project contributes towards the achievement of both the Specific Objectives (SOs) of the CSP III and all seven outcomes.</p> <p>Innovative solutions:</p> <p>The ACF itself is an innovation: given the piecemeal status of adaptation efforts in South Africa, its goal of bringing about systemic and transformative CCA responses will amount to a substantial innovation.</p> <p>The ACF focuses on a pilot project development programme on local government level (district municipalities).</p> <p>The notion of a Transformative Agenda is innovative and the use of Change Theory in its conceptualisation is creative, but, given its incipient status, the substantive nature of the output cannot at this point be evaluated.</p> <p>Gender:</p> <p>Gender has not yet featured as a focal area in the ACF’s work, but gender mainstreaming activities are proposed for implementation going forward.</p> <p>Knowledge management and dissemination:</p> <p>The ACF is responsible not only for knowledge management of its own projects, but also of the overall CSP III. However, this function has been lagging and a knowledge management resources has only been secured recently.</p> <p>Systems approach:</p> <p>Locating the unit within DEFF was specifically aimed at lending <i>systemic</i> reach to the work to be done, and, given Government’s overall transformative agenda, enhance the <i>transformative</i> power of the interventions. The project is intended to give practical climate change adaptation (CCA) research and development a sharp push in the transformative and systemic direction.</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets ● Timing ● Disbursements 	<p>Not achieved –</p> <p>Project targets:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project start-up was extremely slow. The Project is 20% of the way through its revised timeframe (to March 2025), and achievement of results has lagged behind the original schedule.

	<ul style="list-style-type: none"> • However, efficiency has improved greatly since the arrival of two competent professionals in the ACF • The project lifespan has been extended by a year to encompass the initial delays and a detailed annual schedule and budget has been developed. • Targets are achievable in the revised timeframe. • The project’s logframe is in the process of being revised, while an M&E framework has not yet been formulated. <p>Timeframe: Delayed for several reasons, primarily:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Challenges with identifying suitably qualified and experienced candidates • Limited capacity in DEFF’s Chief Directorate: CCA that was running the process prior to the appointment of dedicated staff • Government appointment procedures caused lengthy delays in finalizing appointments <p>Disbursements – large deviation: Budgeted Year 1: R 5 702 323 Spent against budget Year 1: R 0 (-100%)</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potential for cementing outcomes • Potential for financial sustainability 	<p>Partially achieved –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Given the delays in the project implementation, no impacts can yet be identified. • However, having built on an existing programme, the Local Government Climate Change Support Programme (LGCCSP), the ACF’s targeting of action at local government level is more likely to achieve impact and outreach at a systemic level than had it implemented the original open call-for-proposals approach. • The revised, NCCAS-principled project framework and the methodological changes made should advance the systemic and transformative agendas of the overall ACF project by targeting an entire layer of implementers of government policy and strategy, namely local government. • If CCA responses through this project become systemic, that will in itself have made it sustainable. • The DM-focused approach is designed to maximize grassroots outreach • ‘Co-creation’ of projects model will increase ‘ownership’ hence longevity of pilot project outputs and ensure real needs addressed • The ACF project is now conceived to be long-term, with a lifespan beyond the duration of the CSP III. However, future funded still has to be secured. • The ACF’s functions are located firmly within the overarching framework of the NCCAS’ Guiding Principles.
<p>Additionality Would the project have happened without support from CSP III?</p>	<p>Achieved – This project and the institutionalisation of a unit at DEFF would not have happened without the support of the CSP III.</p>
<p>Comments</p> <p>Without a dedicated unit at DEFF to not only implement the ACF, but also assume the overall implementing responsibility for the CSP III (project proposal approval, M&E and knowledge management and dissemination), there would be limited cohesion within the CSP and a limited national platform for dissemination of information. More importantly, is the potential role of DEFF post CSP III: to ensure that the momentum created by the CSP III does not dissipate, but rather that South Africa upscales and mainstream CCA throughout all spheres of life. This would not be possible without a strong team at DEFF. The inordinate delays in getting the project off the ground is unfortunate, but it is clear that the team is attempting to make up for lost time. That said, they have a daunting task ahead and it is doubtful that a single resource for knowledge management and dissemination – not only for the ACF, but the CSP III as a whole – would suffice.</p>	

With regard to the research/piloting function of DEFF: it is not entirely clear how establishing an agency in a department of government that has regulatory oversight over climate change would necessarily deliver research outcomes even if it is 'action' research. It is arguable whether Government was the best place to house, what is at least initially, a research agency (for CSPIII purposes). On the other hand, being within government has contributory benefits of direct access to policymakers and implementers (local government), systemic roll-out potential and scalability. However, in the broader context of the CSP III, given that all other projects had a research/piloting focus, it may have been better to focus the limited resources at DEFF to provide policy guidance and focus on collating evidence and fulfilling an advocacy and knowledge dissemination role.

UNEP – Promoting Ecosystem Based Adaptation (EBA) in South Africa

- **Partner type:** International non-government institutions
- **Source of information:** Project documents and interview

Implementing partner(s)	Geographical focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: United Nations Environmental Programme (UNEP) – South Africa country office</p> <p>Other partners: ICLEI Africa (Local Governments for Sustainable Development); UNEP-World Conservation Monitoring Centre (WCMC); Various intermediary organisation – see coherence</p>	National	<p>Total: € 1,000,000</p> <p>Specific Objective 1: € 660,000</p> <p>Specific Objective 2: € 340,000</p> <p>Gender: No specific allocation</p>	<p>Behind Planned as per initial proposal: 2018-2020 (24 months)</p> <p>Delays – no-cost extension to September 2021</p>
Project description			
<p>The project contributes to strengthening the evidence-base of EbA in policy formulation, which will enable policymakers to mainstream EbA in the two core areas of food and water. As such, it also plays an advocating role while providing training to key stakeholders. These activities are supported by knowledge management and dissemination. UNEP provides technical expertise by drawing on its experience in EbA and research conducted in other countries, while outsourcing much of the implementation through external consultants. Two community-level pilot programmes are supporting the work of academic institutions in two provinces.</p>			
Target group/beneficiaries			
<p>The direct target group:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● National government of SA (DEFF, SANBI, relevant line ministries); ● National Treasury, Statistics SA; ● Local and provincial government, in particular rural municipalities in vulnerable, high-risk areas ● Development finance institutions (DFIs) and other potential investors ● Private sector actors influenced by climate change (e.g. banks and insurance companies); ● CSOs supporting communities to adapt to climate change 			
<p>Ultimate intended beneficiaries over the long term: Vulnerable communities throughout South Africa</p>			
Goals, objectives, result areas			

<p>Goal and objectives: Goal/desired outcome: Support the mainstreaming of EbA within South Africa’s climate change response strategy. This will contribute to addressing the drivers of vulnerability, thereby increasing resilience and reducing vulnerabilities to the effects of climate change on communities in rural areas.</p> <p>Expected results:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Output 1: Support platforms provided to EbA role players and stakeholders, in government-led national community of practice, resulting in improved stakeholder coordination. ● Output 2: Training and guidance materials delivered to EbA practitioners and policy makers responsible for climate change adaptation, incorporating gender equality and human rights perspective. ● Output 3: Support to improve inclusive financing of EbA provided to EbA practitioners, policy makers and financiers. ● Output 4: EbA knowledge sharing facilitated and increased amongst practitioners and policy makers for EbA implementation. ● Output 5: Technical support and methodology provided to high impact pilot projects to demonstrate effective EbA design, monitoring and evaluation. <p>Gender mainstreaming: Cross-cutting - Gender mainstreaming aspects have been incorporated into the logical framework and all project documents.</p> <p>Indicators: Specific outcome-oriented indicators have been set for each result area.</p>	
<p>Evaluation</p> <p><i>As the project has been delayed and is still being implemented, data has not been collected on its outcomes and impacts. As such, the actual achievements against CSP III and project goals and objectives, cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i></p>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved – Fully aligned with CSP overarching aim and objectives: Contributes to overall CSP aim and objective of transitioning SA towards a more climate smart society and inclusive green economy by contributing to the evidence-base for CCA</p> <p>Relevant to beneficiary needs: Assumed relevance based on training needs assessment</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved –</p> <ul style="list-style-type: none"> ● The project is fully aligned to the national EbA strategy in South Africa as well as to the UNSCF: the SA NCCAS identified the biodiversity sector as one of the priorities for climate change adaptation planning, and CCA Plans for nine SA biomes were developed. These nine Plans are aligned to an overarching EbA Framework and Implementation Plan for the country. The UNEP project was designed to help create the conditions for testing, evaluating, financing, coordinating and finally scaling EbA initiatives throughout the country, in support of South Africa’s broader climate change and Green Economy goals. ● The UNEP CSP III project is directly aligned with the UN-South Africa Strategic Cooperation Framework that addresses the SDGs and other sustainable development goals ● Partnerships with other CSP III projects developed ● Various intermediary organisations involved in CCA in South Africa, e.g., ACDI (also a CSP III project implementer), SALGA, SACN, ANDE, the JSE (already working with UNEP on Natural Capital Declaration and has a historical focus on corporate social responsibility of listed companies)
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation 	<p><i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will contribute to the CSP III specific objectives, associated outputs and outcomes and other CSP III programme objectives</i></p> <p>CSP objectives, outputs & impacts:</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p>The project contributes towards the achievement of both the Specific Objectives (SOs) of the CSP III and all seven outcomes.</p> <p>Innovative solutions:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Value-add to EbA action in South Africa; ● Building on existing programmes to add value to implementation of the SA EbA strategy; identify gaps, provide tools, methodologies, designs and models building the EbA case for uptake by existing and future projects. ● Innovative financing: identification of business case for/ motivation and justification for EbA; plus an analysis of opportunities, benefits, expected costs and risks, & gap analysis ● Capacity building activities are targeted, relevant and effective with demonstration projects as effective learning mechanisms. <p>Gender:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Collection of gender disaggregated data and gender analysis have been integrated into the pilot projects activities ● Content of project events designed with a gender lens ● Training materials have gender considerations incorporated ● Equal participation of men and women in EbA training and related capacity building workshops and events ● A consultant will develop a guidance note for gender mainstreaming for EbA projects <p>Knowledge management and dissemination:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Knowledge management receives high priority and is one of the key result areas (4). The following achieved to date: ● An internal cloud-based library has been established and is updated regularly on Microsoft teams and google ● A science communication service provider is working with the project team on different aspects of project communication and knowledge sharing. Project branding materials produced. ● UNEP’s EbA pilot projects have been reviewed (approaches, tools, distilling lessons learned). ● UNEP EbA projects in other countries reviewed (Uganda, Peru and Nepal) to gather baseline data on livelihoods and gender. ● More knowledge products will be disseminated to stakeholders through relevant platforms. <p>Systems approach:</p> <p>Yes – working on various levels to develop evidence base of EbA approaches, advocacy, training and piloting on regional level.</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets ● Timing ● Disbursements 	<p>Achieved –</p> <p>Timeframe:</p> <p>Behind – no-cost extension granted to 2021:</p> <p>The main challenge has been internal UNEP processes, as this is the first time UNEP is implementing a project that originated on country level (usually UNEP implements regional/global programmes in various countries). Covid-19 caused some further delays.</p> <p>Project targets:</p> <p>The above challenges have now been resolved and implementation has sped up with approximately 60% of planned implementation completed in the past year (2020).</p> <p>Disbursements – deviations as a result of the delays:</p> <p>Total budget: €1 000 000</p> <p>Total expenditure at 30 October 2020: approximately 62,48% of total</p>
<p>Impacts and sustainability</p>	<p>Largely achieved –</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Potential for cementing outcomes • Potential for financial sustainability 	<p>The real impacts of the project will become apparent only much later. Since UNEP's work is tied in to other programmes, it will be difficult to distil their particular contribution, except with respect to the work on innovative finance models, for which UNEP is solely responsible</p> <p>However, given that UNEP works with existing institutions and processes of established stakeholders - including DEFF's National CSC and EbA Community – it has the potential for having lasting impacts</p> <p>Potential for financial sustainability is high, as the project's work is closely tied to existing initiatives of DEFF and other national actors, with UNEP acting as an additional resource.</p>
<p>Additionality Would the project have happened without support from CSP III?</p>	<p>Achieved – Yes – the project would not have been implemented without the support from the CSP III.</p>
<p>Comments Despite the initial challenges of getting the programme off the ground, it appears as though it could play a substantial role in mainstreaming EbA through the various levels of local government; and could potentially attract financial support from elsewhere.</p>	

Olive Leaf Foundation – Communal Agricultural Transformation (CAT) Empowering People - Restoring Land

- **Partner type:** Civil Society Organisation (CSO)
- **Source of information:** Project documents

Implementing partner(s)	Geographic focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: Olive Leaf Foundation</p> <p>Partner organisations: Savory Institute</p>	Eastern Cape	<p>Total: € 801,449</p> <p>No specific allocation per CSP Specific Objectives or gender, as project funded through climate budget</p>	<p>On track 2019-2022 (36 months)</p>
<p>Project description The project trains community members in holistic management – a decision-making and planning process – to address land degradation. The central objectives of the project are social development and environmental restoration, occurring within an inclusive green economy, resulting in economic growth and an adaptive climate change solution. Climate change adaptation (CCA) is not an isolated objective, but occurs within the broader context of social development and is an outcome, rather than a goal. The project contributes to the poor and vulnerable rural communities; those most in need of an adaptive intervention that will increase agricultural production while having the co-benefits of employment, job creation and small enterprise development by social entrepreneurs, as part of a climate response.</p>			
<p>Target group/beneficiaries</p>			

<p>Target group: Local Farmers' Associations, the village core management groups and other commodity groups undergo intensive or facet-specific training.</p> <p>Beneficiaries: The entire village and the inhabitants of the surrounding villages stand to gain knowledge and the economic benefits arising from the project. In total 10,800 people are estimated to benefit. This calculation is based on reaching 450 households in 7 target villages, and 6 people per household.</p> <p>Note: The target group and beneficiaries often overlap (a highly inclusive model) as training is not restricted and is generally attended by sections of the broader communities.</p>	
<p>Goals, objectives, result areas</p>	
<p>Project-specific objectives are:</p> <p>Project-specific objectives are:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. create community synergy and social cohesion by beneficiaries working together toward a common goal and value system. The benefit is the education, training and mentoring of the beneficiaries to effectively use their existing land and animal resources at optimum levels. 2. use Holistic Management© (HM) tools and herding to reverse land degradation by developing strategic infrastructure, resulting in improvement in the 4 Ecosystem Processes. Direct benefit is more forage for livestock (especially during winter) and less conflict between villages, due to controlled animal movements. 3. gain access, via strategic partnerships, to an alternative red meat value chain, by producing and marketing older animals. The benefit is access to a premium market using a simple, environment-friendly production system (as opposed to the complicated, environmentally damaging weaner/feedlot system), that is culture-sensitive based on existing practices and resources. 4. (4) develop a comprehensive blueprint and implementation plan, allowing the replication of this project in other historically disadvantaged and fragile rural communal areas. Central to this will be establishing enterprise such as a Training Centre and Herding Academy, based in the community and run by trained community members. 	
<p>Evaluation</p> <p><i>As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i></p>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved –</p> <p>The project's overall objectives align with overall goals of the Flanders Country Strategy Paper (CSP) goals by aiming to create an adaptive climate change intervention which simultaneously stimulates economic growth by creating jobs and allowing social entrepreneurs to access the SMME sector, within an inclusive green economy. In this way, it will contribute to enabling communities to better deal with CC challenges.</p> <p>Not all project elements are specifically related to the goals and objectives of the CSP III (or outlined in its ToC), but rather mentioned as the rationale behind the CSP III focus. The elements that are directly linked to the CSP III objectives and goals include: (1) research, testing and piloting of innovative job opportunities and social entrepreneurship, (2) strengthening and enhancing the knowledge base for climate change adaptation, and (3) foster active participation of multiple actors of government, civil society, private sector, academia, multilateral organisations and local communities on climate change</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved –</p> <p>Similar initiative to other CSO projects – contributes to knowledge base and community-level implementations of CCA practices. However, no specific linkages with other CSO projects.</p>
<p>Effectiveness</p>	<p>CSP outputs & impacts:</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p>Project links directly to the CSP outcome “communities enabled to deal with climate induced challenges”. The project has made steps towards this outcome, but not achieved it fully yet.</p> <p>Innovative solutions include: (1) holistic management, (2) community mobilisation as part of holistic management, (3) land to market sourcing programme, (4), and ecological outcome verification (EOV) as part of the land to market programme. Land to Market© (L2M) is a grassroots and collaborative sourcing programme that prioritises regenerative agriculture as a solution to critical environmental issues. Those farms demonstrating positively trending outcomes receive the Ecological Outcome Verification, which is renewed annually. Verified farms and communities will be entered into a regenerative supplier roster from which participating brands and retailers can access livestock-derived supply.</p> <p>Gender: Gender equality is indirectly addressed through specifically including women in the project planning, training and decision-making, and considering gender in the selection of teams.</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets ● Timing ● Disbursements 	<p>Achieved –</p> <p>Project targets: The 2nd Performance Report reported results as planned.</p> <p>Timeframe: on schedule</p> <p>Disbursements: small deviation (under spent of 2.22%) as the project only spend on one (instead of two) village infrastructure. However, this deviation was because during implementation budget appeared to be large enough to install infrastructure for two villages. This does, therefore, not affect planning or impact.</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Potential for cementing outcomes ● Potential for financial sustainability 	<p>Should be achieved –</p> <p>It appears as though several factors will contribute to financial sustainability of the project and lasting impacts. Firstly, the project aims for the establishment of a community-owned Training Centre and Herding Academy and various other enterprises. The community owned Training Centre (planned to be set-up during this project) will derive external income by offering training and other agricultural services to the greater region, and the rest of South Africa, with the potential of expanding/attracting trainees from elsewhere in Africa.</p>
<p>Additionality</p> <p>Would the project have happened without support from CSP III?</p>	<p>Contributed –</p> <p>Through the CSP III funding the partner managed to scale-up their pilot project (in one village). It was already receiving funds so one cannot conclude that it would have not happened at all without CSP funding.</p>
<p>Comments</p> <p>Overall, this project builds on prior experience applying Holistic Management as a farming tool. The project is well on its way and will most likely achieve its results by project end. It works closely with local communities and has potential for upscaling.</p>	

Kruger to Canyons - Showcasing sustainable land use management projects in the Kruger to Canyon Biosphere Region

- **Partner type:** Civil Society Organisation (CSO)
- **Source of information:** Project documents, interviews and field visit

Implementing partner(s)	Geographic focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: Kruger to Canyons Biosphere Region NPC (K2C) – under supervision of DEFF and ratified by UNESCO in 2001 as part of the Man and the Biosphere (MaB) Programme.</p> <p>Partner organisations: Conservation South Africa (CSA)</p> <p>Hoedspruit Hub (Pty) Ltd (HH) – accredited agricultural-related trainer with ISO certification for its Design and Development of courses</p>	Mpumalanga province	<p>Total: € 972,994</p> <p>Specific Objective 1: € 972,994</p> <p>Specific Objective 2: € 0</p> <p>Gender: No specific allocation</p>	<p>On track</p> <p>Planned as per proposal: January 2019 – December 2021 (36 months)</p> <p>Actual kick-off on finalisation of contracting, 1st tranche released and end-date: April 2019- March 2022</p>
Project description			
<p>The project aims to support the development of economic opportunities of livestock and crop farmers of the Bapedi Ba Dinkwanyane people who practice subsistence and semi-commercial forms of agriculture adjacent to one South Africa’s most iconic nature reserves, the Blyde River Canyon. This will be achieved by supporting climate smart agriculture (agroecology), sustainable rangeland management and water stewardship. The project has the potential of becoming a model example of what an inclusive green economy can look like where farmers implement diverse sustainable land use practises that are climate smart and contribute to their resilience to climate change.</p>			
Target group/beneficiaries			
<p>Direct beneficiaries:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Approximately 223 subsistence and small-scale farmers from the villages of Phiring, Marakalala, Malaeneng, Mapareng and Tshwenyane. ● Approximately 25 cattle owners from the villages of Phiring, Marakalala, Malaeneng, Mapareng and Tshwenyane <p>Indirect beneficiaries include members from the communities of Phiring, Marakalala, Malaeneng, and Mapareng and Tshwenyane. The estimated number of people in the community is 9228 with a total of 2583 households of which 61% are female headed. Females make up approximately 75% of the population.</p> <p>Other stakeholders instrumental in providing sustainability for the project:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● The people of Bapedi Ba Dinkwanyane and their Traditional Authority ● Commercial farmers of the Ohrigstad Valley and Blyde Irrigation Scheme ● Greater Tubatse Local Municipality ● Dept of Agriculture through their agricultural extension programme which is providing support to semi-commercial farmers in the region ● DEFF at provincial level 			
Goals, objectives, result areas			

Goal and objectives:

To establish a learning site that showcases the benefits of a climate adaptive green economy where integrated sustainable land-use practices are enhancing and maintaining eco-system services while simultaneously contributing to sustainable livelihoods while creating a resilient community. The project aims to support the Bapedi Ba Dinkwanyane community to respond to the impacts of climate change by implementing climate smart agriculture (agroecology) and sustainable rangeland management practises while creating access to markets for their produce. The main outcomes will be resilient communities that have increased food and water security and improved economic opportunities.

Expected results:

- **Result 1:** A participatory developed conservation agreement (CA) that creates the enabling framework and guides the implementation of the project. This will include the establishment of a Phiring CAPEX Fund administered as a benefit that beneficiaries can access to support critical equipment needs such as pumps, water tanks for rainwater harvesting, irrigation piping and fencing for example or other interventions.
- **Result 2:** Enhanced and improved beneficiation, including diversification and social entrepreneurship through climate smart agriculture projects to promote long-term social and ecological benefits. This result aims to target different audiences: primary school children, through a climate smart demonstration garden at their school and integrated learning around the garden; subsistence and smallholder farmers will be engaged and work-shopped on agroecological principles with an aim to assist them to access organic markets; the women who practice indigenous organic wetland farming of madumbis by documenting and helping safeguard the technique; and the commercial farmers through improved market access and information sessions on climate smart agroecological principles such as low to zero till practices, composting, mulching, planting cover crops, and crop rotation.
- **Result 3:** Enhanced and improved beneficiation through a sustainable rangeland management project with cattle owners to promote long-term social and ecological benefits. The hectares of rangeland under better management can then be counted into the restored catchment numbers which contribute to ecosystem services for downstream users.
- **Result 4:** The potential to access innovative financial mechanisms linking catchment stakeholders around the need to sustainably manage catchment areas and finite water resources is explored and an agro-ecology marketing mechanism is established. To provide markets with the assurance that producers are following ethical principles, a Participatory Guarantee System (PGS) will be developed and registered with PGS-SA. The strategy will aim to link farmers to exclusive organic markets in the protected areas and game lodges within the region of their village.

Gender:

Gender equality is an important and deliberate objective, although not the sole purpose of the project. Nevertheless, all results areas and project activities will include women as beneficiaries.

M&E:

An innovative Monitoring Evaluation Reporting and Learning (MERL) framework has been developed and a baseline study undertaken. The MERL is being revised to make it more impacts focussed and align it with a results-chain approach.

Evaluation

As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.

<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved –</p> <p>Fully aligned with CSP overarching aim and objectives:</p> <p>Contributes to overall CSP aim and objective of transitioning SA towards a more climate smart society and inclusive green economy by contributing to the evidence for CCA; and contributing to the challenges of poverty, inequality and unemployment through direct support to climate-smart CCAs.</p> <p>Relevant to beneficiary needs:</p> <p>The activities meet the needs of enterprises by providing technical advice and training, and creating market linkages and access to financial mechanisms - thereby providing sustainable livelihoods opportunities through CCA practices.</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved –</p>

	<p>The K2C's activities are by design aligned with the SDGs and activities of DEFF, as it is overseen by DEFF. The project also works closely with other CSP projects, notably Indalo and Naturally Meat (an offspring of CSA and beneficiary of the Indalo Awards programme), which operates a mobile abattoir that gives access to market to livestock farmers who meet the sustainable livestock farming requirements.</p> <p>Furthermore, the project has strong linkages with other projects being implemented by K2C in the region; while it is also mandatory for K2C to align and integrates activities with other initiatives in the landscape as the 'ecosystem approach' underpins most of K2C's work.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p>Given the project goals and structure, it appears as though the project will contribute to the CSP III specific objectives, associated outputs and outcomes and other CSP III programme objectives -</p> <p>CSP objectives, outputs & impacts:</p> <p>The project's full budget has been allocated to the CSP IIs Specific Objective 2. However, the project also contributes towards the outcome "capacity to access innovative financial mechanisms for CCA" associated with Specific Objective 1 and has a strong gender focus.</p> <p>Innovative solutions:</p> <p>The holistic approach on community and regional level - with support from the private sector – and with the potential for sustainability through market access and complementary incomes, is viewed as innovative.</p> <p>Gender:</p> <p>Gender equality is an important and deliberate objective and aligns with K2C's policy that seeks to ensure gender equality in all its projects. Women are targeted as far as possible. Where relevant, knowledge systems are recorded especially regarding traditional organic farming practises handed down through generations in the village. The target beneficiary communities are well represented by women with approximately 80% of the farmers engaged with to date being women. The community is also led by a woman chief. Benefits from the project that flow to families in the village will also impact positively on women where 60% of the households are female headed. The school we have targeted for the demonstration garden has a female principal</p> <p>Knowledge management and dissemination:</p> <p>One of the intentions of the project has been to develop an illustration project of sustainable land use on community level. The MERL framework has been designed to systematically collect data and learning. Lessons learnt will be disseminated through the following:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Feeding into the K2C, HH and CSA social media platforms as per Communication Plan ● Articles in the K2C E-Newsletter ● Articles in Local and National Print Media ● Interviews on Local and National Radio Stations ● Learning Exchanges ● Presentations at Provincial and National Network meetings ● Dissemination of information through the MaB Networks <p>An internal Advocacy/ Communication mechanism between partners (K2C, CSA, HH) and community governance structures has been created on a WHATSAPP Group.</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets 	<p>Achieved –</p> <p>Project targets:</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Timing • Disbursements 	<p>The project initially started somewhat slower than anticipated as the project team had to be assembled and it has subsequently been slightly delayed by Covid-19. However, it is essentially on track and the 2nd Performance Report for the first year of implementation (April 2019 – March 2020) reported that results were largely on track.</p> <p>Gender activities were also on schedule.</p> <p>Timeframe: On schedule Disbursements: On schedule</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potential for cementing outcomes • Potential for financial sustainability 	<p>Largely achieved –</p> <p>The original project proposal is one of few which included an exit strategy in its initial proposal to the CSP III. The project has been designed from the outset to achieve sustainable impacts through the introduction of CCA practices; with the potential of being showcased as a model example of what an inclusive green economy can look in the face of climate change.</p> <p>The project will also focusses on facilitating access to finance; and developing strong leadership, governance, institutional arrangements and social entrepreneurship while creating necessary cross-sectoral linkages.</p> <p>The project will aim to achieve financial sustainability through supporting access to markets for community livestock farmers and organic farmers to the thriving tourism and commercial agricultural sectors. The market access initiative will form part of the ‘from the region for the region’ (fRfR) initiative of the K2C BR.</p>
<p>Additionality</p> <p>Would the project have happened without support from CSP III?</p>	<p>Achieved –</p> <p>This project would not have been possible without the support of the CSP III programme.</p>
<p>Comments</p> <p>This is an interesting and well-managed programme, demonstrating how CAA can be mainstreamed on community level through a holistic approach, also linking the community to the market/value-chain and exploring complementary sources of income to potentially help sustain the project and increase incomes on community level. It has great potential for use as a learning/demo model, as well as the potential for replicability in other rural communities in and beyond South Africa.</p>	

WWF-SA - Building climate resilience of coastal communities, ecosystems and small-scale fishers

- **Partner type:** Civil Society Organisation (CSO)
- **Source of information:** Project documents, interviews and field visit

Implementing partner (s)	Geographical focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: WWF-SA with 50 years of experience managing conservation and adaptation related projects</p> <p>Other:</p>	<p>Western and Eastern Cape Coastal region with a specific focus on Kogelberg (Kleinmond, Betty’s Bay, Pringle Bay) and Hamburg,</p>	<p>Total: € 999,705</p> <p>Specific Objective 1: € 393,273</p> <p>Specific Objective 2: € 588,392</p> <p>Gender: €18,040</p>	<p>3 years/ 36 months</p> <p>Behind – requested a no-cost extension</p>

<p>ABALOBI ICT4Fisheries I aims to address the social injustice, marginalisation and invisibility of small-scale fishing communities.</p> <p>CSIR (Council for Scientific and Industrial Research) - Natural Resources and Environment branch CSIR is the largest non-tertiary research institution in Africa.</p>	<p>South West Indian Ocean (SWIO) Seascope</p>		
<p>Project description</p>			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Co-designing, feasibility assessments and implementation of Ecosystem Based Adaptation (EBA) and ecotourism activities with Hamburg and Kleinmond rural coastal communities and small scale fishers. 2. Dependent on feasibility study: Diversification of livelihoods through aquaculture farming in energy efficient household and small scale commercial aquaponics systems as an adaptation activity to provide food security and diversified income to rural coastal communities and small scale fishers. 3. Conducting community-driven Baited Remote Underwater Videos (BRUVs) and rollout of ABALOBI Fisher to research the historical impact of climate change and fishing on local fishing stock. Communicating its implications for the future of subsistence fishing to the community. Implement ABALOBI Marketplace to provide ‘hook to cook’ control of the value chain increasing fishers share of the income. 			
<p>Target group/beneficiaries</p>			
<p>Beneficiaries for the fishing initiatives include:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kleinmond fishing community (Est 100 fishers and their families) • Hamburg fishing community (Est 150 fishers and their families) <p>Beneficiaries for the aquaponics initiative: 40 community members (26 women, 8 youth and 6 men)</p> <p>Other Stakeholders: Amathole and Overberg Districts and Local Governments, Eastern Cape Parks and Tourism Agency, Kleinmond Tourism Bureau, South African Institute for Aquatic Biodiversity, South African Environmental Observation Network (SAEON), Cape Nature</p>			
<p>Goals, objectives, result areas</p>			
<p>Goal and objectives:</p> <p>To implement community and ecosystem based adaptation activities with Kleinmond and Hamburg rural coastal communities located in the Western Cape (WC) and Eastern Cape (EC) provinces respectively, through raising awareness, capacity building and skills development to enhance food security and sustainable livelihoods. Building climate resilience of coastal communities, ecosystems and small -scale fishing communities through implementing community and ecosystem based adaptation (EBA) activities.</p> <p>Expected results:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Co-designing, feasibility assessments and implementation of Ecosystem Based Adaptation (EBA) and ecotourism activities with Hamburg and Kleinmond coastal communities fishers 2. Aquaculture Farming Activities: Building Aquaponics systems 3. Rollout of ABALOBI Fisher and Marketplace Application (App) and Baited Remote Underwater Videos (BRUVs) 4. Awareness raising and capacity building <p>Indicators:</p> <p>Specific indicators has been proposed for each output they can be summarised as follow:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Specific number of community members who utilise the ABALOBI and BRUV information and applications 2. The number of outreach & training events for the ABALOBI and BRUV initiatives 3. The number of household taking part in the aquaponics project and the food output of the aquaponics installations. 			

Evaluation	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved –</p> <p>Fully aligned with national goals and CSP overarching aim:</p> <p>The project invests in research, development and testing of climate change adaptation in key vulnerable areas, the coastal communities, piloting initiatives that if successful could provide an adaptation blueprint for other fishing communities. The WWF has ensured the project aligns with the DEA Ecosystem-Based Adaptation (EbA) strategy. Developing not only alternative income strategies for fishing communities but also addresses sustainability of current fishing practices.</p> <p>Fully aligned with CSP objectives:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● SO 1: To strengthen and enhance knowledge base for CCA: The project if implemented could provide a knowledge base for up to 150 fishing communities on alternative livelihoods and sustainable fishing. ● SO 2: To foster active participation of multiple actors: The project will foster participation of local fishing communities and other stakeholders who will be affected by climate impacts on fishing. ● SO 3: Gender equality, good governance and social inclusion: The project aims to have gender equality as a cross cutting initiative, supporting gender equality at various points in the value chain. <p>Relevance to beneficiary needs:</p> <p>The project addresses the beneficiary needs in two ways. Firstly, by adapting current fishing practices in a changing climate to ensure sustainable fishing livelihoods and providing a full value chain solution through the ABALOBI partnership. Secondly, by developing and testing alternative livelihoods models to replace the ever shrinking and at risk subsistence fishing industry.</p>
<p>Synergy & internal coherence</p>	<p>Achieved –</p> <p>It is the only CSP III project which targets at risk coastal fishing communities, providing not only a geographical representation of the coastal communities but also looks for ways to sustain fish harvests a key protein source, providing food security along with other initiatives. As such it is complementing the other CSP III initiatives, while having similar overarching CCA and community goals.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p><i>Given the project design it appears as though the project should contribute to the CSP III specific objectives.</i></p> <p>CSP outputs & impacts:</p> <p>The project once implemented should contribute mainly to CSP III special objective two; to foster active participation of multiple actors. Secondly with special objective one; To strengthen and enhance knowledge base for CCA. Finally the program aim to have a minor impact with regard to gender equality.</p> <p>Innovative solutions:</p> <p>Implementing the aquaponics diversification of livelihoods initiative within fishing communities is innovative and has the potential for upscale to 150 communities if the initiative is found to be feasible and if the project is implementable in the available time frame.</p> <p>Gender:</p> <p>Gender although a minor part of the project plan, has been included as a cross cutting theme</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Developing a plan to increase the representation of females in a historically male dominated field. ● Aims to develop initiatives that look for gender inclusion at all levels of the subsistence fishing value chain.

	<ul style="list-style-type: none"> Planned female roles in adaptation initiatives such as aquaponics.
Efficiency <ul style="list-style-type: none"> Project targets Timing Disbursements 	<p>Not achieved –</p> <p>Timeframe: The implementation has been severely delayed because of the following key reasons:</p> <ul style="list-style-type: none"> Initial delays as key staff member at WWF left; Delays in securing office facilities in Hamburg fishing area has not been suitable for occupation. Progress made and a ‘plan B’ developed In case the use of the building does not materialise. Delay in contracting between WWF and CSIR resulted in the delay of the feasibility study- a critical path for the aquaponics project. COVID-19 Has added to the delays already experienced due to other factors - smaller groups are invited to community outreach events; which may further delay implementation. <p>Disbursements – major deviation because of delays:</p> <p>Planned Year 1: R5 428 280 Actual Year 1: 9.86% only Deviation: 90%</p>
Impacts & sustainability <ul style="list-style-type: none"> Potential for cementing outcomes Potential for financial sustainability 	<p>The project may not become financially self-sustainable, and the WWF is already trying to secure future funding from other sources. Implementation delays may limit possible sustainability of the aquaponics project as well as the plan to roll out the initiative at the Hamburg site. The feasibility study included as part of the project as well as the results of the roll out will provide further clarity on it sustainability.</p> <p>The ABALOBI and BRUV projects:</p> <ul style="list-style-type: none"> The BRUV initiative was started in 2017 the CSP III contribution aims to extend the original project in different areas and provide support for its continuation. No immediate prospect of self-sustainability unless funded through University Research projects, also soliciting research grants. The ABALOBI initiative is an continuation and expansion of an existing project to provide a way to monitor the fishing value chain. No immediate prospect for self-sustainability unless a business model is developed where restaurants fund the app. Some subsistence fishers have very little income reduced even further by low fish stocks. Some do not have mobile phones. Other project contributions has been sourced to fund phones.
Additionality Would the project have happened without support from CSP III?	<p>Achieved –</p> <p>This aquaponics diversification of livelihoods adaptation project would not have happened without the support of the CSP III.</p>
Comments	
<p>The theoretical relevance of the project is at risk due to the implementation delays. Although the BRUV and ABALOBI initiative funding provide a continuation and extension of current initiatives. The adaptation initiatives such as aquaponics is at risk of non-completion or completion at the deadline without enough time for testing and evaluation.</p>	

Indalo Inclusive South Africa - Reaping the potential for entrepreneurship for a climate-smart inclusive green economy in South Africa (ECSIGE)

- **Partner type:** Civil Society Organisation (CSO)
- **Source of information:** Project documents, interviews and field visit

Implementing partner(s)	Geographical focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: Indalo Inclusive South Africa NPC –hosting partner of SEED in SA</p> <p>Other: Adelphi research gGmbH – hosting partner of SEED (SEED)</p> <p>Climate Innovation Centre South Africa (CICSA), which provides a mix of financing, TA, BDS and technologies in CCA</p>	<p>SME support in various rural areas in South Africa, but with potential national impacts in its contribution to the evidence on CCA and the policy dialogue on CCA practices</p>	<p>Total: €1,062,999</p> <p>No specific allocation per CSP Specific Objectives or gender, as project funded through climate budget</p>	<p>On track</p> <p>Planned as per proposal: January 2019 – December 2021 (36 months)</p> <p>Actual kick-off on finalisation of contracting and 1st tranche released and end-date: April 2019- March 2022</p>
Project description			
<p>The project works in a systemic manner by addressing macro-, meso- and micro-level needs of social climate-smart enterprises in rural areas, by creating networks, best practice models, investments, knowledge exchange and policy support. A prerequisite for an enterprise participating in any programme is that its business model must integrate social, economic and environmental benefits.</p>			
Target group/beneficiaries			
<p>Macro-level: National- and sub-national governments/policymakers: aim to engage up to 25 policymakers in the enabling environment of CCA and support for climate-smart enterprises.</p> <p>Meso-level: Civil society, academia, private sector, multilateral organisations, financiers and local communities (beneficiaries) facing CCA challenges. Training will be provided to 30 key players from stakeholder groups; 30 BDS providers as multipliers; and up to 500 additional actors from these stakeholder groups.</p> <p>Micro level:</p> <p>At least 150 climate-smart enterprise founders and employees with at least 30% women-owned or led</p> <p>General public, public sector entities and private households to benefit from products and services offered by these enterprises.</p>			
Goals, objectives, result areas			
<p>Goal and objectives:</p> <p>Climate resilience of rural communities enhanced through strengthening innovation of economically viable climate-smart enterprises in a market-led approach:</p> <p>Increased number of climate-smart enterprises</p> <p>Enhanced performance of small and growing enterprises contributing to CCA</p> <p>Expected results:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inspiring and incubating aspiring climate-smart enterprises 2. Showcasing and accelerating outstanding climate-smart enterprises – including a Climate-Smart Solutions Award Scheme – providing both financial and non-financial support 			

<p>3. CCA ecosystem building – raise awareness among policy makers and others to create enabling regulatory environment, support and financing frameworks for climate-smart enterprises. Will include Practitioner Lab Processes, Policy Prototyping Processes and the SEED South Africa Symposium.</p> <p>4. Build institutional capacity within Indalo while making it a centre of excellence and national focal point for eco-inclusive and climate-smart entrepreneurship.</p> <p>Indicators: Specific outcome-oriented indicators have been set for each result area which should contribute to achieving the following overall impact indicators: at least 30% of community members in project areas report and improved ability to cope with climate risks; three national strategies, reports or policies influenced to integrate the needs of climate-smart enterprises. SEED SteerCom to include key partners, including representatives from the SA government and multi-lateral organisations (e.g. UNEP).</p>	
<p>Evaluation</p>	
<p><i>As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i></p>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved –</p> <p>Fully aligned with CSP overarching aim and objectives: Contributes to overall CSP aim and objective of transitioning SA towards a more climate smart society and inclusive green economy by contributing to the evidence for CCA; and contributing to the challenges of poverty, inequality and unemployment through direct support to climate-smart CCAs.</p> <p>Relevant to beneficiary needs: The activities of Indalo meets the needs of enterprises by providing BDS, funding support, visibility and market access. These activities should indirectly benefit the communities in which Indalo operates.</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved –</p> <p>Complements the CSP II project being implemented by the IDC: Support for the expansion of the IDC Social Enterprise Fund; award programme open to enterprises from other projects as well; and the approaches and BDS support/training material also utilised in other related programmes (not funded by CSP III), e.g. BDS to land claimants.</p> <p>Also works closely with DEFF’s Working for Water programme, the Eastern Cape Development Corporation (ECDC), UNEP’s Ecosystem Based Adaptation (EBA) programme supported by the CSP III, and the UNEP Land Claimants Enterprise support project.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p><i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will contribute to the CSP III specific objectives, associated outputs and outcomes and other CSP III programme objectives</i></p> <p>CSP objectives, outputs & impacts: The project contributes towards the achievement of both the Specific Objectives (SOs) of the CSP III and all seven outcomes.</p> <p>Innovative solutions: The inclusive approach is innovative in that it provides support to enterprises at different stages of development with BDS focussing on CCA; working on a market-approach linking SMEs with potential funders and into the value-chain; while also contributing to the evidence, dialogue and policy formulation related to CCA.</p> <p>Gender: SEED has previously engaged with UN Women and gender aspects are well institutionalised in SEED’s activities, from a minimum quota of women-owned</p>

	<p>enterprises participating in the incubator and awards programme, to the scoring of all SEED Award applicants according to their contribution to gender equality and women’s leadership within the enterprise and community.</p> <p>Knowledge management and dissemination: Present and market contributions of participants through a campaign, including two publications and the visualisation of the results at Practitioner Labs and the Policy Prototyping Processes which will be widely disseminated.</p> <p>Systems approach: Yes - works on macro-, meso- and micro-level</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets ● Timing ● Disbursements 	<p>Achieved –</p> <p>Project targets: The 2nd Performance Report for the first year of implementation (April 2019 – March 2020) reported results above expectation: while some planned indicators against results-areas were not achieved in full, others were (over) achieved. Short-falls were being addressed. Gender activities were also on schedule.</p> <p>Timeframe: On schedule</p> <p>Disbursements – some deviation: Budgeted Year 1: R 5 702 323 Spent against budget Year 1: R 4 424 790 (= 77%)</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Potential for cementing outcomes ● Potential for financial sustainability 	<p>Largely achieved – <i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will have lasting impacts and financial sustainability in certain spheres –</i></p> <p>Indalo Inclusive has been institutionalised with support from the CSP III, and has already attracted additional funding given the credibility of the CSP III support. The goal of the BDS support to climate-smart SMEs, is to enable the SMEs to grow and become self-sustainable. Seed capital is provided to some through the Awards Programme, and SMEs are also linked to funders and pulled into the value-chain. The impact of knowledge management, dissemination and policy dialogue should in itself be lasting – and will continue with Indalo being institutionalised. This could be strengthened with support from DEFF in creating an overall CSP III knowledge management function which should exist beyond the life of the CSP III.</p>
<p>Additionality Would the project have happened without support from CSP III?</p>	<p>Achieved – This project and the institutionalisation of Indalo would not have happened without the support of the CSP III.</p>
<p>Comments A well-structured programme with strong leadership and partners. It has the potential of creating sustainable enterprises and contributing to the evidence base and policy dialogue on CCA. The overall programme (BDS, Awards Programme, knowledge dissemination, etc) has the potential for being upscaled, but will continue requiring external funding to support these support activities.</p>	

GenderCC South Africa – Building resilience and reducing vulnerabilities of smallholder farmers by focussing on mango farming enterprises, water and ecosystem-based services to reduce the negative impacts of climate change.

- **Partner type:** Civil Society Organisation (CSO)
- **Source of information:** Project documents, interviews and field visit

Implementing partner(s)	Geographic focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: GenderCC Southern Africa – Women for Climate Justice (GenderCCSA)</p> <p>Partner organisations: according to the project proposal, the partners and direct beneficiaries are the same (see below direct benefit beneficiaries)</p>	<p>Limpopo (Vhembe district) and North West (Hebron district)</p>	<p>Total: € 998,867</p> <p>Specific Objective 1: € 0</p> <p>Specific Objective 2: € 0</p> <p>Gender: € 998,867</p>	<p>Some delays</p> <p>Planned as per proposal: January 2019 – December 2021 (36 months)</p> <p>Actual kick-off on finalisation of contracting, 1st tranche released and end-date: April 2019- March 2022</p>
Project description			
<p>The project aims to support the farming communities – with a focus on small-scale mango farmers - in the Vhembe and Hebron communities with the introduction of CSA practices; and create economic opportunities by providing access to climate-smart mango seedlings (the Keith mango developed by University of Pretoria), mango processing plants, off-takers and local markets.</p>			
Target group/beneficiaries			
<p>Direct beneficiaries:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Hebron Mango Tree Owner Primary Cooperative – which comprises five members only (all five being directors of the cooperative) ● Vhembe Agro-Processing Cooperative. Number of members not established. <p>Indirect beneficiaries:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● approximately 600 households (mango farmers) in Hebron, target of 300 male- and female-headed households respectively (<i>Note: elsewhere the project proposal refers to 6000 farmers, but it is unclear where this number is derived from</i>) ● number of farmers to benefit in Vhembe not established <p>Other stakeholders instrumental in providing sustainability for the project:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Muvuledzi Consulting – technical partner ● Selbourne Food Manufacturers (SFM) and FSTwins (off-takers) 			
Goals, objectives, result areas			
<p>Goal and objectives:</p> <p>To reduce poverty through job creation and increase resilience/reduce climate vulnerability of grassroots communities with focus on enhancing women leadership and entrepreneurship.</p> <p>Expected results:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Result 1: Increased participation in climate resilience policy/strategy development and commitment to implementing the NCAS and relevant local and provincial policies on climate resilience/adaptation among provincial and local authorities and communities in Vhembe and Hebron 			

<ul style="list-style-type: none"> ● Result 2: Smallholder farmers in Vhembe and Hebron to supply high-quality green mangoes produced in sustainable manner to the two cooperatives. Includes a grant to the 5-member Hebron cooperative to start a small processing plant, and funding of drought-resistant Keith seedlings to be ‘gifted’ to same cooperative for on-selling to farmers. ● Result 3: Research and technical analysis to identify and prioritize adaptation solutions. ● Result 4: New women-led enterprises. <p>Gender: Gender will be integrated throughout all activities and a gender consulting company funded by the CSP III, has conducted gender training. The objective is to provide equal opportunities to men and women (rather than targeted women-biased initiatives).</p> <p>M&E: A comprehensive list of indicators has been developed for each result area. However, these indicators are primarily output indicators (not outcome or impact indicators).</p>	
Evaluation	
<i>As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective ● Relevance to project beneficiaries 	<p>Not determined –</p> <p>Fully aligned with CSP overarching aim and objectives: In terms of the project proposal, the project should contribute to the overall CSP III aim and objective of transitioning SA towards a more climate smart society and inclusive green economy by educating communities and stakeholders on CSA practices. The extent to which this will be achieved in practice, could not be determined at this stage.</p> <p>Relevant to beneficiary needs: The granting of a processing plant and seedlings of the Keith mango plant to the Hebron cooperative, stand to benefit the five members of the cooperative. The extent to which this will benefit the broader farming community, remains to be seen. Notably, the farmers visited during the field visit in Hebron all had access to free municipal water, which does not encourage smart water usage.</p>
Synergy & coherence	<p>Not determined –</p> <p>Project objective aligned with SDGs. Extent to which this will be achieved in practice, not determined.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p>Unclear –</p> <p>The project budget is currently 100% allocated towards gender equality. It is unclear why this is the case, as the project does not appear to be more ‘gender-oriented’ than any of the other projects.</p> <p>The project appears to have limited outreach, considering the five direct beneficiaries in Hebron, i.e. the five members/directors of the Mango Cooperative. The number of direct beneficiaries in Vhembe has not been determined.</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets ● Timing ● Disbursements 	<p>Under-achieved –</p> <p>Project targets: The project has been slightly delayed by Covid-19. However, it is essentially on track and the 2nd Performance Report for the first year of implementation (April 2019 – March 2020) reported that results were largely on track.</p> <p>Timeframe: Slight delays Disbursements: Slight delays</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Potential for cementing outcomes 	<p>Largely achieved –</p> <p>The introduction of the Keith-mango in both communities and training provided to community-members as well as other stakeholders on provincial and community level, should have long-term positive impacts.</p>

<ul style="list-style-type: none"> Potential for financial sustainability 	The intention is for the two cooperatives to become financially self-sustainable.
Additionality Would the project have happened without support from CSP III?	Not determined – <ul style="list-style-type: none"> Hebron: Gender CC was already conducting training on CSA practices in the area. It may also have been possible for the Hebron cooperative to obtain funding elsewhere for the proposed mango processing plant. Vhembu: The cooperative already obtained a large amount/financial support from the government and it is unclear to what extent the additional funding support from the CSP III has assisted the cooperative in expanding/improving its outreach and/or advancing CSA.
Comments	
It is difficult to ascertain at this point in time the extent to which this project will advance CSA agriculture in practice in these two communities.	

ACDI and UCT - South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership: building the adaptation knowledge and capacity base

- Partner type:** Academic institution
- Source of information:** Project documents and interview

Implementing partner(s)	Geographical focus	Budget	Timeframe and status
Lead: African Climate and Development Initiative (ACDI) and University of Cape Town (UCT) Other: Risk & Vulnerability Science Centre (RVSC), University of Fort Hare (UFH), School of Environmental Sciences (SoES), University of Venda (UNIVEN), KU Leuven, on behalf of KLIMOS, the Belgian interuniversity research for development platform, South African Adaptation Network	Western Cape; Eastern Cape; Limpopo Province	Total: € 2,198,505 Specific Objective 1: € 2,198,505 Specific Objective 2: € 0 Gender: No specific allocation	Delayed Planned as per proposal: January 2019 – December 2024 (54 months)
Project description			
This project aims to strengthen the knowledge base for innovation in climate change adaptation in South Africa and enhance the country's climate change response by connecting multiple actors in government, civil society, local communities, academia and the private sector.			
Target group/beneficiaries			
Target group(s) <ul style="list-style-type: none"> Participating South African universities, researchers, and students; Multiple actors in civil society, government and the private sector who draw on and apply research evidence in strategic and practical contexts; and 			

<ul style="list-style-type: none"> national research enterprise in South Africa, which will use and draw on the research programme to further their own research activities, and who will be able to employ the well-trained student and postdoctoral graduates of the programme. <p>The ultimate beneficiary of the project is South African society as a whole.</p>	
<p>Goals, objectives, result areas</p>	
<p>Goal and objectives:</p> <p>The programme will fill critical adaptation research gaps, enhance the capacity of South African universities and individuals, especially early career researchers, to generate and communicate research evidence for impact, and build the capacity of those tasked with climate adaptation to deliver on their mandates. The project will support the career development of historically disadvantaged South African researchers and practitioners, prioritising women wherever feasible.</p> <p>Expected results:</p> <ol style="list-style-type: none"> original, high quality research on climate change adaptation within the South African context, that fills strategic knowledge gaps; productive research partnerships between Belgian and South African research institutions; training and graduation of next-generation disadvantaged South African research scientists who are capacitated to undertake climate change research; increased awareness and knowledge of civil society, private sector, multilateral organisations and local communities about how to respond to climate change impacts, and to engage in transdisciplinary climate change research. 	
<p>Evaluation</p> <p><i>As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i></p>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective Relevance to project beneficiaries 	<p>Achieved –</p> <p>Fully aligned with CSP overarching aim and objectives:</p> <p>Specifically focused on Objective 1 strengthening and enhancing knowledge base for climate change adaptation and Objective 2 involving different actors (with a focus on researchers/research institutions) through the work and by synthesising, translating and communicating the research evidence and experience.</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved –</p> <p>Working together with VVOB and Gender-CC project within the CSP III.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> CSP III specific objectives, outputs and outcomes Innovation Gender Knowledge management Systems approach 	<p><i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will contribute to the CSP III specific objectives, associated outputs and outcomes and other CSP III programme objectives –</i></p> <p>CSP objectives, outputs & impacts:</p> <p>The project addresses delivers on four of the seven CSP outputs and will support five of the seven CSP outcomes.</p> <p>Innovative solutions:</p> <p>Research that is being done within this partnership is innovative for the South African context, but there are no innovative models used in the project directly.</p> <p>Gender:</p> <p>Gender is not a specific objective of this project. The project will aim for a gender balance in students, postdocs, supervisory staff, and among stakeholder participants in the planned workshops and training events. Also, gender issues will be key topics covered in summer schools for emerging researchers. Gender is mainstreamed as cross-cutting issue into knowledge products, and capacity building events will enable equal representation and voice across gender.</p>
<p>Efficiency</p>	<p>Achieved –</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Project targets • Timing • Disbursements 	<p>Project targets: Project still at really early stage, but activities have started. Two South African PhD candidates have started working in Belgium, and one potential PhD candidate is currently following courses at KU Leuven after which he/she can start his/her PhD. Moreover, there has been exchange of Belgian students (Master level and PhD) to South Africa. Also, some Belgian students are currently working remotely on projects that support climate change adaptation research in South Africa (e.g., through remote sensing and classification of zones).</p> <p>Timeframe: Slight delay due to Covid-19 situation.</p> <p>Disbursements: -</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potential for cementing outcomes • Potential for financial sustainability 	<p>Largely achieved – <i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will have lasting impacts and financial sustainability in certain spheres –</i></p> <p>This project is really only meant to "start up" things in South Africa in terms of forming networks, for example, with previous CSP partners, to stimulate knowledge and skills exchange between students and researchers, and facilitate exchange between South African universities. By working through existing institutional structures – the four universities, the Adaptation Network, as well as making use of existing relationships with local and national government – the project's institutional arrangements is expected to outlast its funding. Also, additional funding has already been acquired at VLIR-UOS.</p>
<p>Additionality Would the project have happened without support from CSP III?</p>	<p>Achieved – This project would not have happened without CSP III funding.</p>
<p>Comments</p>	
<p>Project at early stage, but delivering first activities already. It's working together with two other CSP III projects and, therefore, contribute to internal coherence. To early to draw any conclusions on the impacts of this project. (Part of the) Activities can be easily sustained through other funding sources.</p>	

VVOB – Keep it Cool – Climate Change education

- **Partner type:** Civil Society Organisation (CSO)
- **Source of information:** Project documents and interview

Implementing partner(s)	Geographical focus	Budget	Timeframe and status
<p>Lead: Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB)</p> <p>Other: GreenMatter</p>	<p>Eastern Cape; Limpopo Province; KwaZulu Natal</p>	<p>Total: € 1,437,621</p> <p>Specific Objective 1: € 1,437,621</p> <p>Specific Objective 2: € 0</p> <p>Gender: No specific allocation</p>	<p>Delayed Planned as per proposal: January 2019 – December 2022 (36 months)</p>
<p>Project description</p>			

<p>The project brings together multiple actors from the side of the government – the Department of Environmental Affairs (DEA), the Department of Basic Education (DBE) and the Department of Higher Education and Training (DHET) – and relevant parastatal entities – the South African Council for Educators (SACE); academia – specifically the university members of Fundisa for Change; and civil society – with special attention for the teachers unions. The key expected outcome is that, thanks to this multi-actor approach, an enabling environment is created in which secondary schools in KwaZulu Natal (KZN), Eastern Cape and Limpopo make Climate Change Education (CCE) part of school and classroom practice.</p>	
<p>Target group/beneficiaries</p> <p>The final beneficiaries are (1) more than 6,000 learners of 100 secondary schools, (2) and unknown number of people in the broader school communities, (3) participants to the national symposia, seminar and working groups and district events. The direct target groups of the project include:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At least three relevant national level ministerial officials from DEA, and at least three from DBE, among whom an estimated 33 per cent women. • Nine DEA provincial officials meeting regularly in the Environment Education Forum, among whom an estimated 60 per cent women. • Teacher educators from the education faculties, and climate change / environmental science faculties of five universities, among whom an estimated 70 per cent women. • 200 teachers of 100 schools across five districts, unknown percentage of women. • 200 members of the school management team (SMT), 2 of each of 100 schools across five districts, unknown percentage of women. • 200 members of the school governing bodies (SGBs), 2 of each of 100 schools across 5 districts, unknown percentage of women. • Staff of NGO partner organisations. • Members of five communities in one school area in each of the districts will be reached through participatory action research; among them an unknown percentage of women, but special attention will be paid to vulnerable groups in the communities. 	
<p>Goals, objectives, result areas</p>	
<p>Goal and objectives:</p> <p>The project goal is that secondary schools in KZN, Eastern Cape and Limpopo address climate change through education and are supported by multiple actors at national, provincial and district level. Therefore, the overall objective of the project is to utilise the education sector as a strategic resource in South Africa’s transition towards a more climate resilient society.</p> <p>Expected results:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At national level, multiple key actors (DEA, DBE, HEIs, parastatals and NGO partners) address CCE in education policy, guidelines and materials; 2. At local level (province / district), multiple key actors (DEA, DBE, HEI’s and other stakeholders) collaborate to overcome the fragmentation of knowledge, policy and practice; 3. At secondary school level, teachers – with the support of school leaders – implement innovative, curriculum-aligned CCE projects, involving students and communities; 4. Selected HEIs conduct process tracing on teacher professional development and implemented CCE projects and disseminate findings at national and local levels. 	
<p>Evaluation</p> <p><i>As the project is still being implemented and data has not been collected on its effectiveness, the actual achievements against CSP and project goals and objectives cannot be assessed at this point in time. The evaluation is therefore largely based on anticipated achievements.</i></p>	
<p>Strategic relevance</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relevance of the project objectives to the CSP III aim and overall objective 	<p>Achieved –</p> <p>Fully aligned with CSP overarching aim and objectives:</p> <p>The project mainly aligns with CSP III Specific Objective 2: To foster active participation of and increase collaboration between multiple actors of</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● Relevance to project beneficiaries 	<p>government, civil society, private sector, academia, multilateral organisations and local communities on CCA. It also aligns to CSP III Specific Objective 1: To strengthen and enhance the knowledge base for climate change adaptation. Furthermore, it aligns mainly with two (of 4) outputs: Research on climate change adaptation carried out; and Innovation, testing and piloting related to CCA.</p>
<p>Synergy & coherence</p>	<p>Achieved – Working together with ACDI’s project on South Africa-Flanders Climate Change Adaptation Research and Training partnership.</p>
<p>Effectiveness</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CSP III specific objectives, outputs and outcomes ● Innovation ● Gender ● Knowledge management ● Systems approach 	<p><i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will contribute to the CSP III specific objectives, associated outputs and outcomes and other CSP III programme objectives –</i></p> <p>CSP objectives, outputs & impacts: The project contributes towards the achievement of both the Specific Objectives (SOs) of the CSP III and mainly on the outcome of “multiple actors actively engaged in CCA activities”.</p> <p>Innovative solutions: No real innovative models have been used, although involving Professional Learning Communities (PLCs) and bringing together stakeholders, as well as doing participatory action research by circuit managers and running the curriculum-aligned projects, can be considered innovative.</p> <p>Gender: SEED has previously engaged with UN Women and gender aspects are well institutionalised in SEED’s activities, from a minimum quota of women-owned enterprises participating in the incubator and awards programme, to the scoring of all SEED Award applicants according to their contribution to gender equality and women’s leadership within the enterprise and community.</p> <p>Systems approach: Yes - works at national, provincial and district level.</p>
<p>Efficiency</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Project targets ● Timing ● Disbursements 	<p>Under achieved, but alternatives found –</p> <p>Project targets: Delays related to recruitment (especially on the side of GreenMatters), and Covid-19 situation made it more difficult to work together with national and provincial government actors. Alternative ways of meeting and online courses developed. Project is still expected to achieve results by project end.</p> <p>Timeframe: Delayed</p> <p>Disbursements – some deviation: Under-expenditure of 27% expected (based on the 6-month progress report)</p>
<p>Impacts and sustainability</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Potential for cementing outcomes ● Potential for financial sustainability 	<p>Largely achieved – <i>Given the project goals and structure, it appears as though the project will have lasting impacts and financial sustainability in certain spheres –</i></p> <p>Strong signs that the project will contribute to sustainable change as it’s focusing on (1) bringing together different actors at national level (DEA, DBE, HEIs, parastatals, and NGO partners); (2) bringing together different actors at local level (DEA, DBE, HEIs and other stakeholders); (3) at secondary school level, implement curriculum-aligned CCE projects; and (4) by promoting the formulation of PLCs. Also, the Fundisa for Change network through which VVOB is operating will also remain to exist after project end. Moreover, it is hoped that the materials that are currently produced will be accessible to and</p>

	used by many teachers (possibly beyond the geographic focus of this project). Project has potential for upscaling, however, there is no exit strategy yet.
Additionality Would the project have happened without support from CSP III?	Achieved – This project would not have happened without CSP III funding.
Comments	
A promising project with the potential for upscaling that works within existing structures (of government authorities) and aims to strengthen the networks around education as well as the materials available for climate change education. Limited progress as project has only started recently and has known delays because of Covid-19, although results are thought to be achieved by the end.	

Bijlage H Scenarios for engagement

The interviews, document research and findings from the MTR have generated a wide range of opportunities as well as challenges for a new relationship. In order to structure the advice and to help trigger further thoughts, we have elaborated four scenarios that are included in this annex.

The application of a scenario approach⁵⁵ allows policy makers to have a wider choice between different ideas and recommendations under different circumstances. We have identified two external macro developments that are likely drivers for change for a new relationship. For the first development we have taken the level of political engagement of the Governments of Flanders. Second driver for change is the economic and social development of South Africa.

This scenario exercise is meant to list policy options, thus providing recommendations that vary in terms of engagement and type of activity. It is a tool to stimulate ideas and thoughts without any intention to predict these developments or declare a specific wish for these scenarios to come true. It aims to trigger further thinking.

First determinant is the political will of the Government of Flanders to engage with South Africa. What we mean by a high level of engagement is for example:

- A proactive approach to support or initiate events, seminars, ideas from external actors such as agencies, companies, associations or NGOs. The Representation can use its extensive network, good reputation in order to facilitate contacts and suggest partners in South Africa and act as a broker for bilateral relations.
- An active role of the Flanders Government to support ad hoc or more structural thematic projects or programmes beyond CSP III and accessing other budget lines such as international climate finance or budgets for political/economic bilateral relations.
- High level of interest amongst government agencies and educational and research institutes in Flanders to cooperate with their South African counterparts.

What we mean by the pace of socio-economic development of South Africa in this context is for example:

- Economic growth numbers, also reflecting more or less foreign trade and investment.
- Improved or stagnant business climate, for example being reflected in the relevant publication of the Worldbank on the ease of doing business.⁵⁶
- Improved or lesser social inclusion of groups in society that face obstacles to participate in the economy.

This table provide a summary of suggestions which we elaborate in more detail below.

⁵⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Scenario_planning

⁵⁶ <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/32436>

<p>Scenario 1 Flemish engagement level high/ South African development slow paced</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Enhanced dialogue in biennial Joint Committee focused primarily on development, climate change, regional stability and migration. ● Cementing outcomes CSP III with selected follow-up of successful projects. ● Support for EU & multilateral initiatives for South Africa to attain the SDGs. ● Scientific cooperation between universities and higher education institutes. ● Scholarships and internships for South African students and professionals. 	<p>Scenario 2 Flemish engagement level high/ South African development fast paced</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Enhanced dialogue in biennial Joint Committee focused primarily on trade and investment. ● Gathering of government, business, scientific and NGO representatives to discuss bilateral relations. ● Cementing outcomes CSP III with selected follow-up of successful projects in climate change adaptation and SME development. ● Instrument to support South African institutions for enabling environment for trade and investment. ● Close cooperation between the Representation and FIT to facilitate Flanders economic and scientific relations. ● Management consulting by retired managers from Flanders. ● Scientific cooperation between universities and higher education institutes. ● Scholarships and internships for South African students and professionals.
<p>Scenario 3 Flemish engagement level low/ South Africa development slow paced</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Joint Committee meetings held every four years only. ● Incidental support based on existing regional or global programmes or instruments. 	<p>Scenario 4 Flemish engagement level low/ South African development fast paced</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Joint Committee meetings held every four years only ● Focus on economic opportunities and benefits from EU/South African cooperation. ● Incidental support based on existing regional or global programmes or instruments.

Scenario 1 Flemish engagement level high/ South African development slow paced

Joint Committee dialogue

In a scenario for a high level of involvement of the Government of Flanders we could witness a visit of the Minister President. Support for climate change funded interventions is considered. The political developments will feature prominently in the discussions as both Governments are concerned about regional stability and the consequences of migration in particular. The economic fallout from the COVID pandemic will feature on the agenda. Also, the challenges to realising more inclusive development in South Africa will be discussed in this scenario.

Cementing outcomes CSP III

CSP III will be phased out in 2021 yet some projects will still remain to be completed until 2022 or 2024. In order to promote sustainable outcomes under this scenario both Governments agreed to monitor especially those projects with good sustainability potential. The results of the adaptive capacity facility implemented by DEFF, the interuniversity cooperation in framework of ACIDI and the educational work of VVOB will lead to the expected results for climate change adaptation actions and awareness, even when we see a development process that is slower than expected. Successful rural based climate change adaptation should perhaps be able to attract funding from other donors. Also, water management can be an interesting sector to monitor closely, especially when the programme submitted under CSP III in this area will be approved and implemented in the short term.

Support for EU & multilateral initiatives

The Government of Flanders takes an active role in this scenario to promote the utilization of EU programmes for the benefit of beneficiaries in Flanders and South Africa. Both Governments will facilitate follow-up by providing linkages to other donors or private sector parties whenever this is feasible. We will see active participation in the EU led donor coordination process to seek linkages to other donors for organisations involved in CSP III.

Multilateral programmes will be monitored closely, for example in the area of climate change (UNFCCC or UNEP related actions).

Scientific cooperation and higher education

The work done in the project regarding Climate Change Adaptation Research from ACIDI will receive support from other Flemish sources than CSP III and will enable KLIMOS to stay engaged in South Africa. VITO will have good chances to continue to work in South Africa as the Worldbank loan could lead to follow-up given the tender opportunities.

Scholarships and internships

Under this scenario scholarships will be feasible in areas where we witness an urgent development needs in South Africa. It will be based on interest from Flanders as well as relevant expertise in these specific sectors. In terms of synergy with CSP III interventions the scholarships can be linked to existing successful programmes securing the continuation of contacts through researchers and students.

Internships at Flemish companies can be envisaged, particularly linking to sectors of interest for attaining SDGs such as climate change. These internships can be facilitated by Exchange or Ondernemers voor Ondernemers.

Scenario 2 Flemish engagement level high/ South African development high paced

Joint Committee dialogue

Similarly, to the first scenario we expect here that the Minister President of Flanders will pay a visit to South Africa. Economic cooperation and initiatives for renewable energy would be the main topics for discussion. The Minister President will bring selected institutes (such as VITO) and companies in his delegation to discuss areas for trade, investment and scientific cooperation.

Gathering of Government, business, scientific and NGO representatives to discuss bilateral relations

The idea to organize informal gatherings or events to promote a higher profile for the bilateral relationship gets sufficient traction under this scenario. At first it could primarily involve research institutes as well as Flemish companies in the technology sector in order to create a network. The Minister President of Flanders will launch and open the event also signaling the start of a new bilateral relationship.

Cementing outcomes CSP III with selected follow-up of successful projects

CSP III will be phased out by the end of 2021 yet the projects with good sustainability potential are seeing a follow-up with involvement of external financing or private sector entities. The adaptive capacity facility implemented by DEFF leads to successful results with scale up potential in the private sector. The interuniversity cooperation supported by CSP III will lead to follow-up between KLIMOS and ACDI with additional funding from other budget lines or EU budgets.

Technical assistance and capital for SME investment funds will be provided by the Government of Flanders that will leverage private investment capital from Flemish private philanthropies. In this scenario we can witness also interest from Flemish SMEs that would like to benefit from the promising business environment in South Africa and invest into joint ventures with South African companies.

Instrument to support South African institutions for enabling environment for trade & investment

In this scenario the Government of Flanders is keen to promote trade and investment and is willing to support government institutions relevant to trade & investment. An instrument can be modelled using examples of Denmark and the Netherlands.

Close cooperation between Representation and FIT to facilitate economic relations

Under this scenario we will witness a close cooperation between the Flemish representation and FIT. The ideas for projects for the enabling environment will be discussed. Suitable economic sectors and scientific institutes will be selected for joint activities and events.

Partnership with private sector and related organisations

Flanders and South African companies are being assisted in matchmaking activities. The organizations Exchange and Ondernemers voor Ondernemers expand their activities and appoints business developers in several provinces. A large database of Flemish companies interested to do business in South Africa will be available under this scenario. Matchmaking will be feasible and lead to additional bilateral trade and investment between Flanders and South Africa.

Scientific cooperation and higher education

The follow-up of the relationship between the various institutes will be most likely come from involvement of the private sector, potentially leading to contractual relations between institutes and companies to determine the feasibility of climate adaptation measures. Institutes such as VITO and VLIZ recognize the potential to engage more, based on contractual research or donor supported projects. Water management can be one of the promising sectors that will benefit both Flanders and South Africa.

Scholarships and internships

Scholarships can be envisaged specifically for students interested to follow a semester in Flanders at a technical university. Under this scenario a new or revised scholarship programme could be designed in close cooperation with the private sector. Study can be combined with internships at Flemish companies. Flemish companies have a potential interest in expanding to the South African market can thus link with students and young professionals. Internships at Flemish companies can be envisaged, particularly linking to sectors where business opportunities arise, potentially in the areas where science and technology lead to innovative solutions of interest for South Africa, EU and global markets.

Scenario 3 Flemish engagement level low/ South African development slow paced

Joint Committee meetings

In this scenario the Joint Committee will meet once every four years only. The Committee will discuss political developments as both Governments will be concerned about the slow-paced development of South Africa and the risks for poorer segments of the population as well as regional stability and migration challenges. Also, the Committee will keep track of joint interests in the EU cooperation framework and global development fora (e.g. UN system).

Incidental support

There will be incidental projects under this scenario based on programmes from the Government of Flanders that fund regional or global funds. Also, small scale bilateral project may still take place. These could for example be related to human rights cooperation or migration. Climate change interventions with a developmental focus on South Africa and the region could be seen under this scenario.

Scenario 4 Flemish engagement level low/ South African development high paced

Joint Committee meetings

In this scenario the Joint Committee will meet and attach priority to areas of mutual economic and scientific interest. The Flemish side will map the activities that are still being conducted by Flemish research institutes, agencies and private sector without taking an active stand in terms of support or instruments. The South African Government will be interested in Flanders as a gateway to the European markets.

Incidental support

In this scenario we will most likely witness practical cooperation done under regional or global (UN or other) funds. The high paced development of South Africa will have positive spin off for Southern Africa, and Flanders will be interested in linkages to ODA programmes active in Mozambique and Malawi. The Government of Flanders will be interested in regional and global developments to identify shared interests with South Africa where both sides could act jointly in EU and multilateral fora.

